
Z.
lelli
NA

PETRI DIACONI MONACHI,
AC BIBLIOTHECARII
Sacri Casinensis Archisterij
DE VIRIS ILLVSTRIBVS CASINENSIBVS OPVSCVLVM

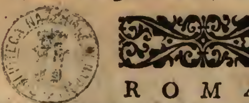
Ex celeberrima Bibliotheca Barberina depromptum.

Hactenus ineditum notisque illustratum.

Studio & Opera

IOANNIS BAPTISTÆ MARI ROMANI,

Sancti Angeli in foro Piscium Canonici.

R O M Æ,

Ex Typographia Reu. Cam. Apost. MDCLV.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISS.MO & REVERENDISS.MO

D. IOANNI BAPTISTÆ BARSOTTO DE PVCCINIS, PRÆPOSITO ISNENSI,

Prothonotario Apoſtolico,

S. CÆS. MAIESTATIS CONSILIARIO,

Ac Eminentiſſimi

CARDINALIS ab HARRACH CVBICVLI PRÆFECTO.

IOANNES BAPTISTA MARVS F.

Ccedit ad te (ILLVSTRISSIME DOMINE) Libellus iſte gemina de cauſa, ſponte mea, & iure ſuo: Etenim tantam in te humanitatem, ſapientiam, nobilitatemque in te omnes ſuſpicimus, vt non minus Orbis vniuerſus literatorum tibi per beneuolentiam connectatur, quàm olim Catena Homerica tellus cœlo coniuncta fuit; neque id mirum mihi, qui

 ſin-

ſingularem tuam indolem perſpexi, per quā inſtauratur apud nos Pythagoricus ille concentus, quem apud ſuperos auditum Veteres memorant. Virtutibus ſcilicet ac nobilitate abundas, quæ tàm iucundè, tàm amabiliter, tàm canorè penes homines accipiuntur, vt harmoniam pluſquam terreſtrem efficiant. Teſtatur genus, & proauos tuos non modo LVCENSIS patria, quæ agnoſcit in tuis ſanguinem ſuum, ſed illa nobilium animarum parens, & altrix Polonia, quæ Ioannem Baptiſtam Puccinum auum tuum Italicorum ſecretorum apud Auguſtum Sigiſmundum conſpexit & participem & interpretem, quem in Germaniam ad Ferdinandum II. Cæſarem alioſque complures Principes legauit Regiæ voluntatis miniſtrum gratum omnibus, nec ſine ornamento, ac prærogatiua ab ipſo Cæſare, Principibuſque dimiſſum. Tuas verò virtutes ſi per modeſtiam licet, non ſola Roma, non ſola Germania, ſed omnes pene Prouinciæ ad quas fama tuæ dexteritatis peruenit, laudant & probant. Bohemia certe debet tantum tuæ fidei ac prudentiæ, vt Eminentiſſimus Pragæ Archiepiſcopus non alium delegerit, ac velit Romæ ſuarum rerum cu-

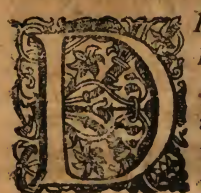
ratorem

ratorem quàm te. Nunquam orationis finem facerem si vellem reliqua vel innata, vel collata tibi à Principibus ornamenta describere; & præterea tuæ modestiæ iniuriam facerem; & fortasse feci; sed hæc fuere indicanda, vt cōstaret Libellum istum sponte sua ad te accedere: Magnes est virtus. Non modo corda, sed etiam opuscula hoc magnete trahuntur.

Verùm non modo sponte sua, sed etiam iure suo ad te properat, tibique debetur. Quisnam ignorat quantum ames sacram Diui Benedicti Familiam? quanta mediteris ad illius splendorem augendum? quanta pietate Sublacense Cœnobium frequentes, colas & venereris? Nec immeritò. Hic enim summus ille Christianæ Sanctimoniæ Athleta & Magister per ingens miraculum venenata pocula elusit, Stygias insidias euasit, tam insignis deque Ecclesia optimè meriti Ordinis fundamenta iecit; quodque stupendum est, tot indies è cœlo largitur fluenta gratiarum, vt videatur esse locus huiusmodi officina cœlestis liberalitatis; vt omittam Summorum Pontificū Paschalis II. Vrbani V. Leonis IX. Clementis III. & VI. Eugenij IV. Ioannis X. Benedicti VI.

ac ipſius Sanĉti Gregorij Magni teſtimonia quibus Sublacenſe Benediĉti Sacrarium cõmendatur, tanquam & Eccleſiæ theſaurus, & Benediĉtinæ Familiæ Seminarium.

Porrò hic liber eſt ſcriptus à Petro Diacono Monacho, ac Bibliothecario Caſinenſi, nec aliud complectitur quàm notitiam lucubrationum moreſque Virorum Illuſtriũ Caſinenſium, hoc eſt propria & immortalia ornamenta eiuſdem Ordinis, cui tu tantum tribuis, adeoque ad te iure ſuo accedit, tuo etiam patrocinio & ære ſubleuandus. Vale.

IALOGOS Victoris Papæ Tertij, olim Desiderij Abbatis Casinensis, inter blattas & tineas conflictantes, annis præteritis è Vaticana Bibliotheca depromptos, cum in lucem protraxerimus; quidam diobolaris sciolus illis perlectis, virtutes Casinensium nos nimis extollere conquestus est; critica fronte asserens, perpauca, aut nulla fuisse ea, ad quæ perscribenda, & peruulganda ingenium Casinenses contulerint; neminemque ferè se in grauioribus conscribendi laboribus exercuisse, honestissimæque gloriæ stimulis concitatum aliquid exarasse. Hactenus nimis profectò patienter hominem insulsius obtrectantem audiuimus; cuiusque etiamsi omnia dicta referre vel-

lemus, planè esset otio nostro abuti, præsertim cùm scriptis prodigia se editurum elato supercilio promiserit.

O rem ridiculam, Cato, & iocosam,
Dignamque auribus, & tuo cachinno!

Licèt enim Ordo Monasticus semper obtrectatores suos habuerit, vt rectè prodiderunt SS. Hieronymus pluribus in locis, & Chrysostomus in illo præclaro vitæ Monasticæ Clypeo, & alij antiquiores: nunquam tamen audacius hoc nostro seculo id factum est ab impudentibus Hæreticis, apud quos in tantam deuenit detestationem idem Monasticus Ordo; vt nonnulli solo intuitu à librorum quamuis optimorum lectione abstineant, quòd Monachi nomine sint tantùm prænotati; locumque etiam prouerbio plerunque faciant, Monacho indoctior. *Quæ risum quoque mouere possent Heraclito obstinatè lugenti: immò*

immò nec defuit quidam misogramma, qui in detestationem, atque derogationem Monachorum scribere non erubuerit, verecundante charta, & ipso atramento in minium verso ad tantum impudentiæ promptuarium, nonullos Sanctos Patres monastico titulo designatos, vt opera eorum in dubium reuocaret, nunquam fuisse in Monachorum numerum adscitos; dementissimè existimans tàm solidum, validumque esse hoc vnicum, eneruе, ac ficulneum argumentum, vt exolutus perinde fuerit onere cætera probandi. Et quamuis nimis falsa non sint refellenda, ne videantur posse esse credibilia, vt rectè dixit Sanctus Athanasius epistola ad Epictetum, approbante S. Epiphanio hæres. 77. Attamen nos ne in superbiam, vel ignorantiam silentium nostrum (licet noscamus, quam nobis sit curta supellex) iste nugiuendulus accepturus

sit,

t, haud ignorantes insuper multos homines eße, iudicij parum firmi, qui nihil audiunt, leguntuè, quod non credunt, nisi refutatum sciant; nulla interposita mora, memores Vlpiani sententiæ de verb. signif. L. 12. §. 1. Minus soluit, qui tardius soluit: nam & tempore minus soluitur; *præclarique etiam magni auctoris dicti.* Barbaris cunctatio seruilis: statim exequi, regium. *Opusculum istud pro re nata inter tenebras delitescens de Viris Illustribus Casinensibus à Clarissimo Viro Petro Diacono Monacho, ac Bibliothecario eiusdem Cænobij conscriptum, hactenus ineditum, à pluribusque viris eruditis diù quoque expetitum, nobis è celeberrima Barberina Bibliotheca suppeditatum, singulari humanitate, ac beneficentia Viri Clar. Caroli Moroni; ad maledicta istius obtrectatoris euertenda, ipsumque conuincendum, tibi verò*

beni-

benigne Lector, & bono publico promulgandum duximus; cui etiam ob argumenti similitudinem adiungimus Supplementum manu exaratum Virorum pariter Illustrium Casinensium, per Placidum Romanum Monachum, ac Diaconum eiusdem Archisterij conflatum. Paruum quidem, atque exiguum fatemur; (neque enim res tàm numero & magnitudine, quàm pretio, & pondere, æstimandæ sunt) sed accuratè, cogitateque scriptum à nostro Petro, qui anno M C X V. quo in viuis agebat, multa prodidit, quæ historiam Ecclesiæ illustrant, vt legere est apud Leonem Ostiensem in Chronico Casinensi, cuius tertium librum ipse suppleuit, & quartum ei adiecit: pergratum, ac vtile futurum etiam ijs, qui scientiarum studijs ducuntur, auctorum, librorumque cognitione capiuntur; multa sanè in hoc opusculo, maximeque in nostris

indi-

indicantur notis, quæ publicam merentur lucem, dum ex abditis diuersorum educitur veterum Scriptorum notitia, quorum libri intercidisse credebantur; qua spreta librorum auctorum notione, in tenebris forsan perpetuò iacuissent; & vt tumulus corpus contegit, sic nomen eorum in omnem fere ætatem obruisset, eorumque dein lucubrationes in priuatis sepultæ Bibliothecis remansissent, magno certè rei literariæ damno; cum hac tempestate magna doctrinæ pars existimanda sit, scire, qui libri Auctorum legendi, qui non legendi sint: Necessarium enim est haud ignorare, qui scripserint, & de quibus scripserint, fontesque nosse, vnde hauriri possint ea, quæ vel ad scientias alendas, virtutes procreandas, vel detestanda vitia, magno vsui sint futura; cum absque Bibliothecis fermè inermis sit Religio, & inanis sapientia. Hæc

autem

autem consideratio, & per se iucunda, ac ingenuo homine digna est, cum ad delectum Auctorum, tum ad excitandos animos studiosorum plurimum faciat: quemadmodum Miltiadis trophæa Themistoclem dormientem exeitabant: sic doctorum hominum volumina, quæ in hoc libello commemorantur, ad laborem, laudemque studiosorum animos inflammare debebunt: Et sicut omni solatio viri docti priuari videntur, cum illis lectio interdicitur, vt olim nonnullis irrogatum hoc pœnæ genus legitur à Tiberio apud Suetonium. Quibusdam *inquit,* custodia traditis, non modo studendi solatium ademptum; sed etiam sermonis, & colloquij vsus: *sic omne solamen ex lectione recipiunt. Fassus est id Angelicus Doctor, qui sacrarum literarum monimenta tanti faciebat, vt de more diceret,* Se vnius Beati Chrysostomi homilias, vrbi

Pari-

Parisiensi diuitijs omnibus refertissimæ, sed vel ipsis Imperijs, serio anteponere. *Libri profectò veluti studiorum instrumenta medullitus delectant, colloquantur, consulunt, & viua quadam nobis, atque arguta familiaritate iunguntur.* Sola denique scripta sunt, quæ mortales quadam famæ immortalitate perpetuant, & actibus veterum, quos traducunt ad posteros, nullam permittunt obrepere vetustatem; *docet Petrus Blesensis epist. 77. Vnde verè Martialis:*

—Chartis, nec furta nocẽt, nec secula prǫsunt,
Solaq. non norunt hæc monumenta mori.

Possidius namque in calce vitæ Sancti Augustini, eius perpetuam fore memoriam ob libros conscriptos, haud falsus vates confirmauit; adducto etiam hoc secularis Poetæ de se loquentis epitaphio, quod tumulo suo adscribi voluit.

Viue-

Viuere post obitum vatem, vis noſſe, viator?
Quod legis, ecce loquor: vox tua nēpè mea eſt.

Præterea operæ pretium eſt noſſe, non ſolum innumerabiles ferè Monachos ex hac nobiliſſima Academia Caſinenſi prodijſſe cuiuſuis doctrinæ genere refertos; verum etiam aſſidua fuiſſe diligentia, pietate, ac intentione, Sanctorum Patrum, aliorumque Virorum doctorum volumina exſcribendi; vt poſtea in rebus dubijs ad m. ſſ. Codices, & antiquos impreſſos, ex quibus veræ lectiones reſtituuntur; tanquam ad oracula quædam tutiſſimè viri docti, ac eruditi confugere valerent; quod lege cauerunt prudentiſſimi Imperatores Theodoſius & Valentinianus lib. 1. C. Theodoſ. de reſponſis Prudentum: cùm non modò auctoribus pleriſque deficimur, ſed etiam hi, qui ad manus, non æque omnes emendati ſunt. Vnde planè ridiculi cenſeri debent, qui emendato nè, an

ine-

inemendato libro vtantur, sua nihil putant interesse; cùm certè si deprauatis vtimur codicibus, nil aliud supersit, nisi, vt Ixioni similes vmbram pro re, errorem pro scientia amplectamur. Præmissa hac igitur animaduersione, subnectenda venit hæc obseruatio, tantam nempè diligentiam in accuratè exscribendo fidelium illam prisci æui pietatem adiunxisse; vt nec promiscuè omnibus Euangelium, Psalterium, aut Missale exscribere licitum fuerit; sed perfectæ ætatis homines huic muneri eligebantur, vt errores magis cauerent. Quod notatũ legitur in capitulari Aquisgranensi cap.72. Si opus est Euangelium, vel Psalterium, & Missale scribere, perfectæ ætatis homines scribant cum omni diligentia. *Et quidem nullus labor, qui manibus exercetur, magis Monachis conuenit, quàm officium scribendi; cùm illud sit manu*

homi-

hominibus prædicare, digitis linguas aperire, ſalutem mortalibus tacitam dare. Vide quæ Gerſon latè diſputauit integro libro de laude ſcriptorum, hoc eſt exſcriptorum, ſiue amanuenſium; ac Trithemium, qui pariter integrum de laudibus ipſorum conſcripſit librum: adi Theophilum Raynaudum Societatis Ieſu, alterum penè Dydimum Chalcenterum, de bonis, ac malis libris partit. 3. erot. 4. fol. 309. Tantaque etiam induſtria, ac ſtudio incredibili inſuper vſi eſſe traduntur; vt continuo velut vno opere eandem incudem diu, noctuque tundentes; ſcriptos codices aliqui artificiosè conglutinarent, mira animi attentione corrigerent alij, rubro cæteri exornarent; Theodoſij Imperatoris exemplum imitantes, qui cum à publicis vacaret, libros ſacros tanta elegantia ſcriberet, vt Calligraphi nomen indè acceperit; teſtis eſt Raderus

in Aula ſacra cap.6. Immò illotis manibus ſacros codices contingere, piaculum vlterius exiſtimauerint. Quod ſimile quidpiam etiam à Gentilibus factitatum reperimus; ita tamen, vt prẹter manus, etiam pedes, aureſque luſtrarent. Plutarchus orat.2. de eſu carnium ita loquitur. Quamquam nos ſortaſſe peccamus, qui libros iſtos attingimus, non luſtratis manibus, pedibus, auribus. *Quàm verè gratus Diuinæ bonitati eſſet labor iſte exſcribendi, perſpicuo, ac euidenti miraculo declaratus agnoſcitur; dum à Trithemius memorat de laudibus ſcriptor. man. cap.6. fuiſſe in quodam Cœnobio Benedictinorum quendam Monachum, qui in ſcribendis ad ornatum Bibliothecæ voluminibus, ſedulum, elaboratumque ponebat ſtudium; ita vt quotieſcunque à diuino potuiſſet vacare officio, ad ſecreta cellæ ſe conferens*

huic

huic ſancto labori inſiſteret; vnde & multa Sanctorum opuſcula cum ingenti deuotione deſcripſerit. Huius mortui oſſa cum poſt multos annos exhumarentur, tres digiti dexteræ manus, quibus tot volumina ſcripſerat, tam integri, & incorrupti inuenti ſunt, ac ſi eodem tempore ſepulchro fuiſſent impoſiti; reliquum autem corpus, vt moris eſt, conſumptum ad oſſa fuerit. Simile etiam factum de Richardo Anglo Præmonſtratenſi, legere eſt apud Cæſarium lib. 12. cap. 47. Hinc viri pietate ac eruditione inſignes, Diuinam prouidentiam tanti habere laborem iſtum exſcribendi animaduertentes (ne multa Sanctorum Patrum, Eccleſiaſticorumque Scriptorum monumenta perirent, quod facilè eueniſset, niſi Monachorum opera ad poſteros fuiſsent tranſmiſſa) in florentiſſimam Academiam Caſinenſem, veluti literarum

tunc temporis Seminarium, innumerabilem penè m. ſſ. ac impreſſorum copiam transtulerunt; ita vt hodie in tota Italia, nulla ſit paulò celebrior Bibliotheca, quæ non aliqua ex parte ipſorum nobilibus theſauris locupletetur. Vide quæ notauit noster Petrus in auctario hiſtor. Caſinenſ. lib. 3. cap. 62. edit. Venetæ de libris, quos ſolum Deſiderius Abbas, deinde Victor Papa Tertius, exſcribi curauit; & tunc non immeritò fidem nobis dabis; velleque propterea ſacrum Aſceterium Caſinenſe eruditionis merita laude ſpoliare, est rem manifeſtam negare; non ſecus atque olim Zeno motum è rerum natura ſuſtulit, niui candorem detraxit Anaxagoras; & Soli conceſſam ab omnibus Aſtronomis magnitudinem, Epicurus. Faceſſant denique hæc ludicra riſu potius deſpicanda, quàm diſputatione ſeria confutanda; & producamus

post

post fabulam tantam istius polymythi sycophantæ, id, quod illustris ille ecclesiasticæ antiquitatis præco Cardinalis Baronius tom.ix.anno DCCXVI suis Annalibus de Casinensibus intexuit : Sed & illud, *inquit,* absque trepidatione mendacij asseri iure potest: nullum vnquam toto Christiano Orbe extitisse aliquando Monasterium, ex quo tot viri sanctitate conspicui, atque doctrina tanta numerositate, ad regimen sanctæ Apostolicæ Sedis adsciti fuerint; vt planè dici possit, fuisse idem aliquando Seminarium sacrorum Antistitum, prout quæ suo loco dicturi sumus, manifestè docebunt. *Vertat nunc igitur se in omnes formas Proteus iste, & Casinensium Academiam, vt libet, oppugnet simul cum ijs, qui in ipsa fæce ignorantiæ volutati, omnibusque pudoris repagulis perfractis, otiosam appel-*

 larunt,

larunt, omnisque rei literariæ expertem etiam crediderunt. Hæc tibi, benigne Lector, significare voluimus, umbraticos impugnatores, dentesque Theoninos Casinense Archisterium Cœnobitarum sanctitate, ac doctrina celeberrimum non metuere, cum tantorum Doctorum refugium sibi ipsi patere videat; totque ex se tanquam præclaros genuisse filios, qui ingenij sui monumentis, omnique bonarum literarum genere Christi Ecclesiam locupletarunt. Veritas defensore non eget, & mendacium plerunque cadere nullo impellente, ac se ipsum subuertere, dixisse Augustinum memor esto. Demum ne mireris obnixè precamur, si non cunctos noster Petrus scriptores Casinenses, & omnes eorum, quorum meminit, lucubrationes recensuerit; præsertim cum pedem è nauigio ponere animus ei non fuerit; quod facilè dignoscimus è scriptis eius, vti è

vesti-

vestigio Hercules: sed pro certò habendum, multa diuersorum Scriptorum monumenta, superstite Petro, adhuc in diuersis priuatis Bibliothecis latitasse, omniaque propterea legere, aut expiscari ex animi sententia non valuisse; maximè hominem publicis, priuatisque negotijs districtum; commodiori tempore omnes annotaturum. Et si fortè, mi Lector, hæc minus ad gustum tuum; en patrocinium: scias quod ab indiligentiæ crimine tueri eum possumus, non solum exemplo, quòd neque Trithemius, aut Pantaleo, aut Cornelius Callidius, cùm de Germanis; neque Sammarthanus cùm de Gallis; neque Ferd. Matamorus, cùm de Hispanis; neque Folieta, cùm de Liguribus; neque Miræus, cùm de Flandris; neque Hebediesu, cùm de Chaldæis (beneficio Vir. Clar. Abrahami Ecchellensis ex tenebris, atque obscura caligine anno

præterito eductus, eruditissimisque notis illustratus) neque alij, cùm de Ciuibus suis, aut socijs scriberent; omnes tunc simul complexi sunt; quos maiori forsan adhibita diligentia, aut fortuna magis propitia complecti potuissent: verum etiam sententia Varronis, qui aiebat, neminem reprehensum esse, qui stipulam reliquisset ad spicilegium: quod confirmauit Columella de Re rustica. In magna sylua, *inquiens*, boni venatoris est, feras indagare: quamplurimas capere. neque cuiquam culpæ fuit, non omnes cepisse; *præsertim, cùm munere suo quisquis bene fungitur, si auido Lectori famem vtcunque sedat, quamuis non penitus eximat. Et vt rem dicamus; si olim Ciuem vnum seruanti ciuica donabatur; quamnam coronam plectere debebunt musici omnes* Κισσοφόροι *nostro Petro, dum non vnius, sed plurium illu-*

strium

ſtrium virorum nomina ab interitu vindicauit, theſauroſque elucidauit inuiſos? uni ſapienti notum eſt, quanti res quæque taxanda ſit. Denique ſuperfluam rem etiam nos non agere, cùm iam de Scriptoribus Caſinenſibus Trithemius, Arnoldus Vuion, aliique abundè quoque id præſtiterint, in eorum indice non tam ſolicitos fuiſſe, inſcius ne ſis, quin multos non agnouerint; & quos agnouiſſe, ſe referunt, ſingula accuratè eorum poſtea non recitaſſe opuſcula. Fruere igitur, ſtudioſe Lector, Caſinenſium laboribus; tibique perſuadeas: quòd ſi amor, ſtudiumque literarum te incendit (licet fateamur ingenuè, multos literarum cepiſſe tædium; quia vident ea facta eſſe inimicorum retia, quæ honeſti erant animi inſtrumenta) ex polymathiæ Caſinenſis theſauris aliqua iſtorum Heroum literariorum ſcripta tranſcribere, vel

excu-

excuſa, cum m.ſſ. conferre; ſcito no-ſtris temporibus librorum pretium te non remoraturum; ſicuti de Platone legitur, qui tres Philolai Pythagorici libros decem millibus denariùm, etiam in difficultate rei familiaris, eſt mercatus, ex quibus plura in ſuum deinde Timæum vſurpauit, vt auctor eſt Iuriſconſultus Gallus Antiq. Roman. lib. 4. par 2. cap. 16. & de Ariſtotele, qui creditur libros pauculos Speuſippi emiſſe tribus talentis Atticis, quorum ſumma fit apud Romanos H S. duo & ſeptuaginta millia, teſte A. Gellio lib. 3. cap. 17. Nec etiam animum tuum perturbatum, ignauumque reddere debebit exemplum Nicolai V. Summi Pontificis, qui ducatorum quinque millia ad ſe Euangelium D. Matthæi Hebraicum afferenti promiſerat, vt ſcribit EcKius homil. de S. Matthæo; cùm Caſinenſes non inducti pecunia, ſed ſtudio gloriæ

diui-

diuinæ, beneuolentia, ac liberalitate paratos se offerunt tibi illa prodere; & tanquam te veterum scriniorum excußorem, manuscriptorumque exemplarium conquisitorem agnoscentes, ad illa euulganda cohortabuntur, impellent, gratique animi calcaribus insuper perurgebunt. Reminisci quoque te volumus, fauore, non odio, dignam hanc nostram eße propensissimam benè de Republica literaria merendi voluntatem; dum totum nostrum studium hisce thesauris reperiendis, tuo, & bono publico impendimus. Aue mi Lector, & faue.

Impri-

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendiss. Patri Magistro Sacri Palatij Apostolici.

Marcellus Anania Episc. Sutrinus, & Nepesinus Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Dominicus Manettus Magister, & Socius Reuerendiss. P. Fr. Raymundi Capisucchi S. P. Apost. Magistri, Ord. Prædicatorum.

IN-

INDEX
Scriptorum Alphabeticus.

A

B

CHRY-

IGNA-

PETRI

PETRI DIACONI
MONACHI
ET BIBLIOTH. CASINENSIS
DE
VIRIS ILLVSTRIBVS
EIVSDEM SACRI ARCHISTERII
Opusculum.

PROLOGVS.

O ACTVS assiduis tuis imperijs, Pandulphe Præsul venerande, arduam, difficillimamque rem apicibus exarare sum orsus; Illustrium scilicet Virorum Casinensis Archisterij librum. Opusculum isto in tempore nouum, obliuionique penè iam traditum; quod vtinam qui perspexerint, cum quanta cordis id mœstitia scripserim, aduertere valeant: Nam stupor, & hebetudo ingens nostri oppleuit pectoris

arcem, cur à ſexcentis fermè iam annorum curriculis in Caſinenſi Gymnaſio non extiterit, qui hunc vilibus ſaltem mandaret ſchedulis librum; & hoc non cauſa inſcitiæ, ſed laborem, ac detrahentiũ linguas fugiendo accidit. Nunc enim illud Deiloqui eſt conſummatum oraculum; in quo perſpicimus homines ſemetipſos amantes, & quæ ſua ſunt quærentes, non quæ Ieſu Chriſti, detractionique ardentiſſimè operam dantes. Et primo quidem à Tranquillo, Græcoque Apollonio cœptum, ſed ab Illuſtriſſimis Viris Hieronymo, Gennadio, atque Iſidoro apud Romanos ad finem eſt vſque perductum. Et quamuis ab alijs nihil eſt tam operosè actum, quod non Hieronymi eloquentia ſuperet; poſt iſtorũ tamen è mundo receſſum, nullus inuentus eſt, qui illud ad calcem perduceret. Guido præterea noſter inſtitutor, moribus vitaque præcipuus, ante hoc fermè ſeptennium, opuſculum ſcribere aggreſſus eſt iſtud; ſed laborioſum inibi videns iacere materias, ea dimiſit facilitate, qua cœperat: quòd ſi ille, longè me in ſermone, ſenſuque præpollens, rem cœptam dimiſit; ego qui acumine mentis iners, ſermoneque impolitus, & varijs rebus ſum implicatus, quid acturus ſum? Sed ad ea quæ imminent, ſtylus ſequens vertatur.

CA-

CAPVT I.

BENEDICTVS Monachorum institutor Vir egregius, ac post Apostolos singularis, Prouinciæ Nursiæ extitit oriundus, ex patre Eupropio nomine, matre Abundantia, auo Iustiniano, nutrice Cyrilla. Postquam duodecim Monasteria Christo adiuuante construxit temporibus Iustiniani Imperatoris, prædictas cellas sub Præpositis ordinans, diuino ad se facto responso, duobus Angelis comitantibus, ad Euangeliũ prædicandum, paganosque ad Christum conuertendos, Casinum aduenit; vbi templa idolorum destruens, Cœnobium construens, circummanentes paganos ad Christum conuertit. Scripsit autem iam senex in eodem Casinensi Cœnobio Monachorum Regulam, discretione præcipuam, sermone lucutentam, epistolas verò duas; primam ad Remigium Rhemensem Archiepiscopum; secundam ad Maurum suum discipulum, quem in Gallijs ad prædicandum direxerat, elegantissimo sermone composuit. Fuit autem temporibus Anastasij, Zenonis, Iustini, & Iustiniani Imperatorum; sepultus verò est in Casino in Ecclesia S. Ioannis Baptistæ ante altare, vbi à toto Orbe venerabiliter honoratur.

ANNOTATIO.

NVrsiæ ex Patre Anicio Eupropio, & Abundantia matre, ex illustri Riguardatorum familia, vnica Nursini Comitis filia, facultatumque eius, ac cognominis hærede, Sanctus Benedictus Natione Romanus, Monachorum in Occidente antesignanus ac princeps, eodem cum sorore Scholastica partu nascitur anno Domini CCCCLXXX. quibus editis, mortua est mater; quasi iam satis vixisset, cùm tantos talesque relinqueret posteros; nec alia videretur nupsisse causa, quàm vt talium Sanctorum fieret mater. Eius res gestas non solum S. Gregorius Papa Magnus, omnium virtutum Magister, fusè prosequutus est lib. 2. Dialogor. (quem Gregorij librum Ingolstadienses græcolatinum annis superioribus publicarunt) verùm etiam ambitioso quasi præconio Alexander Secundus, Victor Secundus, Summi Pontifices; Ioannes Trithemius, Card. Baronius, ac Arnoldus Vuion, qui Lignum vitæ duobus tomis complexus est, in quo propago tanti Patris accuratissimè conscripta est, copiosè tradiderunt. Videndus etiam Benedictus Hæftenius, Monasterij Affligeniensis Præpositus lib. disquisit. Monast. prolegom. 1. in vita Sancti Benedicti, diffusè de eo agens.

Præter memorata à nostro Petro conscripsit etiam Patriarcha Benedictus, De Ordine Monaste-

nasterij, *qualiter, inquit, à Fratribus religiosè ac studiosè conuersari, ac Domino militare oportet, librum vnum, qui incipit.* In primis nocturnis horis. *Hic verò liber vnà cum Regula excusus fuit apud Iunctas Venetijs anno MDXCIII. in xvj. parte folij, procurante Arnoldo Vuione quamuis in hoc opusculo quædam occurrant verba, quæ suspicionem ingerunt, vt S. Benedicto non videatur hic liber tribuendus; pro qua re lege dictum Hæstenium fol.* 1062. *Literis etiam consignauit sermonem in discessu Sancti Mauri, cuius initium.* Si tristandum, dilectissimi, *qui integer habetur in Martyrologio Benedictinorum Arnoldi Vuionis ad diem xiv. Ianuarij: Sermonem pariter in passione Sancti Placidi, & Sociorum his verbis.* Sicut Patris est gaudere. *Hic verò excusus est in epistola Siculorum ad Sanctum Benedictum, quæ ad calcem Casinensis Chronici editionis Venetæ fuit adtexta. Supradicta opuscula simul colligata reperies in nouissima Bibliotheca Sanctorum Patrum, & postremo loco in Theologia Regular. Cl. Viri Patris Caramuelis Ord. Cisterciensis, doctissimis etiam illustrata commentarijs. Notandum verò, quòd licet epistola ad S. Remigium, quæ in fine d. Chronic. Casin. & alibi legitur, in dubium à Card. Baronio tom. 6. annal. anno DVII. vnà cum tota historia reuocetur; lapsumque ex nominum similitudine irrepsisse putet: attamen cum eam veram Petrus Thiræus lib. singul.*

de Dæmoniacis agnoscat, nec post edita Baronij scripta quidquam insinuet dubitationis, defendendo etiam eam Antonius de Yepes in Chr. Ord. Balduinus Moreau in opusculis Sancti Benedicti, & Georgius Coluenerius in scholijs ad Flodoardi historiam; lectoris propterea iudicio relinquimus, vt ipse suapte diligentia discernat, quid verè Sancto Benedicto tribuendum, quidué illi abiudicandum censeat. Non est autem hoc loco silentij tenebris inuoluendũ, quod nouissimè ad huic epistolæ fidem adstruendam dictus Hæstenius comm. ad vitam S. Benedicti cap. 16. disq. monast. se inuenisse refert, in antiquo videlicet m. s. Cod. Bibl. Monast. Sancti Martini Tornaci, alteram epistolam Monachorum Rhemensium post quingentos annos à Sancti Benedicti obitu ad Casinenses perscriptam, quam totam ibi integram reddit. Denique an verè cunctæ supradictæ lucubrationes genuini sint fœtus S. Benedicti, discutitur solita diligentia, eruditione, ac doctrina à præfato Caramuele in Theolog. Reg. p. 2. ideo lectorem ad eum remittimus.

Vixit Sanctus Benedictus annos LXIII. cum habitasset Nursiæ annos septem, Romæ septem, Sublaci trigintaquinque, Casini quatuordecim; stans atque erectus in templo inter discipulorum manus (editis prius perfectæ administrationis copiosis actibus, relictis pietatis praeclaris monimentis, ac congestis innumeris meritorum manipulis) efflat animam, quæ

illustri via ad Cœlum deduci visa est, anno Domini DXLIII. die xxj. Martij, hora tertia matutina, & sepulchro appositum epitaphium, vt refert Syluester Maurolicus lib. 1. hist. sac. omnium relig. de Sancto Benedicto agens.

Nursia me genuit, specus obtulit alta, Casini
Me rapuit vertex, aula beata tenet.

Caterùm, de die & anno obitus S. Benedicti extat controuersia, quam affert & dissoluit rei Chronologicæ peritissimus Vir Dionysius Petauius in Rationario temporum par. 2. lib. 4. cap. 14. illucque amandamus lectorem plenioris discussionis huius puncti auidum.

CAPVT II.

FAVSTVS eiusdem Patris Discipulus, septennis in Casino oblatus, & à Sanctissimo Benedicto cum Mauro Casinensi Præposito in Gallias directus, post suam reuersionē, Beati Mauri vitam ex iussione Abbatis Theodori lucidissimè valde composuit. Claruit autem temporibus supradictorum Imperatorum, sepultus autem est in Monasterio Lateranensi.

ANNOTATIO.

SAnctus Faustus natione Italus, Diui Benedicti primarius assecla, ac symmysta,

ſenſuum, affectionumque mortificatione fuit tanta, vt ſupra imitationem fuiſſe videretur. Cùm ſeptem annorum eſſet, Diuo Benedicto à parentibus ſuis fuit oblatus; à quo tandem poſt perfectam regularis propoſiti inſtitutionem, cum B. Mauro miſſus fuit in Gallias anno ſalutis DXLII. Arnoldi Vuionis annorum calculo; at iuxta computum Eccleſiæ, anno DXXXV. ad conſtruendum Cœnobium, vbi in magna ſanctitate multis annis conuerſatus, tandem ad Lateranenſe Monaſterium eſt regreſſus. Teſtatur id etiam Martyrologium Gallicanum Cl. V. Andreæ Suaſſay in ſupplemento ad diem xv. Febr. his verbis. Depoſitio Sancti Fauſti Monachi Caſinenſis, Diſcipuli Sancti Benedicti, qui aliquandiù in Cœnobio Glanofolij in Andegauenſi præſulatu ad Lygerim, ſub Sancti Mauri diſciplina conuerſatus, poſtea redux in Italiam apud Caſinum, ſuum curſum finiuit, &c.

Is erat per hæc tempora calamitoſiſſima Italiæ ſtatus, vt Langobardis crudeliter vbique graſſantibus, nulla vrbs tam munita, nullus locus tam remotus inueniretur, quò illi ſuis incurſionibus non perrumperent. Neque Cœnobium Caſinenſe cladis acerbiſſimam calamitatem effugere potuit; quam etiam Sanctus Benedictus prænunciauerat. Itaque fugientes Monachi ex eodem Cœnobio Romam profecti ſunt, & Pelagium ſecundum Pontificem adiuerunt, ab eoque benignè accepti, iuxta La-

teranenſe Patriarchium, Monaſterium in honorem SS. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſta, ac Pancratij Mart. conſtruxerunt, ibique ſpatio centum triginta annorum habitarunt; in quo degens S. Fauſtus vitam S. Mauri Abbatis in Gallia cõdiſcipuli ſui, qui ſeptuagenario maior in Cœlum migrauerat an. Dom. DLXXXIV. iuxta verò Chronolog. Cl. V. Gueſnay in vita S. Ioannis Caſſiani, anno DLXV. luculentiſſimè literis conſignauit, ſub Chriſti anno DCVI. quod colligitur ex præfatione, in qua ſic loquitur ipſe Fauſtus. Hoc opuſculum Beatiſſimo Papæ Bonifatio oſtendi; quod ipſe Sanctiſſimus Pontifex approbans laude dignũ duxit, ſuaque ſancta auctoritate roborauit. *Fuit is Bonifatius Papa III. vt Leo Oſt. Chron. Caſin. lib. I. cap. 3. teſtatur, qui anno DCVI. ſedere cœpit, & anno eodem deceſſit, ſuccedente Bonifatio IV. Papa. Vnde corrigendus Trithemius de ſcript. Eccleſ. in verbo, Fauſtus, qui ad Bonifatium II. ſcripſiſſe refert. Edita eſt ea vita à Lippomanno, & Surio ad diem xv. Ian. & à Mombritio tom. 2. Vide Acta Sanctorum V. Cl. Bollandi ad hanc diem, in quibus vita, translatio, ac miracula S. Mauri accuratè deſcripta leguntur. Adi etiam notas V. Cl. Ioannis Tamayo in Martyrol. Hiſpan. ad diem xiv. Ianuar. Obſeruauit tamen Hugo Menardus in notis Mart. Bened. prædicta acta eſſe corrupta; tu tamen illum conſule. Extare etiam in Bibliotheca Carmelitarũ Excalceatorum*

torum Claromontensium in Aruernia, vitam m.s. Sancti Mauri metro, & prosa scriptam per Odone m: Libellum miraculorum eiusdem: sermonem de translatione eiusdem in Monasterium Fossatense, docet Vir Clar. Philippus Labbeus Societatis Iesu in noua Bibliot. m.ss. librorum edita Parisijs anno præt. pag. 206. De gestis Fausti agit Sigebertus cap. 32. de script. Eccles. Martyrol. Benedict. sub die xv. Febr. Galesinus, Maurolycus, & Trithem. de Vir. Illustr. Ord. S. Bened. lib. 2. cap. 2. & lib. 3. cap. 3. Leo Ost. lib. 1. cap. 3. Hist. Casin. Vincent. in specul. hist. lib. 21. cap. 68. & 69. V. Cl. Gerardus Io. Vossius de hist. Lat. lib. 2. cap. 24. Ad lucis æternæ præmia euocatus fuit S. Faustus circa annum Domini DCXX.

CAPVT III.

MARCVS Patris Benedicti discipulus, & Casinensis Monachus, Vir egregius, & in Scripturis apprimè eruditus. De Aduentu Sanctissimi Benedicti ad Casinum; de situ loci, constructioneque Cœnobij, elegantissimos versus composuit.

ANNOTATIO.

Marcus à S. Benedicto familiarissimè dilectus; vir ad poeticam artem extollendam à natura progenitus, moribus & conuersatione præclarus, ac in literis etiam secularibus peritissimus: Et ne Marci auctoritas à non-

nonnullis parui habeatur, tanquam obscuri alicuius Scriptoris, hic producere de eo quorundam veterum Scriptorum testimonia non alienum duximus. Paulus Diaconus lib. 1. cap. 26. de gestis Langob. sic ait. Hæc omnia ex Marci poetæ carmine sumpsi, qui apud eundem Patrem (*Benedictum*) huc veniens aliquot versus in eius laude composuit. *Eadem referuntur ab Aldreualdo lib. 1. cap. 4. de mirac. S. Bened. Sanctus Petrus Damianus serm. 8. in vigilia S. Benedicti.* Hæc planè de Marci, eiusdem, videlicet D. Benedicti, discipuli venusto carmine iam deflorauimus. *Vide etiam Sigibertum de Script. Eccles. cap. 33. Præter recensita à nostro Petro, quæ inedita remanserunt, scripsit etiam versibus heroicis eiusdem Sancti Benedicti magistri sui nonnulla miracula à Diuo Gregorio Papa primo omissa: quæ carmina cum diu delituissent, excusa, modo reperiuntur in tertio poematum volumine D. Prosperi Martinengi Romæ anno MDXC. in iv. studio, & opera Arnoldi Vuionis, vt ipse testatur lib. Lig. vitæ; quæque Mantuæ in Cœnobio Sancti Benedicti inuenta etiam refert. Scripsit insuper Gnomas impressas Haganoæ anno MDXXI. & alia quædam opuscula conuersa per Ioannem Picu, edita sunt Parisijs ann. MDLXIII. in viij Claruit eodem ferè tempore, quo S. Faustus id est, vsque ad Imperium Heraclij Augusti anno Domini DCX.*

C A-

CAPVT IV.

SEBASTIANVS B. Benedicti Monachus, Hieronymi doctoris egregij vitam defcribens, legendam Ecclefijs tradidit: in qua, quæ ei à puero inftitutio, quale in iuuentute ftudium, quæ in fenectute ei fcientia fuerit, lucidiffime fatis demonftrat.

ANNOTATIO.

Vita Sancti Hieronymi Ecclefiæ Doctoris maximi, pluribus referta mendacijs, quæ fine auctore vagatur, tefte Card. Baronio ad annum CCCCXX. num.49. non videtur tribuenda noftro Sebaftiano, vt aliqui perperam arbitratu fuo fcriptis fecerunt; cum tantùm ab ipfo literis demandata fuerit vita æqualis fui S. Hieronymi difcipuli S. Benedicti, non autem Ecclefiæ Doctoris; illamque deinde Cœnobijs Benedictinis legendã tradidiffe fcribit Arnoldus lib. Ligni vitæ. Vide Gerardum Io. Voffium, diffufæ, reconditæque eruditionis virum, lib. de hift. Latinis in Sebaftiano. Floruit circa annum Dom. DLX.

CAPVT V.

SIMPLICIVS Sanctiffimi Benedicti difcipulus, ac poft eum in Cafino Abbas effectus:

ctus: Regulam, quam suus magister ediderat, publicè legendam omnibus Monachis tradidit: Versus quoque nonnullos de eadem re descripsit. Fuit verò temporibus Iustini Iunioris, sepultus autem in Casino iuxta corpus B. Benedicti.

ANNOTATIO.

Sanctus Simplicius Abbas ab obitu Diui Benedicti tertius, vt docet S. Greg. lib. 2. Dial. in princ. Vir cœlestibus charismatibus praeditus, omnique testimonio sanctitatis illustris. Versus, quos in laudem Regulae Sancti Benedicti descripsit, vnà cum diuersis alijs Sanctorum Monachorū Regulis, in lucem propediem dabit vir praecellentis doctrinae, & summus Ecclesiasticae antiquitatis assertor ac vindex Lucas Holsteinius. Vide quae annotarunt Haeftenius in tract. 6. disquis. 1. de regulae S. Benedicti promulgatione in Simplicio; Matthaeus Lauretus de existentia corporis S. Benedicti in Cœnobio Casin. cap. 5. Hugo Menardus de origine & incremento Ord. S. Bened. pag. 870. ac Antonius de Yepes in chron. Bened. fol. 337. de sera promulgatione dictae Regulae, vbi argumenta eruditissimi Antonij Gallonij in Apolog. de Monachatu S. Greg. aduersus Abbatem Constantinum Caietanum eneruant, eiusque diluunt obiectionem. Ad auspicatissimum locum indeterminatae Beatitudinis transiuit.

Simpli-

Simplicius circa annum Dom. DLXXVI. miraculis coruſcans; ſepultus eſt Caſini vnà cum Conſtantino Abbate ſuo prædeceſſore iuxta ſui magiſtri corpus. Horum corpora primùm à Deſiderio Abbate, poſtea Victore Papa III. vnà cum ſacris cineribus Carolomani Regis, ac Monachi, inuenta ſunt anno Dom. MLXXI. vt ex noſtro Petro Diacono ſermone m.ſ. de Octaua S. Benedicti habetur. Vide V. Cl. Marcum Scipionem in Elog. Abb. Caſin. in Simplicio; eum etiam commemorant Tritbem. de vir. illuſtr. Ord. S. Bened. lib. 3. cap. 10. Leo Oſt. lib. 1. cap. 2. hiſt. Caſin. Anaſtaſ. Biblioth. Monachus in libello de tranſlat. S. Bened. & iterum noſter Petrus lib. m.ſ. de ortu & vita Iuſt. Caſin. cap. 10.

CAPVT VI.

LAVRENTIVS eiuſdem Cœnobij Monachus, ſcientia anteceſſorum ſuorum poſt Sanctiſſimum Benedictum nulli inferior, factus Epiſcopus, Beati Mauri vitam, ac Caſtrenſis Epiſcopi paſſionem verſibus adornauit: Hiſtoriam quoque S. Vuenzeslai, & ſermonem de B. Benedicti vigilia elegantem compoſuit.

ANNOTATIO.

OPuſcula Laurentij Monachi Caſinenſis, deinceps Epiſcopi, incertæ tamen ſedis, extare Caſini m.ſ. vti & alia quædam in ſexto

pluteo

pluteo ad dextram Bibliotheca, testatur Arnoldus Vuion lib. Lig. vit. Historia S. Martyris Vuenzeslai Ducis Bohemorum, habitu Monachi Benedictini, sed non professione, auctore Laurentio, meminit Baron. in Martyrol. ad diem xxviij. Septembris, illamque etiam m. s. in nostro exili m. s. s. sacrorum penario asseruamus tali lemmate: Dominus, ac Redemptor noster humanis visibus, &c. *Quam si vota & spes nostras Deus Opt. Max. fortunauerit, vnà cum alijs Sanctorum vitis hactenus ineditis bono publico proferendam dabimus. Scripsisse præterea præfationem in doctrinas Dorothei, constareque in Bibl. SS. Patrum tom. 2. edit. 2. auctor est Posseuinus in Apparatu in verbo, Laurentius; sed Vosius de hist. Lat. fatetur, se non satis assequi mentem Posseuini, vel mirificè eum rationem fugere; nam noster Petrus Diaconus, quem de hoc Laurentio Monacho scripsisse refert, vixit circa annum Dom. M C X L V. at ille Laurentius Monachus, qui auctor est præfationis Dorothei, admodum recens est; nam ait interpretem Dorothei esse Hilarionem Monachum Casinensem: at Hilario ille floruit circa ann. Dom. M D X V I. annis quadringentis quinquaginta & amplius post Petrum Casinensem. De vita S. Castrensis Episcopi & Mart. consule Cl. V. Michaelem Monachum in Sanctuario Capuano. Floruit Laurentius circa ann. Dom. C M L.*

C A-

CAPVT VII.

CYPRIANVS Presbyter sub Petronace Abbate in eodem Cœnobio Monachus factus, de B. Benedicti miraculis hymnum in eius festiuitate cantandum descripsit. Claruit autem temporibus Leonis, Constantini, & Hirene Imperatorum.

ANNOTATIO.

Hymnus, quem composuit Cyprianus de B. Benedicto, in Bibl. Casin. tali seruatur exordio. Aureo solis radio perennis, &c. *teste Arnoldo Vuione lib. Lig. vit. Scripsit & alia nonnulla. Viuebat ann. Dom.* DCCLX.

CAPVT VIII.

PAVLVS Aquileiensis Patriarchij Diaconus, Regisque Desiderij notarius, sub Theodemario Abbate ad Casinũ perueniens, monasticumque schema suscipiens, sanctitate, grauitate suo tempore singularis, philosophia quoque à pueritia eruditus. Composuit in laudem Beatissimi Benedicti versus elegiaco metro digestos: Hymnos quoque Sancti Io. Baptistæ, Sanctique Benedicti: Versus ad Carolum Imperatorem, ad Arichis Beneuentanũ Principem; Sanctique Fortunati Episcopi

elegan-

elegantes descripsit: Homilias quoque quinquaginta: Sancti Pontificis Gregorij vitam: iu Regula Sancti Benedicti expositionem: ac de ingressu Langobardorum in Italiam, origine, regnoque eorum, historiam valdè luculentam edidit. In historia autem Eutropij quamplurima adiunxit. Vniuersas etiam lectiunculas à principio mundi vsque ad suam ætatem, vnà cum annali computo rhithmicè composuit. Fuit autem temporibus Caroli Imperatoris. Sepultus est in eodem Cœnobio iuxta Ecclesiam Sancti Benedicti ante Capitulum.

ANNOTATIO.

P*Aulus cognomento Vuinfrid ex Langobardorum gente originem duxit, Vuarnefridi, ac Theodelindæ filius; Vir Apostolicus, ac Antistes doctissimus, appellatus à Gaspare Barthio: meritò Polyhistor, qui penè innumera mira, ac exquisitæ eruditionis monimenta suo eximio ingenio, acri iudicio, ac prudentia singulari prodidit: & ne quid à Lectore curiosò de Paulo desiderari possit, verba damus Leonis Ost. in Chron. Cas. lib. 1. cap.* 15. Eo tempore, *inquit*, quo primùm in Italiam Langobardi ingressi sunt, cùm eis etiam Paulus venit, & à puero disciplinis liberalibus eruditus maximũ in Curia Desiderii vltimi Regis Langobardorum ob suam industriam, familiaritatis locum obtinuit: Cancellarius dicti Regis, atque Aquileiensis Patriarchij Diaconus ex-

titit: *(hinc Paulo Diaconi cognomen ab adepta dignitate inditum, perpetuò adhæsit, licet hoc non attendat Raphael Volaterranus, nam pro diuersis habet nostrum Paulum historiæ Langobardicæ Scriptorem, & Paulum Diaconum Aquileiensem.)* Hic post captam Papiam, cum Regi quoque Carolo pro sua prudentia admodum carus, & familiaris effectus est, ac non multò post cum accusatus apud eundem Regem fuisset à quibusdam inuidis, quod eum propter fidelitatem Desiderij Domini sui voluisset occidere, fecit eum idem Rex comprehendere, & coram se adduci: quem cum interrogasset, vtrum vera essent, quæ super morte sua de eo dicerentur, constanter respondit, se pro certo fidelissimum Domini sui fuisse, & in eadem se fidelitate cum vita perseuerare: ad hæc Rex subitò ira succensus, præcepit eum manibus sine mora priuari; sed mox in se reuersus, & reminiscens sagacitatis eius, atque prudentiæ, suspirans ait: Et si eius manus abscindimus, vbi tam elegantem Scriptorem reperiemus? & ait proceribus assistētibus sibi: Dicite quid super hoc vobis videtur; at illi; Iubete, inquiunt, vt eruantur eius oculi, ne aliquando aliquas alicui contra vos literas dirigat. Et vbi, vel quando, ait Rex, tam insignem historiographum, aut poetam inuenire valebimus? illi vero videntes circa illum Regis cōpassionem, ac beneuolentiam; suaserunt tandem, vt in Diomedis insulam, quæ hodie

die à tribus montibus Tremiti dicitur, cum exiliaret, Factumque est, vbi cum per aliquot annos exul mansisset, tandem ad Monasterium Casinense, celebri sanctitatis fama notissimum clam perrexit, ibique Monachus factus, piè & religiosè vitam duxit, ac diù superstes in senectute bona in pace quieuit, cum innocentiæ, humilitati, silentioque vltra humanum modum operam dedisset. *Sic dictus Leo Ost.*

Plura alia veneratione digna, insigniaque virtutum monumenta immortalitati consecrasse fertur, quæ ad notitiam nostri Petri non peruenerant: videlicet vitam Sancti Benedicti metricè scriptam, quam inuenies apud eundem Paulum lib. 1. cap. 26. de gestis Langob. Arnoldus Vuion mentionem facit cuiusdam poematis de vita Sancti Benedicti à Paulo Diacono conscripti, cuius singuli distichi ijsdem quibus incipiunt, desinunt verbis, quod integrum affert Aymonius serm. de S. Benedicto, vbi etiam eiusdem Pauli hymnum affert singula miracula Diui Benedicti continentem. Exarauit insuper Paulus vitam Sancti Mauri Abb. miro quodam artificio descriptam: sic exorditur.

Dux, via, vita tuis, decus, & laus, gloria virtus,
Iesu, lux lucis, Dux, via, vita tuis.
Tu facis omnipotens, animalia muta profari
Quod tibi cunq. placet, tu facis omnipotẽs
Da precor vt referã, sancti magnalia Mauri,
Quæ per te gessit, da precor, vt referam, &c.

Vitamque etiam S. Scholasticæ Virginis, mandante Carolo Magno Imperatore, quæ integræ in tertio poematum libro habentur Prosperi Martinengij, lectorem propterea curiosum ad eum remittimus. Sicuti etiam iussu eiusdem Caroli (qui anno DCCCXIV. v. Kalend. Febr. Aquisgrani diem clausit extremum ætatis annorum lxxj.) ordinauit historias, & lectiones per totum annum singulis festiuitatibus Sanctorū congruentes: quæ eius dispositio ab Ecclesia tota obseruata est, & vsque ad hæc nostra tempora inuiolabiliter custodita; seruatur apud nos hæc etiam ordinationis nota m. s. Vide epistolam Caroli Imperatoris de hac ordinatione scribentis, quæ homiliario Alcuini præponitur. Præterea de eadem S. Scholastica nonnullos composuit versus, qui habentur in Martyrolog. Arnoldi Vuionis ad diem x. Febr. Vitam etiam S. Arnulphi Metensis Episcopi, qui fuit primò Præfectus domus Regis Francorum, postea Metensium Episcopus, quæ apud Surium tomo 4. ad diem xvj. August & apud Bedam tom. 3. reperitur, licet falso ipsi Bedæ adscribatur. Librum de gestis Episcoporū Metensium editum per Marquardum Freherum in corpore hist. Franc. indicat ipsemet Paulus scripsisse lib. 6. de gestis Langob. cap. 16. De gestis Episcoporum Papiensium librum vnum, quem se vidiße testatur Galesinus. Ad Carolum Imperatorem epistolam vnam, quæ m. s. in Biblioth. Casin. ad

dextram

dextram scamno 3. nu.179. seruatur. Vitam S.Cypriani Episcopi, & Mart. quæ habetur in prolegomenis Iacobi Pamelij ad S. Cypriani opera. Versus ad Arichem Principem Beneuentanum generum Desiderij Regis typis modò cusi reperiuntur apud Virū Cl. Camillum Peregrinum rerum antiquarū indagatorem indefessum, historicumque insignem in hist. Principum Langob. pag. mihi 235. Diuorum etiam aliquot facinora, laudesque luculentis versibus celebrauit: Quo in genere carmen in S. Ioannem Baptistam tutelarem suum, patronumque Regni Langobardorum maximè excellit, cuius pietate, ac numeris Romana Ecclesia delectata recitandum proposuit, estque inter sacratos hymnos elegantia, & venustate facilè princeps: sic exorditur.

Vt queant laxis resonare fibris, &c.

Composuit & hymnum de passione S.Mercurij ac etiam alterum in translatione corporis Beneuentum: primū refert Petrus Pipernus Beneuentanus lib.5. cap.20. de effectibus magicis. Extat pariter hymnus Alcaicus Dactylicus è vet. m.s. Lang. Eccles. Beneuent. ritu in festo Assumptæ Virg. Deip decantari solitus, à nostro Paulo, vt asseritur, scriptus. incipit.

Quis possit amplo famine præpotens, &c.

Insuper aliqua fragmenta m.ss. sub nomine Pauli Diaconi, mutila tamen, & biulca nos custodimus; videlicet, vitam Germani sanctissimi Constantinopolitani Patriarchæ per Paulum

Diaconum historicum scriptam. In transitu Petri Damiani, de dimittendo Episcopatu orationē, in qua fit mentio de S. Arnulpho Metensi Episcopo. Vitam S. Petri Damasceni Episcopi, & Mart. nec non alterius Petri pariter Mart. per Paulum Diaconum scriptam. Alia etiam opuscula nec dum prælo subiecta, Casinatem Biblioth. exornant, videlicet Cod. m. s. sign. num. 146. *præfixus est sermo Pauli Diaconi in Euang.* Nemo accendit lucernam, &c. *incipit.* His sancti Euangelij verbis, &c. *Item Cod.* 145. *pag.* 198. *vita S. Gregorij Papæ I. tribus libris conscripta per Paulum Diaconum, incipit.* Gregorius Vrbe Romulea patre Gordiano. *finit.* Iduum Martiarum regnante; &c. *Item Cod.* 305. *eiusdem Pauli Diaconi sermo de B. Virgine, incipit.* Licet omnium Sanctorum, &c. *Eiusdem sermo in illud Euangelij.* Simile est Regnum Cœlorum homini Regi, qui voluit rationem ponere, &c. *incipit.* Præsens Sancti Euangelij lectio, &c. *Hæc verò homilia inter opuscula Sanctorū aliquot Patrum per Thomam Gallettum edita habetur Lugduni an. MDCXV. pag.* 450. *Sicuti etiam in celeberrima Bibliotheca Medicea plut. xvij. extare inter octo volumina homiliarum diuersorum authorum nonnullas Pauli Diaconi homilias refert Henricus Ernstius in Catal. Medic. Biblioth. In eodem Archiuio Casin. adsunt commentaria m. ss. in fol. Pauli Diaconi in Regulam S. Benedicti,*

nedicti, vbi in fronte habetur pictura vetustissima Sancti Benedicti, & Ioannis Abbatis, cui Regulam tradit, licet commentarium prædictum Hugo Menardus Ruthardo Monacho Rabani, & Strabi auditori tribuendum esse notarit. Vide disquis. Monast. Hæfteni lib. 2. tract. 5. disquis. 4. Item epistola Pauli Diaconi ad Carolum Magnum, nomine Theodemari, & Casin. Congreg. scripta, de qua Ost. in Chron. Subiungitur etiam in eodem Codice m.s. sylloge quædam chronologica eiusdem, vt nonnulli putant, Pauli, quam simul cum quadam historiola sub titulo ignoti Casinensis Vir Cl. Camillus Peregr. hist. Princ. Langob. vltimo loco in lucem edidit. Epistolarum ad diuersos librum vnum scripsisse etiam fertur.

Obseruandum denique est, auctorem miscellæ falsò dici Paulum Diaconum, Baron. tom. 5. Annal. & Bellarm. de Scriptor. Eccles. probant. Vide notas eruditissimi Auberti Miræi in Sigibertum de script. Eccles. cap. 80. & præcipuè Vossium de hist. Latin. in Paulo, & de natali anno Christi dissert. 7. pag. 5. Camillum Peregr. hist. Princip. Langob. qui Paulum callidè non produxisse historiam Langob. ad sua tempora obseruauit, sicut etiam nonnulla alia silentio obuelasse. Alphonsus Ciacon. in vitis Pontificum in Leone. Habet, *inquit*, auctor miscellæ Paulus, vel potius Ioannes Diaconus. *Sed vtcunque sit de nomine Scriptoris, certè, quod in omnibus ferè m.s. Cod.*

nomen Pauli, non Ioannis legitur.

Claruit Paulus anno Dom. DCCLXXIV. cùm innocentiæ, humilitati, silentioque vltra humanum modum operam dedisset, atque in Casinensi Monasterio vsque ad finem vitæ arduè satis, ac districtissimè vixisset; sepultus est Casini ante Capitulum, gloriosis emicans meritorum maximorum insignijs, testatur noster Petrus lib. m. s. de ortu, & vita Iustor. Casin. cap. 25. Extant Caroli Magni literæ metro exaratæ nostro Paulo, in quibus de suscepta vitæ ratione per ipsum, sacrique Cœnobij Casin. sanctitate mirificè gratulatur: quarum literarum partem hic inserimus, vt clarissimi Imperatoris in eruditos homines singularis humanitas; deque Sacri Archisterij Casin. sanctitate præclara existimatio agnoscatur. Est huiusmodi.

Hinc celer egrediens, celeri mea charta volatu
Per syluas, & colles, vallesquoq. prępete cursu,
Alma Deo chari Benedicti tecta require;
Est nam certa quies fessis venientibus illuc.
Hic olus hospitibus, piscis, hic panis abundat,
Pax pia, mens humilis, pulchra & concordia Fratrum,
Laus, amor, & cultus Christi simul omnibus horis.
Dic Patri, & Socijs cunctis, saluete, valete.
Colla mei Pauli gaudendo amplectere benignè,
Dicito multoties, salue Pater optime, salue.

De Paulo mentionem habent Leo Ost. Chron. Ca-

Casin. lib. 1. cap, 17. Sigibert. cap. 80. Tritb. de Vir. Illustribus Ord. S. Bened. lib. 2. cap. 30. Arnold. lib. 5. cap. 91. Lig. vitæ. Tb. Dempsterus in notis antiq. Roman. Ipse Paulus de se ipso multis in locis, & alij innumeri. In peruetusto Cod. m. s. legimus, Paulum fuisse Diaconum S. R. E. Cardinalem, vti etiam dicto lib. m. s. nostri Petri de ortu, & vita Iustorum Casin. in c. 25. inscriptione his verbis. De Paulo Diacono, atque Cardinali, &c. *Quem fucum exscriptores, siue amanuenses lectori facere voluisse existimamus, dum in nullis tabulis Ecclesiasticis in numerum Cardinalium adscitū colligimus. Vel potius scrupulum istum iniectum fuisse credendū à Martino Polono in præfatione suæ Chronicæ, dum in opere de gestis Imperatorum & Pontificum nominat quendam Paulum Diaconum Romanum, & Cardinalem: iste tamen dissoluitur nodus, quòd noster Paulus fuit Diaconus Aquileiensis, & postea Monachus Casinensis; at iste, ex quo profecit Martinus, vocatur Romanus Diaconus, & Cardinalis. Vide Vossium de histor. Latin.*

Extat epitaphium Pauli Diaconi versibus exornatum ab Hilderico Monacho & Abbate Casin. discipulo prædicti Pauli; quod tibi, singulari humanitate V. Cl. Caroli Borelli Cler. Regul. Minor. nobis suppeditatum, ex antiquo m. s. Cod. sign. 256. Biblioth. Casin. deromptum, nunc primùm in lucem damus.

Epi-

Epitaphium Pauli Diaconi.

Perſpicua clarũ nimium cùm fama per æuum
Aſtra ſimul iunctũ pangant te cœtibus almis;
Veridicos Leuita tuos quis ſumme triùmphos
Lucifluis Paule potuit depromere dictis? (pes
Vt tua, ſed lector properās huc nōſcat, & hoſ-
Sacrato tumulo requieſcere membra ſub iſto,
Laudis amande tuæ ſummatim carmine d gno
Almificos actus dignum eſt referare canendo.
Eximio dudum Bardorum ſtemmate gentis
Viribus, atq. armis, quæ tūc opibuſq. per Orbē
Inſignis fuerat, ſumpſiſti generis ortũ;
Tā digna eſt, poſtquā nitidos vbi ſępe Timaui
Amnis habet curſus, genitus tu prole fuiſti:
Diuino inſtinctu regalis protinùs aula
Ob decus & lumen patriæ te ſumpſit alendũ;
Cũ tua poſt Tibridem populis & regibus altis
Tunc placida cunctis vita, ſtudiumq. maneret,
Omnia ſophiæ cœpiſti culmina ſacræ,
Rege monēte pio Ratchis, penetrare decenter
Plurima captaſſes dignè cum dogmata, cuius
Reſplendēs cũctos, ſuperis vt Phebus ab aſtris
Arctoas rutilo decoraſti lumine gentes:
Hæc ſint iam nimium, fluidi cum gloria ſæcli
Condignis ditaret ouans te ſedulc gazis,
Lucis ob æternæ vitam ſine fine beatam
Audacter ſpreuiſti huius deuotus honores;
Regis & immenſi fretus pietate polorum
Vernanti hùc Dño properaſti pectore Chriſto

Subdi-

Subdita colla dare Benedicti ad septa beati;
Exemplis mox compta tuis vbi concio sacra
Tum iubar vt fulgens cœpit radiare coruscis,
In te nam pietas iugiter, dilectio dulcis,
Nectareus & pacis amor, patientia victrix,
Simplicitas solers nimium, concordia summa,
Omne simulq́; bonũ sẽper venerãde manebat:
Nunc ideo Cœli te gemmea regna retentant,
Sideream retinens pariter per sæcla coronam.
Hoc tibi posco, sacer, gratũ sit carmen honoris,
Hilderic en cecini quod lacrymando tuus;
Quem requiẽ captare tuis fac quæso perennẽ
Sacratis precibus semper amande Pater.

CAPVT IX.

HILDERICVS eiusdem Pauli Diaconi auditor. De origine *Præceptoris* sui, vita, institutione, doctrina, religione, habitu, lucidissimos versus composuit.

ANNOTATIO.

FVit deinde Abbas Casinen. Hildericus, & eodem mense, quo electus, obijt, scilicet anno Dom. DCCCXXXIV. cum sedisset diebus decem & septem: versus, quos composuit de Paulo, supra retulimus.

CAPVT X.

THEOPHANVS Diaconus, Vir eruditissimus, ac disertissimus; De constructione

ctione Cœnobij Domini Saluatoris: de aduentu Sancti Benedicti ad Casinum, ac de miraculis per eum inibi factis: & in laudem Sanctæ Dei Genitricis, & de constructione Monasterij Sanctæ Mariæ in Plumbariola versus mirificos edidit. *Vixit sub Ludouico Pio Imperatore anno Dom. DCCCLV.*

CAPVT XI.

BASSATIVS Casinensis Cœnobij Abbas, vir Scripturis sanctis deditus, & notitia ecclesiastici dogmatis sufficienter instructus; cõposuit nitido satis & aperto sermone quosdam tractatus: fuit autem tempore Ludouici Imperatoris.

ANNOTATIO.

OPuscula, quæ Bassatius Abbas Benedictinus decimus octauus scripsisse exponitur, quæ nam contineant, non explicat Petrus: nisi intelligere velimus, quòd cùm suo tempore ordinem monasticum aliqua iam ex parte corruptum in Liguria, Burgundia, & Germania vidisset, sermonibus ac doctrinis correxisset. Naturæ concessit non sine opinione sanctitatis, Casini, anno Dom. DCCCLVI. die xvj. Kalend. Aprilis, & in Capitulo Fratrum iuxta ædem Diui Benedicti, quam magnifico ornatu decorauerat, sepultus est.

CA-

CAPVT XII.

BERTHARIVS, supradicti Bassatij discipulus, ac post eum Abbas Casinensis effectus; vir genere, & literis nobilis, honestatis, religionis, ac martyrij corona perspicuus: Scripsit non contemnenda opuscula, sed præcipua sunt illa, quæ Abbas iam constitutus edidit. De Sancto Luca Euangelista sermonem: de Beata Scholastica homiliam descripsit: librum quoque difficillimum sententiarum tam veteris, quàm noui testamenti patrauit, ipsumque *Antkimenon* appellauit. De vita autem, & obitu, ac miraculis Sanctissimi Benedicti, nec non ad Angelbergam Augustam, aliosque suos amicos versus mirificos fecit. Sed cum peccatis Christicolarum exigentibus, iusto Dei iudicio Italia ab Ismaelitis deuastaretur, solusque contra eorum sæuitiam ob defensionem Christianorum per decem & septem annos & . . . . . . acerrimè expugnaret; consilio Saraceni habito clam nauem ascendunt, & ad Monasterium Domini Saluatoris, quod situm est ad pedem Casini Montis, venientes, Ecclesiam intrant, ibique Bertharium Martyrem Christi reperiunt. Cumque ad eum venissent, dixerunt. Tu es Bertharius, qui vsque nunc Christianos defendisti, ac pro illorum liberatione ad Imperatorem bis vltra montes perrexisti? iustum est ergo,

ergo, vt pro eis mortem ſuſcipias, ac pro fide Dei tui. Hæc cùm dixiſſent, ab eiſdem Saracenis iuxta altare S. Martini pro fide Christi capite truncatus eſt. Paſſus eſt autem temporibus Ludouici Imperatoris; ſepultum verò eſt eius ſacratiſſimum corpus iuxta Eccleſiam Sancti Ioannis Baptiſtæ in Capitulo Caſinenſi.

ANNOTATIO.

SAnctus Bertharius, ab ipſis Francorum Regibus ortum ducens, vir raræ ſanctitatis, & inculpatæ vitæ laudibus conſpicuus, clam ſuis, domo, ac patria digreditur, illud Poetæ veteris animo ſemper agitans,

Qui vult eſſe pius, regalibus exeat aulis,

Religioſa peregrinatione inde vſque è Gallijs Caſinum ſuſcepta; quò ſimul ac peruenit, res ſuas ſeculum habere iuſſit, omniaque illius ornamenta, opes, dignitates (quæ propter ſummam Bertharij nobilitatem, modeſtiam, ingenium, ipſi non dubia ſpe proponebantur) tanquam ſtercus arbitratus, nudus ad Chriſti nudi crucem confugit, & Benedictinis addictus eſt Caſini: deinde verò Baſſatio Abbate demortuo, communi Patrum conſenſu Abbas eligitur anno Dom. DCCCLVI. Per hæc enim tempora Bertharius à Saracenis, qui Italiam inuaſerant, plures eſt perpeſſus iniurias; nempè quod auxilia aduerſus illos ex Gallia, & aliunde aduocaſſet, frequenterque in

eos

eos egressus, ac impetum faciens, à finibus illis auertisset; vnde in se odium immane concitatū fuit. Quadam igitur die Lyri amne aduecti Saraceni, Berthariū in maiori æde Cœnobij Sancti Germani celebrantem repentè adorti, cum aliquot Monachis obtruncant xj. Kalend. Nouembris anno Dom. DCCCLXXXIII. sedente Ludouico Imperatore Arnulphi Imperatoris Quarti filio, cum annis xxviij. non exactis, Monasterio Casinensi, impleto cumulo meritorum, præfuisset. Consule Leonem Ost. lib. 1. cap. 46. Chron. Casin. Carolum Sigonium de Regno Italiæ lib. 6. & Camillum Peregr. histicr. Princip. Langob. in serie Abb. Casin. in Berthario. Eius martyrij acta ab Ignatio Pragensi Monast. Casin. Priore conscripta hactenus inedita apud nos seruātur tali exordio. Tempore, quo sacrum Imperium ad tuendas res Ecclesiæ Romanæ, &c. *Eiusdem S. Berthari vitæ per dictum Ignatium exaratæ, notisque Constantini Caietani illustratæ meminit etiam Labbeus in noua Bibliot. m. ss. librorum pag. 365. Martyrol. Gallicanum sub die xxij. Octobris, Sancti Berthari etiam mentionem facit. De vita, & translatione Reliquiarum Sancti Berthari ad Montem Casinū, vide Martyrol. Vuionis ad diem xxij. Octobris & ij. Decembris.*

Scripsit S. Bertharius Philosophus, ac Medicus insignis, ante conuersionem suam multa versibus, & soluta oratione: nempè de Medicina,

cina, & Grammatica, videlicet de innumeris morbis hinc inde collecta volumina duo. De Grammatica libros aliquot.

*Sed postea studium mutans, animarumque Medicus constitutus, fecit Sermonum, & Homiliarum librum vnum, qui adest m.s. in Biblioth. Casin. Cod. sig. num.*107. *De S. Matthia Apostolo sermonem vnum, cuius initium.* Inclytam, & gloriosam festiuitatem; *vide tamen notas Michaelis Monachi ad Kalendariū quintum sub die vigesima quarta Februarij Sanctuarij Capuani.*

De Sancto Romano Abbate sermonem vnū, exordium est. Adest nobis dies, &c. *cuius etiam mentionem facit Arnoldus Vuion ad Martyrol. Bened. sub die xxij Maij: quæ supradicta opuscula ac tractatus ad notitiam Petri non venerant.*

Sermo de S. Luca Euangelista, quem noster Petrus indicauit, habetur in Breuiario Ord. S. Benedicti. ac etiam in Biblioth. Vallicellana, testatur Card. Baron. in Martyrolog. ad diem xviij. Octobris.

Versus ad Angelbergam Augustam, vti etiam de vita, & obitu Sanctissimi Benedicti, excusi sunt Romæ anno Dom. M D X C. & in tertio poematum volumine Prosperi Martinengij simul cum duobus alijs poetis, qui nondum erant impressi, reperiuntur; habenturque etiam in notis Martyrolog. Benedict. Arnoldi Vuionis ad diem xxj. Martij.

Liber

Liber, cui nomen fecit Antikeimenon idest contrariorũ siue contrapositorũ libri vtriusque testamenti, extat impressus Coloniæ anno Dñi MDXXXIII. in viij. incerto auctore: ignotũ enim tunc erat nomen nostri S. Berthary ÿs, qui in lucem dictũ librũ prodiderunt, sic exorditur. Cum in Genesi septem primi dies legantur. *Meminere huius libri Leo Ost. lib.1.c.32. bis verbis.* Hic *(videlicet Bertharius)* apprimè literatus, nonnullos tractatus, atque sermones, nec non, & versus in Sanctorum laude composuit. Cuius & Anticimenon de plurimis tàm veteris, quàm noui testamenti quæstionibus hic habetur: *Et Fabianus Iustinianus in suo indice vniuersali litera A. fol. 30. inscio tamen nomine auctoris. Custoditur etiã liber iste manu exaratus literis Langob. sub nomine nostri S. Berthary in Bibl. Aniciana. Eius opuscula penes Abb. Constantinum Caietanum extitisse, scribit V. Clar. Leo Allatius omnigena eruditione egregiè, docteque instructus librorumque helluo lib. de Viris Illustribus, cui titulum fecit. Apes Vrbanæ, in verbo Constantinus.*

Agunt de S. Berthario Ost. loco cit. Trith. de Viris Illustribus, Sigonius de Regno Italiæ lib. 6. alijque.

CAPVT XIII.

AVTHPERTVS eiusdem Cœnobij Abbas Vir disertus, & valde eruditus, inter multa, & præclara ingenij sui monumenta in laudem S. Matthiæ Apostoli, nec non de Puri-

ficatione Sanctæ Dei Genetricis, aliorumque Sanctorum homilias valde pulchras composuit. Fuit autem temporibus Lotharij Imperatoris.

ANNOTATIO.

Authpertus Abbas decimus septimus Ord. S. Benedicti creatus die xvj. Octobris anno DCCCXXXIV. præfuit annis tribus: subductus est è mortalium cœtu x. Kal. Martij ann. DCCCXXXVII. & Casini sepultus, regnante Lothario Imperatore. Vir fuit moribus compositus, religione præstans, ingenio non infelix, & literatura non ignobilis, teste Leone Ost. in Chron. lib. 1. *c.* 25. *edit Ven. Bibliothecā quam habebat optimis cuiusque generis libris instructam, cùm sarcinam mortalem exueret, Casinensibus legauit. Traduntur enim dono data inter cætera, ab Authperto infrascripta raræ eruditionis monimenta, videlicet. Diuersa homiliæ m. ss. S. Epiphanij Episcopi extant in Cod. sig. n.* 307: *pariter in Cod.* 232. *adest liber S. Gregorij Nisseni Episcopi de conditione hominis, ex versione Dionysij Abbatis.* Incipit epist. Dionysij ad Egipium Presbyt. Domino sanctissimo, & à me plurimum venerando. *Inhæret præterea eidem Cod.* 232. *liber de vita Christiana Fastidij Britannorum Episcopi, qui in Cod. Vatican.* 551. *vocatur Fastidiosus, incipit.* Vt ego peccator, & vltimus, insipientior cæteris, &c. *sunt fol.* 14. *in iv. de quo Gennadius de Script. Eccles. cap.* 56. *Vide Vossium*

de

de hist. Lat. lib. 2. cap. 19. in Dionysio; Sicuti in scamno 5. ad sinistram Cod. sig. n. 29. Auxilij Presb. Etymologicum habetur, liber egregius vetustissimus. Et in eodem scamno Cod. sign. n. 30. sequuntur eiusdem Auxilij Presb. varia Theologica erudita: nempè primo quæst. 137. in Exameron. Secundo, aliæ quæstiones ferme omnes de Genesi. Tertio, capitula differentiarum 36. Quarto, de distinctione quatuor vitiorum. Quinto, de Trinitate, per quæstiones, & responsiones, vbi deinde ferme omnia nomina explicat, quæ in rebus ecclesiasticis versantur, vt quid Neophitus, quid Cathecumenus, quid Competens. Sexto, de officijs diuinis, per interrogationem & responsionem, vt vnde dicta sit missa, &c. Vnde statio, & quid inter stationem & ieiunium intersit, quid abstinentia, &c. Quænam sit Xerophagia, & quæ reconciliatio, &c. Quæ supradicta m. s s. opuscula, sicuti pene infinita alia, quæ hodie Bibliothecam Casinens. exornant, magnifico munere fuere à nostro Authperto donata asserunt nonnulli, sunt enim Bibliothecæ in Monasterijs, velut Armamentaria militiæ spiritualis, & gazophylacia thesaurorum Religiosorum.

Scripsit Authpertus præter exposita à nostro Petro diuersas insuper homilias, & sermones scilicet de Assumptione B. Mariæ, tali exordio. Adest nobis dilectissimi. *De Natiuitate eiusdē, siue sermonem cōmunem in eius festiuitatibus, qui incipit.* Celebritas hodierna. *Sermonem in festo omnium Sanctorum, incipit.* Adest

dilectissimi, &c. *Habentur hi sermones m.ss. in Biblioth. Casin. Cod. sign. nu.* 305. *Sermo verò in laudem S. Matthiæ Apostoli, ineditus adhuc creditur.*

Circumferuntur sub nomine nostri Authperti Abbatis, sed perperam, infrascripta m.ss. opuscula: videlicet. Sermo de Cupiditate viris secularibus valde vtilis, habens scripturarum testimonia octoginta. Incipit. Sanctorum Ecclesiam. *Sermo in Purificatione B. Mariæ Virginis, qui extat impressus quoque in Alcuini Homiliario.* Si subtiliter à fidelibus. *Sermo in Dedicatione Ecclesiæ.* Vidi Ciuitatem Sanctam Hierusalem. *Oratio contra septies septena vitia.* Summa & incomprehensibilis natura. *Homilia in illud Euangelij S. Marci.* Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum, & Ioannem. *Quæ in Breuiario Ecclesiæ Atinensis literis Langob. in tres Lectiones distincta habetur sub die sexta Augusti.* Solet nonnunquam euenire. *Vita Sanctorum Patrum Paldonis, Tatonis, & Tasonis Monasterij Sancti Vincentij de Vulturno Abbatum.* Humani generis primus parens. *De qua vide catalog. Sanctor. Ferrarij ad diem xj. Octob. xj. Ianuarij, xj. Decembris, & Bollandum sub die xj. Ian. Quæ præfata opuscula malè nostro Authperto attribuuntur cum suum agnoscant auctorem Ambrosium Autbertũ alias Ansbertum Monachum & Abbatem S. Vincentij de Vulturno propè Capuam fluuio, qui claruit anno Domini DCCCXC. Fuitque Magister in humaniori-*

nioribus Caroli Magni, de quo Sigibertus de script. Eccles. cap.91. & Aubertus Miraeus in auct. de script. cap.257. cuiusque etiam extant lucubrationes nonnullae impressae Coloniae anno Dom. MDXXXVI. in fol. Certè quod supramemorata opuscula, quae nos manu exarata, etiam asseruamus; praeferunt nomen Ambrosij Autberti Abbatis Sancti Vincentij, non Casinensis.

Porro Autbpertus iste in Bibliotheca philosophica, & alibi à nonnullis appellatur Rupertus, quem, inquiunt, vixisse anno MXL. sed duplex hic lapsus est, nimirum in nomine, & in annorum numero; quippe in Casinensium Abbatum Catalogo nullus Rupertus inuenitur, & anno MXL. Richerius Abbas Monasterio Casinensi praeerat.

CAPVT XIV.

ERCHEMPERTVS Diaconus, paruulus & ipse B. Benedicto oblatus, de destructione, & renouatione Casinensis Cœnobij, nec non de Ismaelitarum incursione historiam necessariam satis composuit. Fuit verò tempore Ludouici Imperatoris,

ANNOTATIO.

Erchempertus, ab alijs Heremperius, seu Herembertus, è Langobardorum illustri stirpe, genus sumens è Beneuentanis Ducibus, Pater eius Radelgarius, abauus Rodoalt, pa-

truus Radolphus vocabatur. Vir fuit sanguinis splendore & doctrina non ignobilis, historiaque scientissimus; ad humanæ tamen vitæ incommoda solùm natus. Scripsit Chronicon, siue historiam Langobardorum, cuius prototypon putatur perijsse; tempore tamen Desiderij Abbatis Casin. qui postea fuit Victor Papa III. exscriptum fuisse, ita ipso mandante, testatur noster Petrus in auctario Chron. Casin. lib. 3. cap. 62. edit. Venet. Fusioris enim huius historiæ epitomen, seu potius auctarium ad histor. Pauli Diaconi de gestis Langob. ad ann. DCCCLXXXVIII. ab ipsomet Erchemperto confectum, vt creditur, Vir Clar. Antonius Caracciolus ex Ord. Cler. Reg. primùm ex m. s. Codice Vaticano edidit, notisque illustrauit, & typis Neapoli anno MDCXXVI. in iv. publicauit vna cum Chron. Lupi Protospatæ, Falconis Beneuentani, aliorumque. Verùm postremo loco eruditissimus Camillus Peregrinus suæ Lang. hist prædictum Chron. seu Epitomen scholijs ornatum solita diligentia, ac eruditione attexuit: vnde qui plura volet, apparatum, notasque eiusdem consulere poterit. Vide etiam Philippum Labbeum in noua Bibl. m. ss. librorum par. 1. pag. 10. & 366.

Scripsit insuper Erchempertus Carmen de vita Landulphi Episcopi Capuani, de quo vide Sanctuarium Capuan. Michaelis Monachi, ac etiam prænotatum Peregrinum in præfat. ad dict. histor. pag. 15.

Ab eodem pariter Erchemperto literis consi-

gnata

gnata putantur Acta traslationis Sancti Matthæi Apostoli, & ea fortasse censentur, quæ edidit Columna Archiepiscopus Salernitanus; verùm prædicta acta, quæ m. s. s. penes nos sunt, præferunt nomen Paulini Legionensis siue Londinensis Episcopi in Britannia: initium est. Matthæus Euangelista & Apostolus, cum primum in Iudæam, &c.

Obseruandum etiam est, non extare opuscula, quibus noster Petrus titulum fecit, de destructione & renouatione Casinensis Cœnobij; nec non de Ismaelitarum incursione: nisi velimus dicere, in prædicto Chronico, siue historia, vtramque descriptam fuisse cladem. Adi Vir. Clar. Vossium de hist. Lat. lib. 3. Denique Leo Ostien. in Chron. Casinensi sæpè meminit Erchemperti, è quo plurima desumpsisse videtur, vt lib. 1. cap. 9. & 19. 46. Et Card. Baron. ex Erchemperti historia multa pariter hausisse, atque in suos annales inseruiße, facile videre est. Lege ipsum ad ann. DCCCLXXI. DCCCLXXII. DCCCLXXIIII. & DCCCCXII.

Quoto autem signatè anno Erchempertus mortalis corporis deposuerit pondus, ignoratur: licet quidem opinari ann. DCCCLXXXIX. dum exeuntem annum DCCCLXXXVIII. viderat, descripseratque, nec vlterius historiam produxerat suam, quam se producturum promiserat; & sic nostrum Petrum non libasse historiam Erchemperti, suspicatur præfatus Peregrinus, dum claruisse refert sub Ludoui-

co Imperatore, cum illum vixisse sub Carolo III: compertum habeamus. Carolus enim imperauit ab anno DCCCLXXXI. ad annum DCCCLXXXXVIII.

CAPVT XV.

IOANNES supradicti Casinensis Cœnobij Abbas, Vir nobilis carne, & spiritu. De persecutionibus eiusdem Cœnobij, & de miraculis inibi factis, Chronicam succinctam, sed valdè necessariam loco descripsit. Sepultus verò est in Monasterio Capuano.

ANNOTATIO.

IOannes Abbas Capuæ, illustri loco natus, Principum Landulfi Primi, & Atenulfi Secundi consanguineus, vir animo infractus, literis eruditus, & vt eruditione, sic & sanctitate insignis, ex Archidiacono Capuano Monachus Casinensis: quo tempore, scilicet anno Dom. CMXV. Cœnobio Casinensi à Saracenis vastato, Monachi Capua habitabant, ob singularem morum maturitatem Abbas creatus est. Cœli limina petijt omni virtute prælucens, anno Dom. CMXXXIV. ac in Capuano Cœnobio tumulatus est, Sanctorumque dein Casinensium fastis sub pridie Kalendis Aprilis adscriptus legitur. Meminit Ferrarius in nouo catalogo Sanctorum. De eo scribunt Leo Ost. Chron. lib. 1. cap. 56. 57. & 58. noster Petrus lib. m. s. de ortu, & vita Iust. Casin.

Casin. cap.36. & Vossius de histor. Lat. lib. 3. Vide Sanctuar. Capuanum Michaelis Monachi pag.157. vbi diffusè de Ioanne agit.

Chronicon, quod descripsit de persecutionibus Cœnobij Casin. & de miraculis inibi factis, ineditum adhuc remanet, illudque existimatur, quo in prologo sui Chron. vsum se dixit Ostiensis his verbis: Adhibui præcipuè Chronica Ioannis Abbatis, qui primus in Capua noua Monasterium nostrum construxit. *Camillus Peregrinus histor Princip. Langobard. fol.122. aliud Chronicon postremorum Comitum Capuæ hactenus ineditum in lucem euulgauit sub nomine nostri Ioannis Abbatis, licet autographum nomine ipsius Ioannis careret; quod haud rarò antiquis Scriptoribus, & maximè Monachis, in more fuit, vt in editione librorum modestiæ ergo, nomen cœlarent suum; notarunt Viri Clarissimi Sixtus Senensis in sua Biblioth. lib.4. in verbo, Mammotreptus, ac Theophilus Raynaudus in Raymundo Iordano, qui hactenus Idiotæ nomen præferebat.*

CAPVT XVI.

THEODORICVS Casinensis gymnasij Presbyter, Vir inter Scriptores Ecclesiasticos non immeritò prædicandus: Historiam Sancti Confessoris Christi Firmani, & hymnum in laudem Beatissimi Mauri venusto stylo descripsit.

ANNOTATIO.

QVisnam fuerit Sanctus Firmanus, qui scire desiderat, consulat Card. Baron. in annal. Eccles. ad ann. CMXCIII. qui citat etiam S. Petrum Damianũ, ante cuius tempora vixit. Vnde Ferrarius in catalogo Sanctorum sub die xj. Martij sic legit. Firmanus. Firmij in Piceno natus, admirabili floruit sanctitate, qui inter sanctos Confessores, non solemni ritu, sed sola altaris, sacellive erectione relatus est. *Arnoldus Vuion lib. 2. cap. 78. Lig. vit. in Theodorico haec refert.* N. Theodoricus Monachus, & Sacerdos Monasterij Casinensis scripsit de vita Sancti Firmiani Episcopi lib. 1. De S. Mauro Abbate hymnum vnum. *Vossius de histor. Lat. in Theodorico, nuncupat Firminum, & ait fuisse primum Ambianensem in Gallijs Episcopum, qui temporibus Diocletiani martyrio decessit vij. Kalend. Octobris: vtrique tamen decepti, vt credimus, ob solam nominis similitudinem, aut ob deprauati forsitan codicis lectionem. Theodoricus enim noster, Sancti Firmani Confessoris Ord. S. Benedicti vitam descripsit, non autem Firmiani Episcopi, aut Firmini pariter Episcopi. Fuit quidem Firmanus Monachus, & Abbas Monasterij Sancti Sabini in Firmana Ciuitate, at non Episcopus; decessitque ante Leonem Papam IX. Olim in Cathedrali Firmana huic Sancto dedicatum visebatur altare, & in Ecclesia S. Iacobi ad radices*

dices

dices Montis Gerionis magno populorum concursu eius festum celebrabatur, cui item visendum sanè altare consecrauerant. Legitur praeterea Vbertus Episcopus Firmanus non solùm Ecclesiam Sancti Michaelis Archangeli propè mare in fundo Reiano sitam anno Domini MXVI. Abbati Firmano, & Monachis S. Benedicti concessisse; verùm etiam multa alia bona, prædiaque anno M X. tradit Leo Ost. in Chron. lib. 2. cap. 26. Vide eruditissimum Vghellum, virtutibus omnibus perinsignem, ac in cumulandis Ecclesiasticis monumentis perpetuũ cultorem, diligentissimumque indagatorem, tom. 2. Ital. sacr. in catal. Episc. Firmanorum in Vberto. Claruit Theodoricus circa annum Dom. M X I I.

CAPVT XVII.

STEPHANVS S. R. E. Pontifex, vir eruditissimus, ac singularis, prius quidem S. R. E. Cancellarius, ac dicti Casinensis Cœnobij Abbas effectus, post Richerij transitum, carne simul & spiritu nobilissimus, dum causa consecrationis suæ ad Vrbem Romam pergeret, defuncto Victore, Ecclesiæ Præsule, à Cardinalibus, & Episcopis Romanus Pontifex eligitur. Scripsit apud Constantinopolim aduersus Michaelem eiusdem Vrbis abusiuum Patriarcham vnà cum Vberto librum de Corpore Domini, in quo omnia, quæ Græci aduersus Latinorum sacrificium delatrabant, destruxit.

ſtruxit. Alium etiam librum de eadem re edidit aduerſus quemdam Monachum Cõſtantinopolitanum. Claruit verò temporibus Conſtantini, & Henrici Imperatorum; ſepultuſque eſt in Ciuitate Florentiæ, vbi multa ſigna vſque in hodiernum diem per eum Deus patrare non ceſſat.

ANNOTATIO.

Stephanus Papa Decimus, antea Fridericus è nobiliſſima Familia Lotharingiæ, (aliqui nonum legunt, eo quia Pontificum catalogo Stephanum huius nominis ſecundum Zachariæ Pontificis ſucceſſorem nõ adſcribunt, cum dies tres ſolummodò in Pontificatu tranſegerit: quæ ratio non debet certè illum ab albo Summorum Pontificum expungere.) Fuit itaque Frater magni Gottbifredi Regis Hieroſolymitani: Vir quidem nobilitate ſanguinis ſatis notus, ſed animi ſplendore & doctrina multò magis clarus. A Leone Papa IX. eius conſanguineo, Cardinalis Diaconus S. Mariæ in Domnica anno Dom. ML. ac etiam S.R.E. Cancellarius, & Bibliothecarius creatus legitur: Conſtantinopolim mittitur, Græcam Eccleſiam cum Latina conciliaturus; Michaelem Cærularium Patriarcham eiuſdem vrbis depoſuit, & anathematis vinculo innodauit; inde rediens, ſeculique tædio affectus, verum pro certo habens illud Philoſophi à Plutarcho ſingulari commentario celebratum, Latens viue. *Caſinum petit; vbi poſitis honorum inſi-*

inſignijs ad exactam religioſæ humilitatis legem ſe totum compoſuit: Et poſt biennium communibus Monachorum ſuffragijs creatur Abbas in locum Richerij anno MLVII. iv. Kalend. Iunij die Veneris poſt Pentecoſten; depoſito Petro, qui præproperè fuerat intruſus Quare delati muneris confirmationem petiturus (nec enim fas erat Caſinatem Præfecturam Romani Pontificis iniuſſu adire) Florentiam vbi per eos dies Victor Papa II. degebat, ſe contulit, à quo non ſolùm Abbas (quod quærebatur) ſed iterum etiam Cardinalis tit. Sancti Chriſogoni, ex Archidiacono S. Mariæ in Domnica, factus Presbyter ſecunda promotione, iſque ſolus, præter opinionem & votum renunciatur anno MLVII. In reditu igitur è Tuſcia, dum Romæ etiam ſubſiſteret, nunciato Victoris obitu, per Bonifacium Epiſcopum Albanenſem, mirifica ſacri Senatus conſpiratione in demortui Pontificis locum ſublegitur, adeò inuitus ac reluctans, vt per vim ex hoſpitio ad Baſilicam S. Petri ad vincula educendus fuerit, Pontificatumque ipſi procurantibus aiebat mærens. De me nonpoteſtis agere, niſi quod permiſerit Deus, & abſque illius nutu, nec mihi dare, nec auferre iſtud poteſtis. *Poſtridie ingenti omnium ordinum acclamatione, ac lætitia in Vaticano conſecratus, Stephani Decimi appellatione inſignitur anno Dom. MLVII. die Sabbathi ij. Auguſti, quoniam feſtum Sancti Stephani Papæ & Mart. eo die celebrabatur. Ita Fridericus nondum*

qua-

quadriennio Monachus, hoc anno intra vnum propemodum mensem, & Abbas Casinensis, & Card. S.R.E. ac tandem Summus Pontifex renunciatur. Rem illicò Christianam, quam perinuitus susceperat, prudentissimè temperauit; siquidem adiecto animo ad veteris disciplinæ instaurationem, multa piè, prudenterque constituit, & præcipuè contra concubinatum, aliaque plurima Cleri vitia; vnde omnes clericos Romæ degentes, qui post interdictum Papæ Leonis incontinentes extiterant, de conuentu Clericorum & choro Ecclesiæ præcepit exire; & qui inobedientes eius sanctissimæ ordinationi resistebant, Deus vltionum in eos signa demonstrabat, vt notauit noster Petrus lib. m.s. de ortu & vit. Iustor. Casin. cap. 58. de quodam Presbytero, qui iuxta Canonicam B. Cæciliæ Transtyberim habitans, fœminam abijcere non acquiescebat, vana & friuola hæc iudicans statuta. Dum itaque incolumis, *inquit Petrus*, vegetus, ac sanus existeret, vespertinis horis ad quiescendum se in lecto composuit; sed repentina diuinæ vltionis animaduersione percussus, subitanea morte mortuus est. *Falsorum Monachorum item ac Sanctimonialium vitam idem Pontifex reprehendit, & correxit. Simoniacam hæresim in æternum damnauit. Mediolanensem Ecclesiam, quæ per ducentos ferè annos à subiectione Romanæ Ecclesiæ insolenter se subtraxerat, eidem obtemperantem fecit. Denique dum se totum in deprauatis*

mo-

moribus corrigendis accommodasset, infirmæ tamen semper valetudinis, Florentiæ singulari omnium dolore ac luctu vitam cum morte, vel retrò potius commutauit an. MLVIII. die xxviij. Aprilis, ibique sepultus in Cathedrali Ecclesia S. Reparatæ, absque vlla inscriptione, cum sedisset decem menses, totoque etiam vitæ spatio Abbatia Casinensi sibi reseruata; constituto tamen illic eiusdem Cœnobij Monacho Desiderio Vicesgerente, qui postea Victor Papa III. est appellatus, exemplo Leonis Papæ IX. qui sibi Episcopatum Tullensem quoad vixit retinuerat, dato suffraganeo. Sanctum Petrum Damianum Sabbatho quatuor temporum Martij in Collegium Cardinalium renitentem cooptauit ac in Episcopum Ostiensem etiam consecrauit, vt proinde ipse Damianus in epistola ad Nicolaum II. Suum vocauerit persecutorem Stephanũ. Vti etiam Hildebrandum S.R.E. Archidiaconum, Sanctum Satanam, vtpotè bona intentione aduersarium, nimirum, quod votis de repetenda eremo conceptis pertinaciter obstitisset, datis literis ad Alexandrum Papam II.

Res gestas Stephani scripserunt Sigibertus in Chron. ad ann. MLVIII. Leo Ostiens. in Chron. lib. 2. cap. 77. 96. 98. 100. 101. qui suo tempore multa patrata fuisse ad eius sepulchrũ miracula scribit. Eius sanctitas memoratur in Martyrologijs Arnoldi Vuionis, Hugonis Menardi, & Andreæ Suassay. Vide etiam Lambertum Schafnaburgensem in hist. Germ.

ad ann. MLVIII. Frizonem in Gallia purpurata, Sigonium de Regno Ital. lib. 9. aliosque.

Scripsit præter memorata à Petro, epistolam ad Geruasium Barbet Archiepiscopũ XLIII. Rhemensem, habetur tom. 3. Biblioth. Patrum & tom. 7. Concil. apud Baron. ad an. MLVII. num. 33. ac Papyrium Massonum: sed malè ad Vuilhelmum pro Geruasio dicitur, cum nullus reperiatur hoc nomine toto illo seculo Rhemensis Archiepiscopus.

Diplomata varia Pontificia fertur scripsisse, dum Bibliothecarij, ac Cancellarij S.R.E. officio fungeretur. Eius decreta leguntur Coloniæ excusa cum alijs, teste Possevino in Apparatu. Si plura de scriptis Stephani videre optas, adeas Rupipozeum Episcopum Pictauiensem in nomenclatura Card. Posseuinum in dict. Apparat. & Claudium Robertum in Geruasio Barbet.

CAPVT XVIII.

VICTOR, & ipse Apostolicæ Sedis Pontifex, Casinensis Abbas, compunctione timoris Dei plenus, castitate singularis, professione & opere Monachus, in nuptijs sponsam suam relinquens, eremum petijt, ibique sanctæ religionis habitum sumpsit: cuius fugam rabido furore insequentes parentes, eum repertum veste monastica exuunt, militaribusque illum tegminibus induentes, ad eius genitricis domum Samnium vsque deducunt.

Inde

Inde igitur, nacta quadam hora aufugiens Sanctæ Trinitatis Cœnobium petijt. Inde igitur Magellæ eremum, ac dein Montem Casinum adueniens, monasticam isthic consecrationem accepit. Factus deinde Abbas, totum Casinum Cœnobium renouauit. De miraculis præterea, quæ à B. Benedicto, & à Monachis Casinensibus gesta sunt, vnà cum Theophilo Diacono libros edidit quatuor. Cantum etiam B. Mauri composuit, in quibus qui vult artis Grammaticæ tramitem, & Monochordi sonori Magade reperiet notas: Factus dehinc Sedis Apostolicæ Pontifex scripsit ad Philippum Regem Francorum, ad Vgonem Cluniacensem Abbatem quamplures epistolas. Claruit autem temporibus Imperatorum Michaelis, Constantini, Alexij, atque Henrici. Sepultus verò est in absyda Capituli Casinẽsis.

ANNOTATIO.

VIctor Papa Tertius, in seculo Dauserius, deinde Monachus, Desiderius vocatus; Samnis Beneuentani Principis vnica proles originem trahens ex familia Epiphania natus anno Dom. MXXVII. à primis annis amores suos, ac delicias in cœlo collocans; in eremum clam secedit (erat enim seculi rigidus aspernator) deinde inter Casinates opera Romani Pontificis admissus fuit, nil aliud in votis habens, quàm latere, & nesciri: unde

de illo verè dici poterat, quod hodie in effigie Thomæ Kempensis legitur. In omnibus requiem quæsiui, sed non inueni, nisi in abditis recessibus, & libellis. *Non multo post igitur, videlicet anno MLVI. ætatis suæ xxx. Abbas Casinensis eligitur, (qui ante electionem S. Benedictum sibi hilari vultu, manu porrecta innuentem, & iuxta se considere iubentem per visum aspexit: quæ visio Casinensis Cœnobij eum Abbatem futurum indicabat) & à Romano Pontifice in procurandis magni momenti negotijs ad Michaelem Imperatorem Legatus mittitur; è qua legatione postea regressus, administrationem denuò Cœnobij Casinensis suscepit, & à Nicolao Papa II. anno Dom. MLIX. inter Cardinales, tit. S. Cæciliæ cooptatur. Extincto apud Salernum Gregorio VII. Desiderius omnium consensu, Christiana Reipub. præficitur, quo, ille, accepto nuncio, tanquam repentinæ calamitatis inopinato casu perculsus, nunquam persuaderi potuit, vt electioni assentiretur, disertè contestans, se Pontificem esse nolle, & deposita cruce, chlamyde coccinea, cæterisque Pontificijs ornamentis, præter albam, quam renitenti non potuerunt imponere, Casinum generosa seculi fuga, ad suos remigrat: sed quia deliberatum erat, neminem alium, ipso superstite, ac viuo, ad illud dignitatis culmen euehere, importunis Cleri, Principũque precibus victus Pontificatum admittit an. Dom. MLXXXVI.*

ix. Ka-

ix. Kalend. Iunij, qui minimè postea consecrari passus est, vsque ad xiij. Kalend. Aprilis die Dominico in Ramis palmarũ, in Diaconia S. Luciæ ad Septisoliũ ann. MLXXXVII. Quo tempore, dum Victor rem diuinam faciebat in Monasterio Casinensi, ad gloriæ immortalis conscendit sublimitatem anno ætatis suæ lx. xvj. Kalend. Octobris (veneno in calicem infuso, Henrici IV. Imp. & Pseudopapæ insidijs suspicantur nonnulli. Vide Genebr. lib. 4. Chron.) Dignus viuere annorum seriem innumerabilem, cum præfuisset in Sede Apostolica ab ipso suæ electionis exordio annum vnum, à consecratione menses quatuor, dies septem, & in Martyrologio Benedictino sub die xvj. Septemb. adscriptus hoc elogio. In Monasterio Casinensi obitus Beati Victoris Papæ Tertij, sanctitate vitæ & miraculorum gloria clarissimi. *Michael Constantinopolitanus Imperat. Victorem nostrum fama notissimum venerabatur, eique nuntios, & plura munera misit, postulans, vt pro se, filijs, & Imperij statu Deum exoraret. Leo Ost. in prologo lib. 3. Chron. Casin. admirabilem, & singularem sui Ordinis virum Desiderium appellauit, & Sanctus Petrus Damiani Archangelum Monachorum. Eius sepulchrum visitur in Capella Sancti Berthari Abbat. & Martyr. ad sinistrum Altaris cornu, hoc ornatum epitaphio.*

Qui fuerim, vel quid, qualis, quantusque, doceri
Si quis forte velit, aurea scripta docent.

Stirps mihi magnatũ,Beneuẽtus patria,nomẽ
Eſt Deſiderius, tuque Caſine decus.
Intactã ſponſam,matrẽ,patriamq́ propinquos,
Spernens, huc propero,Monachus efficior.
Abbas dehinc factus, ſtudui pro tempore,totũ
(Vt nunc aſpicitur) hunc renouare locum.
Interea fueram Romana clarus in Vrbe
Presbyter Eccleſiæ, Petre Beate, tuæ.
Hoc ſenis luſtris, minus anno, functus honore
Victor,Apoſtolicum ſcando dehinc ſolium.
Quatuor,& ſemis, vix menſibus inde peractis,
Bis ſex luſtra gerẽs, mortuus hic tumulor,
Solis virgineo ſtabat lux vltima Signo,
Cum me Sol verus hinc tulit ipſe Deus.

Multa dum vixit ſcripſiſſe fertur, inter quæ adſunt tantum Dialogi ſub hoc programmate euulgati. Victoris Tertij Rom. Pontif. olim Deſiderij Abbatis Caſinenſis Dialogi. *Diuerſa enim miracula in eis à S.Benedicto, alijſue Monachis in Caſinenſi Cœnobio, & alibi patrata leguntur, quos annis ſuperioribus Romæ in viij. forma in lucem è Vatic. Bibliotb. depromptos edidimus, notiſque illuſtrauimus.*

Cantus, quem de Sancto Mauro compoſuit (erat enim Muſices & Medicæ artis peritiſſimus) in Odeo Monaſterij Caſin. legitur: nota tamen, quod Magadium in dicto cantu indicatum, ea pars eſt lyræ, in qua plectrum illiditur, vbi ſcilicet percuſſio chordarum fit manu dextera, vt Budæus notauit. Vide librum de Harmonia pſallentis Eccleſia cap.17. §.3.

S.3. nu.5. circa finem, D. Ioannis Bona Cong. S. Bernardi Ord. Cisterc. Abbatis dignissimi, viri omnigena literarum eruditione instructissimi; validisque præsidijs disciplinarum omnium tam metro, quàm prosa nobiliter instructi.

De rebus gestis Victoris agunt Leo Ost. in Chron. lib.3. per totum, Binius in 7.tom. Concil. Sigonius lib.3. de Regno Italiæ, Arnoldus Vuion lib.5. pag.633. Lign. vitæ. Albertus Crantzius. Baron. ad ann. MLXXXVII. Camil. Pereg. histor. Princ. Langob. in serie Abb. Casin. in Desiderio, alijque.

CAPVT XIX.

ALPHANVS Salernitanus Archiepiscopus, & Casinensis Cœnobij Monachus, vir in scripturis sanctis eruditus, & notitia ecclesiasticorum dogmatum ad plenum instructus. Composuit nudo, & lucidissimo sermone passionem Sanctæ Christinæ, Hymnos præterea de eadem Virgine duos. De Sancto Benedicto versus ad Pandulphum Marsorum Episcopum. Cantus S. Sabinæ. Versus S.Christinæ. Sancti Petri Apostoli. In laudem Monachorum Casinensium. De situ, constructione ac renouatione eiusdem Cœnobij: metrum sapphicũ hendecasyllabum de S.Mauro; Item eiusdem hymnos; de Sancto Matthæo hymnos tres: de Sancto Fortunato duos: de

S. Nicolao; ad Attonem Episcopũ Theatinũ; ad Gisulphum Principem Salernitanum; ad Sigismundum Monachũ Casinensem; ad Guilielmum eiusdem loci grammaticum; ad Guidonem Fratrem Principis Salernitani; ad Gosfridum Auersanum Episcopum; ad Hildebrandum Archidiaconum Romanum; ad Romualdum causidicum Salernitanum; ad Roffridum Monachum Casinensem: metrum heroicum in honorem Sanctorum duodecim Fratrum; Confessionem metricam eius; Versus de Ecclesia Sancti Ioannis Baptistæ in Casino; Epitaphia quamplurima virorum insignium, & alia, quæ in nostram notitiam non venerunt. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum; sepultus vero est apud Salernum.

ANNOTATIO.

Alphanus Salernitanus, primò Monachus Casinensis, deinde postulatione Gisulfi Principis, Abbas Monasterij S. Benedicti Salerni, & postremo eiusdem Ciuitatis Archiepiscopus renunciatur anno Dom. M L V I I. interfuisse enim legitur Concilio Romano sub Nicolao II. scientiæ tanto lumine cum sanctitate coniuncto præditus dicitur, vt illius seculi hominibus pro miraculo fuerit: Philosophus, Theologus, ac Orator celeberrimæ opinionis, poeticæque artis disertissimus; Neque verò alienum ab Episcopi dignitate existimandum, quòd

in Dei laudibus Poeticam maximè adhibuiſſet, cum & Paulus Gentium Doctor hymnis & canticis Deum celebrari iubeat; nec iam inde ab initio naſcentis Eccleſiæ exempla defuerunt. Quo in numero familiam ducunt Damaſus Pontifex, Nazianzenus, Damaſcenus, Paulinus, Fortunatus, Proſper, Sidonius, cæterique Præſules. Lucubrationes, quas notauit noſter Petrus, editæ habentur apud V.Cl.Vghellum in calce tom.2. Italiæ ſacr. demptis verſibus, quos ſcripſit in laudem Romualdi Cauſidici, & Sigiſmundi Monachi Caſinenſ. quos m.ſſ. ſeruamus.

Inſuper exarauit Alphanus præter recenſita, quædam inſignia profundi ſenſus opuſcula, videlicet. De vnione verbi Dei & hominis librum vnum. De vnione Corporis & Animæ librum vnum. De quatuor humoribus corporis lib.vnũ. Extabant prædicta doctrinæ conſummatiſſimæ monimenta in Caſin.Biblioth.m.ſſ. in pluteo 8. ad ſiniſtram; num vero hodie, nondum comperimus, quamuis illa cum diligentia ab antiquitatum Eccleſ.indagatoribus perquiſierimus. Paſſio Sanctorum Martyrum duodecim Fratrum Beneuentanorum, licet non vna die ſint paſſi, quam metro heroico in honorem dictorũ Sanctorum ſcripſit ad fratrem Roffridum Caſinenſem Monachum, legitur apud Lippomannum tom.4. & Sur.tom.7. ſub die prima Septembris, cuius etiam mentionem facit Galeſinus in not. ad Mart. ſeruaturque

etiam m. ſ. in noſtro tenui literario penu.

Notandum tamen eſt, quod non ſolum ex iſto noſtro m. ſ. exemplari verſus editi emendantur; verum etiam ex alijs centum verſibus hactenus ineditis metrum heroicum ſuppletur, ſequitur enim.

Sic ſacra temporibus Sanctorum corpora multis, &c. *Terminatur ſic.*

Iam ſiſtat opus milleno carmine clauſum.

Hiſtoriam prædictam ad fidem dicti m ſ. Cod. correctam, omnibuſque numeris abſolutam, Deo dante euulgabimus. Commentatus quoque eſt de alijs ſanctis, quæ Trithemio prætereita Poſſeuinus recenſet.

Aliorum hymnorum, & carminum libri vnà cum epitaphijs, partim excuſi ſunt in tertio tom. poematũ Proſperi Martinengi in iv. Romæ ann. MDLXXXIX. & in annal. Card. Baron. tom. 12. partim verò in calce tomi 2. Italiæ ſacr. Inter opuſcula Guaiferij Salernitani Monachi Caſinenſ. Cod. ſign. num. 280. Biblioth. Caſin. cuncta Alphani poemata intexta nunc habentur.

Claruit Alphanus velut Sol cunctis fulgidus, virtutis exempla, felicitatiſque tramitem ſubditis præmonſtrans, vltimis Henrici Tertij, ac primis Henrici Quarti temporibus, anno ſcilicet Dom. MLVII. vſque ad annum MLXXXVI. poſt vigeſimum nonum annum ſui Præſulatus, menſe Maij: qui etiam fuit inter Sanctos relatus, inquit Arnoldus Vuion.

Vuion. Hinc corrigendum Falconis Chronicon editum à Viro Clar. Antonio Caracciolo, in cuius indice hæc leguntur. Alphanus Archiepiscopus Salernitanus obijt an. MCXXI. Succedente sibi Romualdo Chronici Scriptore Falco *CCXX.* Fuit Auctor Poematum, quæ seruat Bibliotheca Vaticana, vt testatur Baron. tom. xij ad annũ MCXI. Diuersus est ab Alphano illo seniori, qui consecratus est Archiepiscopus anno MLVIII. de quo Leo Ost. lib. 2. cap. 99. 100. *Noster enim Alphanus, qui auctor est poematum, fuit electus & consecratus Archiepiscopus Salernitanus à Stephano Papa X. anno MLVII. non autem senior Alphanus, clarè docet Leon. Ostien. in Chron. lib. 2. cap. 97. ac etiam lib. 3. cap. 7. 8. & 35. adi Vossium de histor. Lat. in Alphano.*

CAPVT XX.

AMATVS Episcopus, & Casinensis Monachus, in scripturis disertissimus, & versificator admirabilis. Scripsit ad Gregorium Papam versus de gestis Apostolorum Petri & Pauli, & hos in quatuor libros diuisit: fecit & de laude eiusdem Pontificis, de duodecim lapidibus, & ciuitate cœlesti Hierusalem. Historiam quoque Nortmannorum edidit, eandemque in libros octo diuisit. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNO-

ANNOTATIO.

FVit Amatus Prouincia Campania, Scriptor sui temporis non contemnendus, ac deinceps Episcopus, incertæ tamen sedis. Scripsit ad Gregorium VII. Papam de gestis Apostolorum Petri & Pauli. Historiam Nortmannorum dicauit Desiderio Abbati, qui fuit Victor Papa III. testis est noster Petrus in auctario Chron. Casin. lib. 3. cap. 35. illamque hodie non extare, nisi m. s. in Casinensi Bibliot. affirmant aliqui, non exiguo sanè historiæ ecclesiasticæ, ac prophanæ bono; cùm in ea multa scitu digna accurateque descripta legantur præcipuèque verò Nortmannorum ritus, ac res gestæ fideliter exaratæ explicentur. Animaduerterunt enim curiosi, exteros ferè accuratius, quàm incolas, gentis cuiusque mores, ritus, antiquitatem & obseruasse, & literis mandasse. Non longè abierimus. Græci, Dionysius Halicarnassæus, Plutarchus Cheroneus, Dio Cassius, & Herodianus copiosiùs, quàm Latini, Liuius, & Paterculus, cæterique in suo quisque genere res Romanas. Viuebat Amatus anno Dom. MLXX. sicuti per ea tempora inter Casinates sanctitate, & literis etiam florebant Albericus, Constantinus, Guaiferius, & Alphanus.

CA-

CAPVT XXI.

ALBERICVS Diaconus, vir illius temporis singularis. Scripsit librum dictaminum, & salutationum. Hymnos in S. Nicolai, in Musica Dialogum. Librum de virginitate Sanctæ Mariæ: contra Henricum Imperatorem de electione Romani Pontificis. De Astronomia. Hymnos in S.Crucis, in Ascensionis, in Sancti Pauli, in S.Apollinaris: vitam S. Scholasticæ, Homiliam eius, & hymnos, in Assumptionis S.Mariæ hymnos tres, in Sancti Petri hymnos: vitam S.Dominici: passionem S.Modesti, & S.Cæsarij: Librum de Dialectica. Temporibus verò eius facta est Synodus in Vrbe Roma aduersus Berengariū Diaconum Ecclesiæ Andegauensis, qui inter multa, quæ astruere nitebatur, dicebat, sacrificium Corporis, & Sanguinis Domini figuram esse: cumque ei nullus resistere valeret, idem Albericus euocatur ad Synodum: quò dum venisset, post varia conflictationum genera, cum pars parti non cederet, idem Albericus, accepta hebdomadæ vnius licentia, librum aduersus eundem Diaconum de Corpore Domini edidit Sanctorum Patrum testimonijs roboratum, in quo omnes assertiones eius destruxit, æternæque obliuioni tradidit. Fecit & versus in vitam S.Scholasticæ; Rhythmum in Pascha; de die Iudicij, & de pœnis inferni. Rhythmum

de gaudio Paradisi. Epistolas quoque quamplurimas ad Petrum Ostiensem Episcopum. De die mortis. De monachis. Composuit & alia, quæ in nostram notitiam non venerunt. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum. Sepultus verò est in Vrbe Roma iuxta Ecclesiam Sanctorum Quatuor Coronatorum.

ANNOTATIO.

ALbericus Monachus Casinensis & S.R.E. Diaconus Cardinalis Sanctorũ quatuor Coronatorum à Stephano Papa X. creatus, alij ab Alexandro II. Papa legunt; vir disertissimus, multisque virtutibus suo tempore clarus, quem iterum honorifico satis elogio idem noster Petrus Diaconus in auctario ad Ost. Chron. lib. 3. cap. 35. commemorat. Librum integræ vix hebdomadæ interiectu elaboratum aduersus Berengarium Hæresiarcham de Corpore Domini, Patrum testimonijs roboratum edidit, quo eius omnes assertiones omnino euertit, ipsumque deuicit, ac profligauit secunda vice sub Gregorio Septimo anno M L X X I X. in Synodo Romana; vt tanti proinde Sacramenti defensor dici promeruerit; vnde postea Berengarius rationibus potissimum Alberici superatus, ac victus, pœnitentia ductus, errorem suum confitens, suscepta peregrinatione toto tempore vitæ suæ satisfecit peccato, & anno

Dom.

Dom. MLXXXVIII. die Epiphaniæ obijt nonagenarius, & in templo S. Cosmæ apud Turones sepultus. Scribit Claudius Robertus in sua Gallia Christiana, vbi de Episcopis Andegauensibus agit. Vide notas Viri Clar. Auberti Miræi in Sigibertum cap. 154. Berengarij abiurationem habes cap. Ego Berengarius, de consecr. dist. 2. Aliam in regest. Gregorij VII. lib. 3. & 6. in Synodo: cui repetitioni, quid causam dederit, exponitur in Scholijs Conciliorum, quæ Coloniæ quatuor tomis sunt impressa. Vide Bellarminum lib. 3. de Euchar. cap. 8. col. 3. Blondum decad. 2. lib. 3. Lanfrancum, & Guitmundum contra Bereng. Notat Card. Baron. tom. xj. ann. MLIX. Leonem Ostien. nimis glorianter, ac valde mendaciter loquutum de Alberico, dum plus quàm par est, de reportata gloriosa victoria in Synodo contra Berengariũ, eidem Alberico tribuat: cuius obiectionem refellit Matthæus Lauretus de exist. corp. S. Benedicti cap. 42. pag. 204. Plus etiam refert animaduertere, non esse Leonis ea, quæ notauit Baron. sed eiusdem nostri Petri Diaconi, qui post Leonem incipiens à renouatione Ecclesiæ Sancti Martini, id est lib. 3. cap. 34. edit. Neapol. Chronicon Casinense continuauit; in qua parte, videlicet cap. 35. laudes & elogia Alberici à Petro describuntur, siue denuò repetuntur.

Meminit Alberici noster Petrus lib. m. s. de vita Iust. Casin. c. 48. in Guaiferio his verbis

Cum-

Cumque iam remunerationes laborum, perennemque coronam æternus dare ei (*Guaiferio*) Arbiter decreuisset, languore deprimitur: qui in lectulo iacens extremum vitæ spatium iam iam ad Dominum reuersurus trahebat: nonnulli è fratribus circa lectum ipsius excubantes obitum eius orationum precibus munire cœperunt. Cumque in huius ministerio rei diei maximam partem pertransissent, surgens in medium Albericus Diaconus per Iesu Christi Domini nomen obtestari eundem Guaiferium cœpit, vt post suum è mundo recessum qualiter susceptus, quoue in loco deputatus esset, eidem apparens reuelare curaret; quo dicto, prædictus frater ex hoc mundo recessit. Post non multos autem dies idem Guaiferius eidem Alberico per visionem apparens dixit ad eum: In veritate scias, me ad vitam transisse æternam. *Hæc Petrus.*

Cunctæ lucubrationes Alberici habentur m.ss. in Bibliotb. Cœnobij Sanctæ Crucis Fratrum Minorum Cōuentualium Sancti Francisci Ciuitatis Florentiæ. Vita S. Scholasticæ habetur quoque m.s. in Bibliotb. Casin. Cod. sign. num. 146. *pag.* 253. *post quam sequitur eiusdem Alberici quædam homilia, incipit.* Audistis, fratres charissimi.

In vita Sancti Dominici innumerabilium patratoris miraculorum, Monachi Casinensis ac Abbatis iuxta Soram in Italia (licet habitu Cisterciensium pingatur, quem constat, diu

ante

ante Cistercienſem reformationem vixiſſe Caſinenſibus Benedictinorum inſtitutis) per noſtrum Albericum deſcripta, apud Vir Cl. Bollandum tom.2. ſub die xxij. Ianuarij, nonnulla deſiderantur, quæ ex noſtro m.ſ. exemplari ſuppleri poſſent. Meminit Baron. Sancti Dominici anno M X X X I. & Ferrarius in catalogo Sanctorum.

Caterùm verò notandum, quod alius ab eo eſt Albericus, Monachus pariter Caſinenſis, qui ſcripſit de viſione ſua librum, natus anno M C I. circiter; legitur enim apud noſtrum Petrum in auctario Chronici Leonis Oſtienſis lib.4. cap.66. Caſinenſe Cœnobium petijſſe annum tunc agens ætatis ſuæ decimum, ſub Gerardo Abbate, qui ſedit ab ann. MCXI. vſque ad annum M C X X I I I. Stephanus verò Papa X. à quo in cœtum Cardinalium fuit cooptatus noſter Albericus, obijt anno M L V I I I. Vnde diuerſus manifeſtè dignoſcitur, & corrigendus Bollandus in prolegom. ſupradictæ vitæ Sancti Dominici, vnum & eumdem eſſe opinans. Inſuper obſeruandum noſtrum Albericum Card. non ſcripſiſſe de viſione ſua librum, vt incogitatè notarunt Arnoldus Vuion, Poſſeuinus, Torrigius, alijq; quem vtique indicaſſet noſter Petrus in elencho lucubrationum Alberici, ſi literis demandaſſet; cum viſionem habuerit illam Albericus puer natione Campanus ex Oppido ſeptem Fratrum, qui poſtea Cœnobium Caſinenſe

petijt

petijt ſub Girardo Abbate, vt dicemus infra in Guidone & notauit ſupradicta noſter Petrus in auctario ad Chron. Caſin. Pariterque corrigendus venit Alphonſus Ciacon cæterique etiam, qui de Cardinalium geſtis conſcripſerunt, notantes Albericum Cardinalem eſſe natione Campanum ex Oppido ſeptem Fratrũ, dum putant Albericũ Diaconum Monachum Caſinenſem, dein Card. & Albericum puerum, vnum & eumdem eſſe, ex nominis ſimilitudine, vt credimus, decepti.

Extant epiſtolæ S. Petri Damiani ad noſtrũ Albericum tom. 1. lib. 2. epiſt. epiſt. 20. 21. in quibus quæſtiones quaſdam ab Alberico ſibi propoſitas diſcutit: laudat & Platina in Nicolao II. vocans eum virum doctiſſimum.

Florebat Albericus ann. Dom. MLXXXIV. & ætas ex eo ſatis cognoſcitur, quod pro Gregorio Papa VII. calamum ſtrixerit aduerſus Henricum IV.

CAPVT XXII.

ARIALDVS Caſinenſis Presbyter ſcripſit eleganti ſermone quoſdam tractatus; Fuit autem eo tempore quo & Albericus. *Claruit anno MLXXX.*

CA-

CAPVT XXIII.

CONSTANTINVS Africanus, eiusdem Cœnobij Monachus, philosophicis studijs plenissimè eruditus, Orientis, & Occidentis magister, nouusque effulgens Hippocrates. De Carthagine, è qua ipse oriundus erat, egrediens, Babiloniam petijt, in qua Grammaticam, Dialecticam, Physicam, Geometriam, Arhithmeticam, Mathematicã, Astronomiã, Necromantiam, Musicam, Physicamque Chaldæorum, Arabum, Persarum, Saracenorum plenissimè edoctus est: inde discedens, Indiam adijt, eorumque se studijs erudiendum tradidit: & dum Indorum artes ad plenum edoctus fuisset, Æthiopiam petijt, ibique rursus Æthiopicis disciplinis eruditur. Cumq. affatim eorum studijs repletus fuisset, Ægyptum profectus est, ibique omnibus Ægyptiorum artibus ad plenum instruitur. Completis igitur in ediscendis huiusmodi studijs triginta & nouem annorum curriculis, Africam reuersus est; quem cum vidissent ita ad plenum omnibus gentium studijs eruditũ, cogitauerunt occidere eum: quod Constantinus agnoscens clam nauem ingressus Salernum aduenit, ibique sub specie inopis aliquandiù latuit: deinde à Fratre Regis Babiloniorum, qui tunc ibidem aduenerat, agnitus, ac in magna honorificentia apud Robertum Ducem habitus

 est.

est. Exinde vero Constantinus egrediens, Casinense Cœnobium petijt, atque à Desiderio Abbate libentissimè susceptus Monachus factus est. In eodem verò Cœnobio positus, transtulit de diuersis gentium linguis libros quamplurimos, in quibus præcipuè sunt Pantegnum, quod diuisit in libros duodecim, in quo exposuit, quid medicum scire oporteat. Practicam, in qua posuit qualiter medicus custodiat sanitatem, & curet infirmitatem, quam diuisit in libros duodecim. Librum duodecim graduum. Diætam ciborum; librum febrium, quem de Arabica lingua transtulit: librum de vrina. De interioribus membris: De coitu: viaticum, quem in septem diuisit partes, primò de morbis in capite nascentibus: dehinc de morbis faciei: de instrumentis: de stomachi & intestinorum infirmitatibus; de infirmitatibus epatis, renum, vesicæ, splenis & fellis. De his quæ in genetiuis membris nascuntur; de omnibus quæ in exteriori cute nascuntur, exponens aphorismi librum: Tegni, Megategni, Micotegni, Antidotarium: disputationes Platonis, & Hippocratis in sentẽtijs. De simplici medicamine. De Gynæcia, idest de membris, ac corporibus fœminarum: de pulsibus, Prognostica, de experimentis, glossas herbarum, & specierum; Chirurgiam: librum de medicamine oculorum. Hic vir quadraginta annis in ediscendis diuersarum gentium studijs expleuit, nouissimè verò senex,

&

& plenus dierum in Casino obijt. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNOTATIO.

Constantinus ad eorum morem, qui à Dipsade morsi sunt, plenis faucibus auide, & sine interspiratione cunctas physicas disciplinas haurire constituit, vt omnes dein faterentur nouum Hippocratem Orbi effulsisse; eamque ob causam Hebraam, Syram, Chaldaicam, Gracam, Latinam, Italicam, Persicam, Arabicam, Aegyptiacam, Aethiopicam, & Indicam linguam discere curauit. Vir quidem suapte natura ad res difficiles, obscurasque in antiquorum libris peruestigandas valde propensus, vt nemo illum atate sua vicerit, paucissimi aquarint, linguarumque omnium exacta notitia, qua ad homines illustrandos vna ferè sufficere semper existimata est, exiguam partem in huius Viri, verè polyglossi laudibus occupauerit, sed profectò pro tanti Viri laudibus, ieiunè, arideque. Eius opera conquisita magno studio Basilea apud Henr. Petri ann. MDXXXVI. in folio, excusa reperiuntur: extare etiam m.ss. in Biblioth. Sancti Germani de Pratis Cod. sign. num. 439. scribit Labbeus in noua Biblioth. m.ss. libr. pag. 50. vti etiam nonnulla in diuersis Bibliot. Patauinis memorat V. Cl. Thomasinus Episcopus Aemonensis in Biblioth. Patauina. Cla-

ruit Constantinus temporibus Imperatorum Michaelis, Constantini, Alexij, atque Henrici anno MLXXII. circiter. Vide nostrum Petrum Diaconum in auctario Chron. Casin. lib.3. cap.35. Trithem. de Script. Eccles. & de Vir. Illustr. Ord. S. Bened. lib. 2. cap. 70. & Arnoldum Vuionem lib. 5. cap.98. Lig. vitæ.

CAPVT XXIV.

ADTO Constantini Africani auditor, & Agnetis Imperatricis Capellanus, ea, quæ supradictus Constantinus de diuersis linguis transtulerat, cothurnato sermone in Romanam linguam descripsit. *Atto, siue Haito vel Hetto: Varie enim id nomen scribitur. Floruit anno MLXX.*

CAPVT XXV.

PANDVLPHVS Ostiensis Episcopus, paruulus & ipse in Casino B. Benedicto oblatus, scripsit sermones de totius anni festiuitatibus: Rhythmum quoque in laudem Sanctæ Mariæ composuit, & alia nonnulla, quæ nostris in manibus nec dum venerunt. Fuit verò temporibus Alexij, Ioannis, Henrici, Lotharijque Imperatorum.

ANNOTATIO.

PAndulphus Monachus Casinensis primum à Paschale Papa II. Presbyt. Cardinalis, deinde ab Innocentio Papa Secundo Episcopus Ostiensis creatus anno M C X X X I. obijt anno M C X X X I V. vt scribit Arnoldus Vuion lib.2. cap.9. pag. mihi 190. Lign. vitæ, subdens hunc esse, cui noster Petrus Diaconus opusculum istud de Vir. Illustr. Casin. dedicarit; sed memoria ille quidem excidit, cum ille fuerit Episcopus Theanensis, vt ex catalogo librorum ab eodemmet Petro prætexto in auctario histor. Casin. lib.4. cap.66. legitur; ex supramemorata temporis supputatione, alijsque difficultatibus labi forsan nostrum Petrum circa titulum Episcopatus, obseruauit V. Clar. Vghellus in Ital. sacr. in catal. Episcop. Ostiens. adi, si lubet, ipsum.

CAPVT XXVI.

PANDVLPHVS Capuanus Presb. in Casino sub Desiderio Abb. Monachus factus, diuina, sęculariq. literatura eruditus scripsit ad Petrum Salernitanum Abbatem librum de calculatione. Versus de termino Paschæ Hebræorum; de circulo solari ad concurrentes inueniendos; de Cyclo lunari; de feria Paschæ Hebræorum inuenienda; ad annos Domini inue-

niendos: qualiter sint inueniendæ indictiones. De Luna cuiusque diei inuenienda absque Embolismorum contrarietate: Quomodo fallunt qui se scire putant, quot horis, vel punctis luna in vnaquaque nocte luceat. Quibus modis cursus solis diuidatur: quomodo efficiatur bisextus: ad ferias Kalendarum inueniendas: Qualiter vel vnde regulæ ad ferias mensium inueniendas præcedant. Quomodo regula terminorum Hebræorum ex cursu solis inueniatur: ad feriam vniuscuiusque diei inueniendam. De quatuor temporibus, in quibus datarijs solstitia veraciter esse debeant: vbi æquinoctia veraciter credantur esse. Quomodo Aduentus Domini sit inueniendus. Vt litera hebdomadarum per totum annum memoriter inueniatur. Quomodo Christus sit passus in tertio Kalendas Aprilis. Quomodo anni ab origine mundi omnes fallunt. Qualiter Luna quintadecima non potest ad illam diem, qua facta fuit, pertinere. De Assumptione S. Mariæ. De Agnete Imperatrice. Fuit autem temporibus Michaelis, & Alexij Imperatorum.

ANNOTATIO.

EX præfatis luculentis eruditionis, ac doctrinæ monimentis nonnulla asseruari in Biblioth. Casinensi Cod. sign. num. 3. sub hoc Lemmate, Canones mathematici, *Camillus Pere-*

Peregrinus virtute, doctrinaque ornatissimus, nobis humanissimis literis communicauit. Floruit Pandulphus anno Domini M L X.

CAPVT XXVII.

LANDENVLPHVS Capuanus sub Desiderio Abbate Monachus factus est. Scripsit sermone simplici librum, qui appellatur . . . . in quo introduxit Dominum, & Virginem Mariam, ac Sanctissimum Benedictum, iustis ac peccatoribus loquentes. Fuit eo tempore quo & Alphanus. *Claruit anno Domini M L.*

CAPVT XXVIII.

ODERISIVS Primus Casinensis Abbas, humilitate summus, castitate pudicus, spirituali lumine præditus, versificatorque mirabilis. Scripsit nonnulla, quæ quia præ manibus habentur, omitto referre. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorũ.

ANNOTATIO.

Oderisius Oderisij Comitis Marsorum filius Campanus, ex Diac. Card. S. Agathæ Nicolai II. Papæ, Presbyt. Cardinali tit. Sancti Cyriaci in Thermis, & Abbas Casin. ab Vrbano II. ordinatus est ann. MLXXXVII.

xvj. Kalend. Octobris, sanctitatis & doctrinæ meritis nobilitatus abijt ad præmium iv. nonas Decembris M C V. & Casini sepultus in Ecclesia Sancti Benedicti. Meminit Martyrolog. Benedict. ad diem ij. Decembris, & Ferrar. in catalog. Sanctorum: eius in antiquo lapide mentio fit in Ecclesia Sancti Ioannis in Venere in agro Lancianensi. Oderisij maxima per literas vsus est amicitia Alexius Comnenus Constantinopolitanus Imperator. Henricum IV. Cæsarem quamuis Ecclesiæ hostem sui tamen Monasterij amicum & fautorem habuit. De gestis eius, vide Ost. lib. 3. cap. 15. hist. Casin. & Camill. Peregrin. in serie Abb. Casinens. in Oderisio. Extat epistola Oderisij ad Monachos Floriacenses, quam refert Lauretus de exist. corp. Sancti Bened. in Monast. Casin. cap. 26. pag. 122.

CAPVT XXIX.

BENEDICTVS, qui & Guaiferius, Salernitanus, sanctitate & religione cõspicuus suauis eloquio, ingenio magnus, sermone facundus. Scripsit ad Troianum Episcopum vitam Sancti Secundini, & cantum eius. Versus in laudem Psalterij. De miraculo illius, qui se ipsum occidit, & per Beatum Iacobum vitæ redditus est. De conuersione quorundam Salernitanorum. De laude Sancti Martini. In laudem Sancti Secundini. Hymnos de eodem.

dem. Homiliam de Aduentu. Sermones de Natiuitate Domini. De Epiphania. De Cœna Domini. De Septuagesima. De Ramis palmarum. Passionem Sancti Lucij Papæ. Claruit autem temporibus Alexij & Henrici Imperatorum, ac Desiderij Abbatis.

ANNOTATIO.

Opuscula m.ss. Guaiferij seu Gauferij, charactere Langobardico in priscis membranis exarata habentur in Bibliotheca Casinensi sub num. 280. *hoc titulo præsignata. Gauferij Monachi Casinensis homiliæ. In Aduentu Domini. incipit.* Verba sancti Euangelij. *In Natiuitate Domini.* Ex Patre maiestatis. *In Epiphania.* Sempiterni pudoris. *In Septuagesima.* Per parabolam conductoris. *In Ramis palmarum.* Singularem, & famosissimam. *In Cœna Domini.* Ad gloriosissimam Redemptoris. *Passio Sancti Lucij Papæ.* Fortissima & præclara virtutum studia. *Historia Sancti Secundini Episcopi Troiani.* De bono dilectionis. *Quam in catalog. Sanctorum Ferrarij sub die xj. Febr. compendio descriptam etiam reperies. Sequuntur in eodem Cod. m.s. carmina Gauferij, videlicet. In laudem Psalterij. incipit.*

Verba fero vitæ, quæ verbum vita notauit.

De miraculo eius, qui se ipsum occidit.

Mortis in immanem te mersit culpa, ruinã.

De

De Conuersione quorundam Salernitanorum.

Res noua magna satis phibetur facta Salerni

In laudem Sancti Martini Episcopi.

Gemma Sacerdotum votis assiste tuorum.

In laudem S. Secundini Troiani Episcopi.

Adsis tota tuis festis festiua diebus.

Hymnum de eodem Sancto Secundino.

Christe Rex Regum, pretium piorum.

Cuncta præfata opuscula & carmina nos etiã manu exarata asseruamus, bono publico proferenda.

De obitu Gauferij, vide quæ notauimus supra in Alberico. Consule etiam nostrum Petrum in auct. Chron. Casin. lib. 3. cap. 61. edit. Ven. Claruit anno Domini M L X.

CAPVT XXX.

LEO Ostiensis Episcopus & Bibliothecarius, à pueritia in Casino oblatus, sanctitate, & monasticis disciplinis ad plenum imbutus, & in diuinis Scripturis apprime eruditus. Fecit sermones de Pascha. De Natiuitate. Historiam Peregrinorum: Historiam Casinensis Archisterij diuisam in libros quatuor. Vitam Sancti Mennatis, & alia quamplurima, quæ in nostram non venere notitiam. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum.

ANNO-

ANNOTATIO.

LEO Marsicanus Campanus, à puero in Monte Casino Monachum induit, vbi tum ob vitæ sanctimoniam, tum ob eximiam sapientiæ literaturam celebris euasit: cumque eiusdem Monasterij Bibliothecarius ac Decanus esset, cooptatus est dein in Episcopum, & Card. Ostiensem à Paschali Papa II. anno Domini MCI. Hic ingentis animi fuit; vidensq; Imperatorem Henricum IV. ex odio retinere Paschalem, populum contra illum in seditionem vertit. Concilio Vastellensi interfuit, maiusque Altare S. Laurentij in Lucina consecrauit, reconditis multorum Sanctorum reliquijs, & precipuè de craticula S. Laurentij cum eiusdem Martyris duabus sanguinis ampullis anno Domini MCXII. die xv. Octobris, vt ex antiquissima inscriptione eiusdem Ecclesiæ colligitur, quam postea in suos annales retulit Card. Baron. Inueniturque etiam nostrum Leonem subscripsisse acta Concilij Laterani, sub Paschali II. v. Kalendas Aprilis. Vide quæ notauit Lauretus de nostro Leone in Chron. Casin. pag. 79. Scripsit iubente Oderisio Casin. Abbate Chronicon sui Monasterij Casinensis, libris tribus, à temporibus S. Benedicti vsque ad Desiderium Abbatem, qui postea Victor Papa Tertius fuit, qui dati sunt prelo Venetijs anno MDXIII. & Parisijs: po-

stremo

ſtremo Neapoli anno M D C X V I. opera & notis Matthæi Laureti Hiſpani Monachi Caſinenſ. quas quidem editiones collatis cum antiquiſſimo exemplari m.ſ. in Caſin. Biblioth. ſeruato, quod Chronicon Caſinenſe appellatur, fuiſſe ab integritatis ſuæ deturbatas gradu, mendiſque obſitas, facilè cognoſcere per ſe ſedulus lector valebit. Accidere enim ſæpè videmus, & magno Reipublicæ literariæ incommodo experimur, vt inter imprimendum quædam vel omittantur, vel addantur, vel in peius mutentur, librariorum vel incuria, vel audacia, vel malitia, & animi peruerſitate: extat penes Vir. Clar. Lucam Olſteinium Chronicon Leonis, in quo variantes lectiones ad fidem plurium m.ſſ. exemplarium ſua manu ad oram editi libri adnotatas vidimus. Tu tamen conſule (ſi res te ſolicitat) ea, quæ notarunt Matthæus Lauretus de exiſt. corp. S. Bened. in Monaſt. Caſin. cap, 41. pag. 148. Camillus Peregr. in hiſtor. Princip. Langobard. in ſerie Abb. Caſin. in Petronace: & tunc ſanè proferes, in eruditorum ſympoſio limam vlteriorem etiam non eſſe deſperandam.

Animaduertendum eſt, Baronium tom. x. annal. ſub anno Chriſti DCCCXCI. obſeruaſſe haud rectè in dict. Chron. collocatum Formoſum Pontificem Max. poſt Hadrianũ ante Stephanum, quem non præceſſiſſe, ſed ei ſucceſſiſſe exploratiſſimum eſt: deinde quod patrauerit ſacrilegium Sergius Papa ſchiſmaticus,

cus, id Leo tribuat laudatissimo Pontifici Stephano, &c. Quem tamen errorem ex deprauato Codice facilè irrepsisse arbitramur; vide dict. Lauretum in not. ad lib. 1. cap. 45. Chron. Casin & de exist. corp. Sancti Bened. d. cap. 41. à calumnijs nonnullorum nostrum Leonem vindicantem. Baronius certè anno MLIX. vocat Leonem, scriptorem sui temporis integerrimum: & anno MLXXVII. sinceræ fidei scriptorem.

Vita S. Mennatis, seu Mennæ Confessoris, quam Leonem imperio Oderisij Abbatis scripsisse testatur Petrus, manu exarata, & typis nondum cusa penes nos seruatur vnà cum translatione reliquiarum ipsius ad vrbem Caiatiam, addita insuper exacta miraculorum eius narratione, quam tibi bono publico cum alijs Sanctorum actis, Deo dante euulgandam dabimus. incipit. Vitam & conuersationem egregij Confessoris Christi Mennatis, &c. *De eius sanctitate agit S. Gregor. lib. 3. Dialog. cap. 26. Martyrolog. Rom. sub die xj. Nouembris. Sigibert. in Chron. ann. DLXXIX.*

Scripsisse insuper Leonem vitam S. Ianuarij Monachi Casin. testatur Arnoldus Vuion Lig. vit. lib. 2. cap. 9. fol. 188. quam etiam descriptam à nostro Petro Diacono lib. m. s. de ortu & vita Iust. Casin. cap. 31. in vita S. Guinizonis, cuius fuit discipulus, inuenies: vide etiam elogia Abb. Casin. M. Ant. Scipionis pag. 322. cætera vero lucubrationes ineditæ adhuc remanent.

De-

Decessit Leo vir eximius, praeclareque de studijs meritus, sacrique Senatus ornamentum xj. Kalend. Aprilis post ann. MCXV. vt planè perspici potest ex illo tempore, quo in viuis agebat; inuenitur enim subscriptus Bullæ Paschalis II. Ecclesiæ Marsorum concessæ anno Dom. MCXV. Ego Fr. Leo Episcopus Ostiensis.

CAPVT XXXI.

LEO S.R.E. Cardinalis Diaconus, & Casinensis Cœnobii Monachus, insignis studio, ac eloquentia; Scripsit ex nomine Vrbani Papæ quamplures Epistolas, fecit & Registrum eius.

ANNOTATIO.

Creatur anno Dom. MCV. à Paschali Papa II. scribit Vuion lib. 2. Lig. vitæ cap. 9. Ciacon. verò ab Vrbano Secundo: quamplures exarauit epistolas, quæ m. ss. in Vaticana asseruantur Bibliotheca, ex quibus viginti reperiuntur sub nomine Vrbani II. scriptæ à nostro Leone. Earum meminit Card. Baron. tom. xj. anno Dom. MLXXXVIII. sub nomine tamen Leonis Ostiensis: extantque modo prædictæ epistolæ tom. vij. Concil. Binij: fecit & eius Regestum, sed caremus eo. Notandum tandem est hic obiter, Card. Baronium

supra

supra cit. loco, Possevinum in suo Apparatu, aliosque mente lapsos fuisse, putantes Leonem Marsicanum Cardinalem, & Episcopum Ostiensem, eundem esse cum Leone nostro Cardinale Diacono; dum Regestum Vrbani, eiusque epistolas, quas scriptis prodidit, attribuant Leoni Ostiensi, sicque ex duobus vnum faciunt; decepti, vt arbitramur, ex eiusdem nominis nuncupatione, ferèque eodem tempore promotione duorum monachorum Casinensium in cœtum S.R.E. Cardinalium, indeque fuerit natus error.

CAPVT XXXII.

GREGORIVS Tarracinensis Episcopus paruulus & ipse in Casino oblatus, memoria tenax, ingenio viuax, tantæ fuit grauitatis, suauitatis, ac eloquentiæ, vt à nonnullis Columna Ecclesiæ diceretur. Scripsit passionem Sanctorum Casti & Cassij: Passionem S. Virginis Restitutæ: vitam Sancti Confessoris Christi Gerardi: Homiliam de Assumptione Sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ: Cantus Sanctorum Casti & Cassij; hymnos eorum: Versus de transitu peregrinorum ad sepulchrũ Domini, & captione Hierosolymitanæ vrbis rogatu Berardi Valuensis pulcherrimos fecit. Historiam Ionæ: Versus de Dedicationibus Ecclesiarum, festiuitateque Paschali: De Sancto Andrea. Homilias de totius anni festiuitatibus.

tatibus. Fuit autem temporibus Alexij, Henrici, ac Ioannis Imperatorum: sepultus vero est apud Pipernensem Ecclesiam.

ANNOTATIO.

ECclesiæ Tarracinensi Præpositus eligitur à Paschali Papa II. in quam postea noster Gregorius eximia admodum doctrina refertus, omnique scientia exornatus, virtutum semina inseruit, vitiorum elementa eradit, optimis præceptis moribusque subditos præcipuè imbuens, & quo denique radij solis Meliorem nullum illuxere alterum, *vt ex eius operibus, quæ m. m. ss. passim in multorum manibus versantur, dignoscitur. Interfuit Concilio Vastellensi anno MCVI. Idem Bullam quandam subscripsit Pisanæ Ecclesiæ indultam anno MCXXVI. Ipsum iterum commemorat noster Petrus in auctario Chron. Casin. lib.4. cap.42.*

Acta Sanctorum Casti & Cassij, qui Episcopi habentur & coluntur à Soranis, scripta fuisse à nostro Gregorio, dum monasticum habitũ gerebat, testatur Card. Baron. in Martyrolog. Roman. ad diem primam Iulij. Acta verò S. Restitutæ Virginis, & Martyr. Romanæ, cuius festum pariter Soræ celebratur sub die xxvij. Maij, pariter à Gregorio conscripta, summatim in catalogo Sanctorum Ferrarij leguntur.

In

*In Bibliotheca Casinensi extat Codex m.s. signatus num.*300. *in quo describitur historia de via Hierosolymis qualiter recuperata sit, qualiterque etiam Antiochia; & eadem Hierusalem ab inuasione Gentilium per fideles Christi liberata fuerint: incipit.* Tempore, quo Alexius Imperij Constantinopolitani regebat habenas, quo & beatæ recordationis Vrbanus Papa II. Romanæ Sedis Pontificium administrabat, fuit quidam eremi accola in Galliarũ regione, Petrus nomine, &c. *Perducit historiam vsque ad Regnum Balduini. Putant nonnulli, prædictam historiam esse Gregorij, qui rogatu Berardi Valuensis, etiam versus de transitu peregrinorum ad sepulchrum Domini; & captione Hierosolym. Vrbis ediderat.*

Notandum, nostrum Gregorium longè diuersum esse ab altero Gregorio pariter Casinensi, & Episcopo Sinuessano, de quo in sequenti: vnde nonnulli ex eiusdem pariter nominis nuncupatione decepti ex duobus vnum faciunt; dum opuscula, quæ literis consignauit noster Gregorius, sequenti Gregorio attribuunt; sed lapsus vtique talis primo condonandus est Posseuino in Apparat. in verb. Gregorius; deinde verò ijs, qui de Scriptoribus post Posseuinum conscripserunt.

CAPVT XXXIII.

GREGORIVS Sinuessanus Episcopus, & Casinensis Monachus, magnus ingenio, præclarus eloquentia. De captione Casinensis Cœnobij versus descripsit mirificos, in quibus introduxit B. Benedictum ad Monachos Casinenses loquentem. Composuit & multa alia, quæ in nostras manus minimè venerunt. Fuit verò supradictis Imperatoribus; sepultus est in Episcopatu suo.

ANNOTATIO.

HIc fuit Episcopus Sinuessanus, sic legendum putamus, non Limessanus, vt perperam in aliquibus Cod. m. ss. scriptum notauimus. Floruit anno Dom. MCXX. circiter; vir in sacris literis doctus, ac poeticæ artis disertissimus: eius opuscula m. s. in Casin. Biblioth. asseruantur.

CAPVT XXXIV.

BRVNO Signiensis Episcopus, & Casinensis Abbas, insignissimus, & splendidissimus Ecclesiæ defensor, & Doctor. Inter multa & præclara ingenij sui monumenta scripsit rogatu Signiensium Canonicorum expositionem super Psalterium, super Genesim, super Exodum, super Leuiticum, super Numerum,

super Deuteronomium, super Esaiam, super Cantica Canticorum, super Iudicum. Fecit & sermones hos; de laudibus Ecclesiæ in Dedicatione templi, de Paradiso, de Arca Noe, de Tabernaculo Fœderis, de Templo Salomonis; & de muliere, per quam Ecclesia significatur. De Ciuitate sancta Hierusalem, de Basilicis quæ ab Episcopis dedicantur. Item de Euangelijs; de ornamentis Ecclesiæ, de Fide, de Spe, de Charitate; de quatuor virtutibus, de humilitate, de misericordia, de pace, de patientia, de castitate, de obedientia, de abstinentia: Vbi Ecclesia ornatur, de nouo mundo, de Cœlis nouis, de nubibus nouis, de montibus nouis, de arboribus nouis, de potestatibus nouis, de mari & piscatoribus nouis, de auibus nouis, de fluminibus nouis, de animalibus nouis: De festiuitatibus festiuitatum, id est, de Sancta Trinitate sermones tres; de Natiuitate Domini, de Circumcisione, de Epiphania, de octaua Epiphaniæ, de palmis, de Cœna Domini, de Pascha, de Ascensione Domini, de Pentecoste, de Natiuitate Sanctæ Mariæ, de Annunciatione, de Purificatione, de Assumptione eius, de Virginibus sermones tres, de Martyribus sermones septem; homiliam in festiuitatibus Confessorum, aliam in festiuitate S. Benedicti, cum sermonibus duobus de Pontificibus; quatuor de S. Angelo: de Apostolis homilias quinque, de pluribus martyribus tres, de vno martyre

duas, de dedicatione Ecclesiæ, in Aduentu Domini, Dominica ſecunda de Aduentu, Dominica tertia, de Annunciatione B. Mariæ homilias duas: de Dominica quarta de Aduentu: In vigilia Natiuitatis Domini, in die homilias tres, in Sancti Stephani, in S. Ioannis Euangeliſtæ, in feſtiuitate Innocentium, Dominica prima poſt Natalem Domini, in octaua Domini, in Epiphania: Dominica prima poſt Epiphaniam, Dominica tertia, quarta & quinta. In Purificatione S. Mariæ, in Septuageſima, in Sexageſima, in Quinquageſima, in cinere & cilicio. Feria ſexta, & Sabbatho in capite Quadrageſimæ vſque in cœnã Domini homilias quadraginta. In cœna Domini, in Sabbatho Sancto, in feſtiuitate Paſchali, in feria ſecunda, tertia, quarta, quinta, & ſexta, & Sabbatho; in octauis Paſchalibus, in Dominica prima, ſecunda, tertia, & quarta poſt octauas Paſchæ, in proceſſione maiori; in feſtiuitate Apoſtolorum Philippi & Iacobi, in Inuentione Sanctæ Crucis, in S. Angelo, in Aſcenſione Domini, in Dominica prima poſt Aſcenſionem Domini, in Pentecoſte, Dominica prima poſt octauam Pentecoſten, Dominica ſecunda, tertia, & quarta. In Sancti Ioannis Baptiſtæ, in vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli, & in die eorum, in Dominica prima poſt Natalem Apoſtolorũ cum homilijs xxiv. In S. Laurentio; in Aſſumptione S. Mariæ: S. Matthæi, vigilia S. Andreæ, & in die eiuſdem:

sermonem de Sancta Scholastica, sermonem de translatione S. Stephani è Ciuitate Cōstantinopolitana ad Arcem Romanam: versus in laudem S. Mariæ; homiliam in decollatione S. Ioannis Baptistæ, in Natiuitate S. Mariæ. Fuit autem temporibus supradictorum Imperatorum. Sepultus est in Episcopatu suo apud Ciuitatem Signinam.

ANNOTATIO.

SAnctus Bruno Aste natus est ex familia Soleria nobilissima, à Gregorio Septimo Episcopus Signinus creatur, in virtutum, ac doctrinæ præmium, quod Berengarium impiè de Sacramento Altaris sentientem in publico Romano Concilio disputando profligasset: deinde desiderio vitæ contemplatricis tactus abdicato onere Episcopali Monachum Casinensem professus est anno MCIV. vbi postea omnium monachorum suffragio Abbas Casinas electus anno MCVII. idibus Nouembris, ibique præfuit annis tribus & mensibus x. quibus exactis, ad Ecclesiam Signinam, quam perinuitus acceperat, rediјt, Pontificis reuerentia victus. Nos verò ne tanti Doctoris laudes culpa deteramus ingenij, calamique parum felicis, illū alijs mittimus laudandum. Opuscula Brunonis duobus distincta tomis in lucem prodierunt anno MDCLI. Venetijs studio & opera D. Mauri Marchesij Casinensis Decani scholijsque etiam illustrata: & licet non omnes

 lucu-

lucubrationes, quæ in nostri Petri elencho descriptæ sunt, inibi legantur; multa tamen, quas Petrus præteriјt, ibi habentur: nonnulla verò m. ss. extant Taurini in nobilissima ac celeberrima Bibliotheca Serenissimi Sabaudiæ Ducis, præsertim verò Commentarius in cuncta quatuor Euangelia, vti etiam aliqua in Biblioth. Illustrissimi D. Caroli de Montchal Archiepiscopi Tolosani, scribit Philippus Labbeus in noua Biblioth. m. ss. librorum pag. 199. *Forsan tempus, quod publica abscondit, & occulta manifestat, Dei miseratione orbem tantis ditabit continuo thesauris. Consule auctarium de script. Eccles. Auberti Miræi in Brunone, ac Vir. Clar. Theophilum Raynaudum Societatis Iesu, de malis, ac bonis libris partit.* 1. *erot.* 10. *in Eusebio Emisseno, & in Brunone Chartus. fol.* 133. *&* 138. *E valle miseriarum in montes æternitatis ascendit Bruno anno M C X X V. xv. Kalend. Augusti, cum multis tam in vita, quàm in morte claruisset miraculis, relatus postea inter Sanctos à Lucio III. vt videre est in subiecta inscriptione marmorea, quæ in Signina Cathedrali spectatur.* Memoriæ æternæ Beati Brunonis, quem Lucius III. Pontif. Max. Card. & Episcop. conuentus Signiæ in Ecclesia Beatæ Mariæ, vbi defunctum corpus quiescebat, inter Sanctos iussit adscribi anno ab eius abscessu LVIII. S. P. Q. S. *Meminit Martyrolog. Rom. sub die xviij. Iulij: plura de eo noster*

Petrus

Petrus in auctario Chron. Casin. lib. 4. cap. 31. Vide etiam apparatum ad præfata edita opuscula Sancti Brunonis.

CAPVT XXXV.

IOANNES Medicus, supradicti Constantini Africani discipulus, & Casinensis Monachus, vir in physica arte disertissimus, ac eruditissimus: post Constantini sui magistri transitum aphorismum edidit Physicis satis necessarium. Fuit autem supradictis Imperat. Obijt autem apud Neapolim, vbi omnes libros Constantini sui magistri reliquit. *Claruit anno Dom. M L X X I I.*

CAPVT XXXVI.

PAVLVS è Liguria Romanorum prouincia ortus, & ab ipsa infantia occulto Dei iudicio lumine priuatus, & ob hanc rem literis, & philosophicis studijs ignarus, tantum vsque in hodiernum diem de se miraculum præbuit, vt ab omnibus alter Didymus appelletur. Hic postquam scripsit altercationem Romanorum, & Græcorum, quæ facta est in Ciuitate Constantinopolitana, sub Oderisio Abbate, Casinense Cœnobium adijt temporibus Paschalis II. Papæ, & Alexij Imperatoris. Super Esaiam, super Hieremiam, super reliquos Prophetas, super Psalterium, super Mat-

thæum, ſuper Marcum, ſuper Lucam, ſuper Ioannem, ſuper epiſtolas Pauli, ſuper Apocalypſim. Non ſolum autem Grammaticam, verum & reliquas artes auditu tantum pleniſſimè cordetenus didicit. Scripſit etiam vitam S. Ebizzonis Monachi Caſinenſis, qui Hilarioni ſimilis fuit. Extant & alia eius librorum volumina, quæ in noſtras manus nondum venerunt. Obijt autem apud Tiburtinam Ciuitatem.

ANNOTATIO.

VLtimis Henrici III. ac primis Henrici IV. temporibus, ſcilicet anno M C. Claruit Paulus Genuenſis, ab eodemque noſtro Petro in auctario hiſt. Caſin. lib. 3. cap. 47. Paulus Grammaticus etiam vocitatus; qui & ſi oculorum lumine eſſet orbatus, tanto tamen ingenij acumine fuit excultus, tantaque perſpicuitate cæterorum ſenſuum extitit decoratus, vt ab omnibus venerari promeruerit, deque illo verè poterat dici: Dominus illuminat cœcos.

Sanctus Ebizo ſeu Gebizo, cuius vitam deſcripſit noſter Paulus, Colonia oriundus fuit, & Monachus Caſinenſ. ſub Deſiderio Abbate; inter præclara eius geſta refertur, quod animam Adonis amici, quam dæmones ad ſupplicium trahebant, precibus liberauerit: notauit id etiam noſter Petrus lib. m.ſ. de ortu, & vit.

Iuſtor.

Iustor. Casin. cap. 51. *& in auctario histor. Casin. lib.3. cap.47. Vide Hugonem Menardum in martyrol. Bened. ad diem 20. Octobris ac lib.1. Dialog. Victoris Papa III. pag.20. Catera opuscula, tempora nobis, vt credimus, inuiderunt, sed quid mirum? cum hisce temporibus inueniantur viri, qui pro eruendis antiquitatum prophanarum quisquilijs non solum in viscera terra penetrant, verum etiam viscera opum profundunt, thesauros verò inuisos sacrorum monumentorum, qua animos beant, ita nauseant, vt obolo potius parcere velint, quàm hasce literarias exquirere diuitias.*

CAPVT XXXVII.

BERNARDVS Casinensis Monachus liberalibus studijs optimè eruditus scripsit miracula Sancti Confessoris Christi Amici Casinensis Monachi: fecit & alia multa, quæ recensere superfluum duximus. Obijt autem nostro penè sub tempore.

ANNOTATIO.

V*Ita Sancti Amici Confessoris, quam Bernardus scripsit, inter nostra sacrorum monumenta m.s. hactenus inedita seruatur, incipit*. Beatus Amicus genere nobili ortus in finibus Comitatus Camerini, &c. *Locus,*

in

in quo natus, Arabona in Piceno (nomen est Abbatiæ) apud Montem Melonem, nuncupatur. Eius meminit Sanctus Petrus Damiani, vt Baron. annotauit ad ann. DCCCCXCIII. vbi Amicum canonizatum esse, absque tamen solemni ritu Ecclesia scribit. Agitur dies festus die iij. Nouembris, multisque clarus miraculis fuit. Vide quæ obseruauit Lauretus in notis ad Chron. Casin. in calce libri tertij, & Arnoldus Vuion in notis ad martyrol. Bened. Claruit Bernardus anno Dom. MCXX.

CAPVT XXXVIII.

IOANNES Diaconus diuina, & humana scriptura peritissimus, fecit versus in laudem Sanctæ Dei Genitricis, & Virginis Mariæ, & alia quamplurima, quę ad nostros obtutus nondum venere.

ANNOTATIO.

Diuersus est noster Ioannes ab altero Ioanne S.R.E. Diacono, qui à Sigiberto in catal. cap. 106. laudatur, & Anastasio S.R.E. Bibliothecario familiaris fuit, qui etiam sub annum DCCCLXXIV. Libros quatuor de vita S. Gregorij Magni Papæ edidit, gestaque Clementis Papæ scripsit, quæ m. ss. habentur in Casin. Biblioth. Vide Vossium de histor. Lat. in Ioanne Diacono; maleque propterea non-

nonnulli opuscula eorum confundunt inter se, dum ex duobus unum faciunt.

CAPVT XXXIX.

PETRVS Diaconus institutor meus declamator insignis, è Ciuitate Theanensi, de qua oriundus erat, egrediens, Casinum aduenit, atque ab Oderisio Abbate Monachus factus est. Scripsit præterea in eodem Cœnobio positus, sermonem de Septuagesima: de Dedicatione Ecclesiæ: de Natiuitate Domini: de Epiphania,& álios quamplurimos. *Claruit circa annum Dom. MLXXX.*

CAPVT XXXX.

LANDENVLPHVS Paruulus in Casino sub Desiderio Abbate B. Benedicto oblatus: ac in diuinis scripturis plenissimè doctus, & in earum sensibus subtilissima exercitatione limatus, de renouatione Casinensis Cœnobij, seu Archisterij, ac regimine Desiderij versus mirificos fecit, quos idem Desiderius Abbas in circuitu Capituli, & Claustri describi præcepit. *Viuebat anno M L X.*

CA-

CAPVT XXXXI.

GVIDO Casinensis Presbyter, vir in humana eruditione clarissimus, religione, & vita probatissimus, scripsit historiam Henrici Imperatoris, visionem Alberici Monachi Casinensis; versus de fortuna eiusdem . . . . præterea quæ in historia Casinensi deerant, à temporibus scilicet Oderisij primi vsque ad hunc diem, adiunxit.

ANNOTATIO.

Viuebat Guido tempore Girardi Abbatis Casinensis anno Domini M C X I. inter elegantissimos scriptores sua tempestate præcipuus. Visio Alberici, de qua supra in Alberico Diac. Card. penes nos extat ms. tali lemmate. Quia nonnulli veritatem mendacio obumbrare consueuerunt. *Summatim verò descripta à nostro Petro legitur in Chron. Casin. lib. 4. cap. 68. edit. Venetæ his verbis.* Huius tempore (*idest Girardi Abbatis qui sedit ab anno MCXI. vsque ad MCXXIII.*) in Campaniæ prouincia insigne miraculũ & antiquis per omnia simile contigit. Namque in castro Sanctorum septem Fratrum, Albericus quidam nobilis puer cum decimum ageret ætatis annum, morbo correptus ad extrema perductus est. Quo tempore diebus nouem, & totidem nocti-

noctibus immobilis ac sine sensu quasi mortuus iacuit: hoc autem interuallo à B. Petro Apostolo; duobúsque Angelis per loca pœnarum deductus ad infernale barathrum deuenit. Demum ad Paradisi amœna delatus, vidit Sanctorum mansiones, atque in Cœlum subleuatus aereum, & à B. Petro Apostolo sufficienter edoctus de veteri testamento, de peccatorum pœnis, gloriaque Sanctorum: vidit arcana quædam, quæ loqui prohibitus est: sicque per septuaginta duas prouincias ab eodem Apostolo deductus, vitæ redditus est. Huius visionem, qui cupit agnoscere, à Guidone huius Monasterij Monacho descriptam, legat. Nos eam, quia per ora omnium vertitur, hìc scribere omisimus. Ex hinc Albericus ipse, relictis seculi pompis, Casinense Cœnobium petijt, atque à Patre Girardo gratissimo affectu susceptus, accepto sanctæ conuersationis habitu, Christo Regi militiam professus est. Tanta verò (hodieque) abstinentia, tanta pollet grauitate morum, vt & peccatorum inspexisse pœnas, & Sanctorum gloriam vidisse nemo, qui dubitet. Nam ex illo tempore neque carnes aliquando gustauit, neque vinum bibit: nudisque semper incessit pedibus: atque in hac afflictione corporis, cordisque contritione, & humilitate nunc vsque (*Anno MCXV.*) in Casinensi hoc monasterio permanet, vt multa illa, quæ alios lateant, vel metuenda, vel desideranda vidisse,

etiam si lingua taceat, vita loquatur. *Hue usque Petrus. Historia Henrici, nescio quo infortunio nondum lucem viderit, dum hi, qui de rebus Henrici IV. & V. conscripserunt, de Guidone silentium altum habuerunt.*

CAPVT XXXXII.

ROBOAS Diaconus, paruulus in Casino à Girardo Abbate susceptus, scripsit rogatu quorundam amicorum suorum sermones de totius anni festiuitatibus, ac vitam Sancti Confessoris Christi Leonardi. *Claruit Roboas siue Noboas anno MCXX.*

CAPVT XXXXIII.

PETRVS Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus, & Casinensis Monachus, paruulus & ipse in Casino susceptus, rogatu Petri Diaconi, ac Bibliothecarij, passionem Beati Marci versibus adornauit.

ANNOTATIO.

PEtrus S.R.E. Subdiaconus Cardinalis appellatur ab Arnoldo Vuione lib.2.cap 9. Lig.vit. à quo autem Pontifice promotus, ignoratur, verum ab Arnoldo perperam nuncupatur S.R.E. Subdiaconus Cardinalis, cum in tabulis Ecclesiasticis, Episcopi, Presbyteri &

Diaco-

Diaconi Cardinales in Ecclesia Romana tantummodo legantur. Viuebat anno Domini MCXX.

CAPVT XXXXIV.

RAYNALDVS Casinensis Subdiaconus paruulus B. Benedicto oblatus, vir valde eruditus, & versificandi scientia antiquis per omnia comparandus, scripsit ad Petrum Diaconum, ac Bibliothecarium Sanctissimi Seueri Casinatis Episcopi in laudem versus: Versus quoque de vita B. Benedicti, ac B. Mauri. Hymnos in laudem Sancti Confessoris Christi, atque Pontificis Seueri.

ANNOTATIO.

Hymni excusi sunt in Breuiarijs Casinensibus an. MDLXVIII. & MDLXXII. Vide quæ de Raynaldo notarunt Arnoldus libro 2. cap. 9. Lig. vitæ. Vossius de histor. Lat. lib. 3. cap. 7. pag. 713. & Camill. Peregr. hist. Princip. Langobard. in serie Abbatum Casin. in Raynaldo.

Ex

Ex supplemento Petri Diaconi de Viris Illustribus.

CAPVT XXXXV.

GELASIVS Sedis Apostolicæ Pontifex, paruulus in Casino sub Desiderio Abbate B.Benedicto oblatus, & ab Alberico Philosopho edoctus: Scripsit in eodem Cœnobio positus, passionem Sancti Erasmi, Sanctæque Anatoliæ: passionem quoque S. Cæsarij versibus adornauit. Factus dehinc S. R. E. Cancellarius descripsit Registrum Paschalis Papæ II. Demum verò in Apostolica Sede Pontifex factus, Henricum Imperatorem propter inuestituram Ecclesiarum excommunicauit, atque pro ordinandis Ecclesiasticis negotijs Galliam ingressus, apud Cluniacense Cœnobium obijt.

ANNOTATIO.

ANtea Ioannes Caietanus, natione Campanus, Crescentij filius, nobili genere ortus, ex S. R. E. Subdiacono, & præsignatore Vrbani II. Diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin, & S. R. E. Cancellarius, ac Biblioth. Paschali Papæ II. gratissimus extitit, cuius senectutis baculus vocabatur;

tur ; demum Pontifex ſub Gelaſij II. nomine creatur ann. MCXVIII. die xxij. Ian. Iuſtitiæ pater acclamatus. Poſt annum, & dies aliquot Pontificatus agens Matiſcone in pleureſim incidit, iuſſitque ſe lectica ferri in Cluniacenſe Cœnobium ; vbi mortem oppetijt iv. Kalend. Febr. anno MCXIX. meritis inclytus, ac ſanctitate inſignis: ſtrato humi corpore cinere ac cilicio cooperto, poſtea ſepulto in monumento marmoreo opere tuſco, & lapide candido, cui Petrus Pictauienſis cognomento Venerabilis Abbas Cluniacenſis, ac coetaneus noſtri Gelaſij ſequens epitaphium poſuit.

Vir grauis, & ſapiens, actu, verboque Ioannes,
Cum prius ex Monacho, pro multa ſtrenuitate
Archileuita foret, & Cancellarius Vrbis,
Præſule Paſchali meritis ad ſydera rapto,
Promeruit tandem ſacram cōſcendere ſedem,
Dignus poſt primum Gelaſius eſſe ſecundus.
Sed, quia Rege fuit non præcipiente leuatus,
Horrendùm fremuit Princeps: Et filia dulcis,
More ſuo, profugum ſuſcepit Gallia Patrem.
Si licuiſſet ei (pro certo crede) ſub ipſo
Virtus, & pietas, & honeſtas creſceret omnis,
Et pax Eccleſiæ toto floreret in Orbe.
Nam rapuit mors atra virū, cum Pontificatus
Vix ageret primum Paſtor Venerabilis annū;
Bina dies iam reſtabat, cum Cluniacenſi
Dormijt in proprio Romani iuris Aſylo.
Hic igitur poſitus dilectos inter alumnos,

Cũ Patribus sãctis requiescit,& optat,vt orbis
Conditor,& Iudex veniat quandoq. potenter,
Et cineres lapsos in pristina membra reformet.
Felix inde nimis semper Cluniace manebis,
Quod Pater Orbis Apostolicus summusque Sacerdos
Ecclesiæ, matrisque tuæ specialis,apud te
Transijt ad superos, in te requiescit humatus.
Nec minus hic etiam felicem credimus illum,
Cui dedit ipse pius magno pro munere Christ⁹
Vt Monachi Monachum Patrem quoque pignora cara
Iugiter aspiceret,lacrymisq. rigãdo sepulchrũ,
Sacris in precibus specialem semper haberent.

De laudibus Gelasij hæc notauit Card. Baronius anno M C X I X. Post Martyres, qui fuso sanguine martyrium consumarunt, haud facile inter Romanos Pontifices aliquem quis inuenerit, qui breuiori vitæ tempore maiora sit passus: ob idque præclariori corona donandus, atque celebrioribus fuerit præconijs celebrandus. *Gelasium Sanctum Ioannettus nuncupat, virum sanctissimum Genebrardus: Abbas Vrspergensis virum prudentem, venerandum, Apostolicæ Sedi semper irreprensibiliter collaborantem. Vide Gelasij vitam à Pandulpho Pisano eius synchrono conscriptam, studio & opera Constantini Caietani editam: Martyrolog. Gallicanum ad diem xxix. Ian. Martyrolog. Vuionis ad dictam diem, Sigonium de Regno Italiæ lib.x.& Hugonem Menardum*

nardum in not. ad Mart.Bened.sub die xxvij. Ian.qui à calumnijs Orderici Vitalis Cœnobij Vticensis, seu Sancti Ebrulfi Monachi lib.12. circa initium historiæ ecclesiasticæ Normannorum.Theopompino scriptionis genere exaratæ, Gelasium Sanctissimum vindicat.

Passio S. Erasmi Episcopi & Martyr. typis excusa est Romæ MDCXXXIX. studio & opera præfati Caietani. Actorum SS. Anatoliæ ac Cæsarij rhythmicè à Gelasio literis consignatorum meminit Baron.in Martyrol.ad ix. Iulij, quæ temporum iniuria intercidisse existimamus.

Ex epistolis, quas scripsit, quinque refert Binius tom.vij. Concil. Vide Baron.tom.xij. annal. anno MCXVIII. & MCXIX. Regestum Paschalis II. Papæ eius prædecessoris composuit, quod non extat, nisi m.s.

CAPVT XXXXVI.

IOANNES Tiburtinus à Girardo Abb. in Casino susceptus, scripsit sermone simplici sermones de totius anni festiuitatibus, fecit & alia nonnulla, quæ in nostram notitiam non venerunt. Obijt autem temporibus Lotharij Imperatoris. *Claruit anno MCXX.*

CAPVT XXXXVII.

PETRVS Diaconus Casinensis Chartularius, ac Bibliothecarius, quinquennis sub

Girardo Abbate B. Benedicto oblatus à Patre Ægidio natione Romano, atque ſub eodem Abbate per octo fermè annos eruditus eſt. Anno verò Incarnationis Dominicæ milleſimo centeſimo vigeſimo octauo, ætatis autem eius vigeſimo primo, cum Oderiſius Girardi Abbatis ſucceſſor Abbatiam reliquiſſet, ad exilium æmulorum ſuorum faciente inuidia, directus eſt. In ipſo autem dum eſſet exilio, rogatus ab Adenulpho eiuſdem Vrbis Comite, deſcripſit ad Oderiſium Abbatem paſſionem B.Marci, & Sociorum eius: vitam egregij Confeſſoris Falconis: vitam Sancti Placidi diſcipuli S.Benedicti. Vitam Sancti Apollinaris Abbatis: vitam Sanctorum Guinizonis, & Ianuarij: Rhythmum de nouiſſimis diebus, in quo iuxta literam videtur ſequutum eſſe Apoſtolum Ioannem, cum idem Petrus ſciret iuxta quod ibidem ſcriptum eſt, finitum pro infinito. Deſtructionem & reſtauratione Atinæ Vrbis. In Beati Marci adiunxit hiſtoriam. Scripſit etiam ſermones hos. De feſtiuitate B.Marci ſermones octo, ſermonem in vigiliam eius. De vigilia SS. Nicandri, & Marciani. Sermonem de cęna Domini. Duos in Paraſceue, in Sabbatho ſancto; Homiliam de Sancto Benedicto. In Paſcha, in Aſcenſione, in octaua Sancti Benedicti, in Pentecoſte, in feſtiuitate S.Ioannis Baptiſtæ, de S.Petro, & Paulo, de S.Laurentio: in vigilia S.Mariæ. Librum Illuſtrium virorum Cœnobij Caſinenſis, mi-

racula

racula Casinens. Monachorum, quæ scripta adhuc minimè erant, descripsit. Historiam de euersione, seu restauratione Cœnobij Beati Mauri ex iussione Abbatis Senioretti emendauit, in qua & prologum scripsit. Fecit & prologum in libro priuilegiorum ex rogatu Raynaldi Subdiaconi Casinensis. De Sancto Nicandro sermonem. De translatione Sancti Stephani Protomart. à Ciuitate Constantinopolitana ad Vrbem Romam. De ortu & vita Iustorum Cœnobij Casin. In festiuitate omnium Sanctorum. De Natiuitate Domini sermones duos. De S. Stephano. Chronica Cœnobij Casin. à renouatione Ecclesiæ B. Martini à Desiderio facta vsque ad hunc diem. Astronomiam ex veteribus libris collegit; Solinum de miraculis breuiauit. De generibus lapidum pretiosorum librum exarauit. Expositionem Regulæ in quatuor libros diuisit. Scholia in veteri testamento. Epistolas duas ad Lotharium Imperatorem. Ad Richizam Imperatricem. Librum notarum ex paruo ampliorem fecit. Vitruuium de Architectura Mundi abbreuiauit. Librũ Heue Regis Arabum de lapidibus transtulit. Hymnum de Sancta Christina. Vitam S. Constantij Episcopi. Epistolam ad Conradum Imperatorem. Visionem Alberici Monachi Casin. corruptam emendauit. Scripsit & vitam S. Seueri Episcopi, & Confess. ex rogatu Raynaldi Subdiaconi Casin. De S. Nicandro, & Marciano ser-

monem de translatione, & Chronicam Consulum, Dictatorum, & Imperatorum composuit. Translationem B.Marci in Ciuitate Atina, & eius miracula exarauit. Cantus Beati Marci composuit, & Sanctorum Nicandri, & Marciani. Obijt autem in Casino & ibi sepultus est.

Explicit liber de Viris Illustribus Casinensibus.

ANNOTATIO.

Petrus Casinensis Diaconus, Chartularius, Scriniarius, ac Bibliothecarius Casinensis, qui hunc de Viris Illustribus Casinensibus librum literis consignauit, ex Patre Aegidio natione Romano, Gregorij Romanorum Patritij, & Consulis Filio, ex Comitibus Tusculanis, vir fuit in sacris, humanisque literis taliter eruditus, vt inter elegantissimos scriptores sua tempestate præcipuus sit habitus: Excessit è viuis post annum M C X L. innumeros penè fœtus sui ingenij ad Reipub. literariæ commodum relinquens, quorum ob temporis iniuriam, hominumque negligentiam, nonnulli collapsi, ac dispersi sunt, eorum tamen indicem ipsemet Petrus lib 4. Chron. Casinens. cap. 68. edit. Venet. pertexuit; Vah! quàm multa tempus atrox falce metit. *Nil aliud typis cusum modò legitur, nisi supplementum ad 3. lib. Chron. Casin. Leonis Ost. &*

totus

totus liber iv. eidem Chron. attextus: exorsus noster Petrus, vbi Leo desierat, ab anno scilicet MLXXXVI. prosecutus vsque ad annum MCXXXVIII. Et insuper liber de notis literarum more Romano ad Conradum Imperatorem editus Venet. anno MDXXV. studio Nicolai Erythrei, nouissimè verò Hanouiæ vnà cum auctoribus antiquis Grammatica Latinæ opera Heliæ Putschij. Nonnullæ lucubrationes, quæ prælo hactenus non sunt traditæ, in nostro sacrorum penario mss. asseruantur, quas commemorare hìc non diffugimus, & sunt.

De ortu & vita Iustorum Casinensium, *incipit.* Benedictus signifer.

Scholia in diuersas sententias. Veni Verbum Dei.

Scholia in quæstiones veteris testamenti. Mos est sanctæ Scripturæ tempora mutare.

Exhortatorium ad Monachos, in quo ostendit, quid custodire, quid cauere debeant, & de septem vitijs & virtutibus. De Patriarchis: de Rege Ozia, & de Moyse. Omnibus, qui secundum Sancti Benedicti Regulam.

Rhythmus de nouissimis diebus. Anno Christi passionis finito millesimo Satanas Auerni Princeps soluetur à vinculis.

Altercatio pro Cœnobio Casinensi. Igitur dum in conspectu Imperatoris Lotharij.

Catalogus Regum, Consulum, Dictatorum, Tribunorum, Patriciorum, ac Imperatorum

gentis Troianæ. Saturnus Vranius.

Epistola ad Lotharium Imperatorem Abbatis Casinensis nomine Guibaldi missa. Post innumeras solicitudines.

Epistola secunda ad eundem Imperatorem. In varijs, multiplicibus, ac diuersis tribulationibus constitutus.

Epistola consolatoria ad Richizam Romanam Imperatricem. Multoties Imperatrix inuicta.

Epistola consolatoria ad Richizam Imperatricem de obitu Lotharij Tertij Imperatoris. Licet neruus incisus doleat.

Epistola consolatoria ad Conradum Imperatorem secundum de electione sua. Benedictio, & claritas, & sapientia.

Sermo in Cœna Domini. Scripturus venerabilem Domini passionem.

Sermo in Parasceue. Hodie quadrifida fabrica Orbis innouatur.

Sermo in Sabbatho sancto. Sicut fuit Ionas in ventre cœti.

Sermo in Resurrectione Domini. Refultet hodie Cœlum.

Sermo in Ascensione Domini. Hodie terrenis cœlestia sociantur.

Sermo in festo Pentecostes. Redemptoris nostri festiuum diem.

Sermo in Natiuitate S. Ioannis Baptistæ. Hodie euangelica tuba fulsit in Orbe.

Sermo in Natali Apostolorum Petri, & Pauli.

Pauli. Sanctissimus, ac felicissimus dies.

Sermo de S. Laurentio Martyr. Diuini muneris sacratissimum hodie.

Sermo in vigilia Assumptionis Beatissimæ Virginis. Sacratissimæ, ac intemeratæ Genitricis.

Sermo in festiuitate omnium Sanctorum. Hodie æterni Imperatoris claritas.

Sermo in Natiuitate Domini. Hodie mundo salus redditur.

Alter sermo in Natiuitate Domini. Hodie nobis pax vera refulsit.

Sermo singularis in octaua S. Patris Benedicti, vbi de miraculorum abundantia. Egregij, atque pretiosissimi Confessoris Benedicti.

Vita Sancti Placidi discipuli Sancti Benedicti, siue Regestum eius compilatum à nostro Petro circa annum MCXXX. vbi prolixæ narrationes variorum de vita, & martyrio Sancti Placidi, de oblationibus Tertulli, Iustiniani Imperatoris, & Vitaliani Papæ habentur.

Vita S. Seueri Episcopi Casinensis ad Signorettum Abbatem. Quia vestra iniussus potestate.

Vita Sancti Apollinaris Abbatis ad Raynaldum Casinensis Cœnobij Diaconum. Nimium admiranda.

Vita Sanctorum Guinizonis, & Ianuarij ad Richardum Monachum. Guinizonis ortum vitam, obitumque descripturus.

Ser-

Sermo in vigilia S. Marci Atinensis Episcopi. Vigilias pretiosissimi Martyris & Pontificis Marci.

De Sanctis Atinatibus, scilicet Marco Episcopo, Nicandro & Marciano, eorumque miraculis. Domitiano Imperatore Ecclesiam persequente.

Sermo in eorundem Martyrum festiuitate. Sanctam, venerandamque fratres carissimi.

De B. Marco Atinensi Episcopo seorsim à Nicandro & Marciano sermones. Primus incipit. Vnius idem est initium, celebritas, & gaudium; *alter verò*: Maximus Prophetarum.

Hac supramemorata opuscula, quæ m. ss. seruamus, communi orbis bono in lucem exitura speramus.

Exarauit insuper noster Petrus vitam Sancti Leonis Papæ ad Innocentium Papam secundum: librum etiam de locis sanctis, siue Itinerarium Terræ Sanctæ, continet septem folia. Librum pariter, in quo descripti sunt fasti consulares, & series Imperatorum, Pontificum, atque Abbatum Casinensium. Præterea expositionem in Regulam Sancti Benedicti, opus satis magnum; Cuius vnicum fragmentum refertur à Viro Clar. Ioanne Bona lib. de Harmonia Psallentis Ecclesiæ cap. 12. §. 2. de Officio paruo Beatæ Virginis Mariæ pag. 244. Item Regestum peruetustum sign. num. 86. characteribus Lãgobardis in membranis scriptum

ptum

ptum ex mandato Senioretti Abbatis, habens folia 259. in quo continentur multa diplomata Monasterio Casinensi à Romanis Pontificibus Imperatoribus, Regibus, Principibus concessa. Custodiuntur supradicta opuscula m ss. in Casinensi Biblioth. scamno primo ad lauam ingredientibus.

De scriptis, laudibus, & vita nostri Petri Diaconi, qui diuersus est ab alio Petro Diacono pariter Casinensi, qui vitam S. Athanasij Neapolitani descripsit; agunt Leo Ost. histor. Casin. Trithemius, Card. Baron. Posseuinus in suo Apparatu, Arnoldus Vuion lib. Ligni vitæ, Camill. Peregr. in histor. Princip. Langobard. pluribus in locis, alijque quamplures. Vide etiam dictũ lib. de Harmonia Psallentis Ecclesiæ in verbo Petrus, cui præfixa est rara, & exquisita notitia multorum auctorum cum librorum censura.

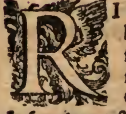
SVPPLEMENTVM VIRORVM ILLVSTRIVM MONASTERII CASINENSIS CONFLATVM

Per Domnum

PLACIDVM ROMANVM

Monachum, & Diaconum Casinensem.

CAPVT I.

ICHARDVS Casinensis Abbas & Cardinalis scripsit expositionem super Regulam sanctissimi Patris Nostri Benedicti. Claruit anno Dom. MCCLVI. & sepultus est Casini, cum sedisset annis septem.

ANNOTATIO.

Sepulchrum marmoreum Richardi Hannibaldensis de Molaria Domini Arcis Molariæ in Latio infra Montes Tusculanos, nobilis Romani, Diaconi Cardinalis Sancti Angeli hodie visitur in Basilica Lateranensi, cum hac

hac veteri inscriptione. Memoriæ Richardi Hannibaldensis de Molaria S. R. E. Archidiaconi Cardinalis Sancti Angeli, qui à Gregorio Papa Nono creatus Romæ ann. MCCXL. Obijt Lugduni in Concilio generali ann. Domini MCCLXXIV. *Extat in Biblioth. Casinensi præfata expositio super Regulam Sancti Benedicti*.

CAPVT II.

BERNARDVS Gallus Abbas Casinensis: Scripsit & ipse super Regulam Sancti Benedicti. Edidit quoque speculum Monachorum. Fecit etiam regesta duo, vnum collationum beneficiorum, & officiorum: Alterum, omnium inquisitionum iurium, & bonorum in Castris, & Villis Monasterij Casinensis. Floruit anno MCCLXXXII. Sepultus verò est in Casino, cũ sedisset annis viginti duobus.

ANNOTATIO.

Bernardus Ayglerius Gallus Monachus Cœnobij Sauiniacensis, diœcesis Lugdunensis, Innocentij Papæ IV. extitit Capellanus, & anno MCCLVI. Abbas Sancti Honorati Insulæ Lirinensis, deinde iussu Vrbani IV. anno MCCLXIII. electus Abbas Casinensis, postmodum in cœtum Cardinalium adlectus ab eodem Vrbano asserunt nonnulli, alij verò, quod probabilius, à Clemente Papa IV. Vide

no-

notam Abb. Vghelli ad Giac. in Clement. IV. Frizonem in Gallia Purpurata, & Arnoldum Vuionem lib. 2. cap. 9, Lig. vitæ pag. 217. Hunc certè Carolus Primus Rex Franciæ illustri prudentiæ ac virtutis fama notissimum plurimi fecit, cumque iter in Italiam susciperet, eundem voluit & itineris comitem, & suorum participem, ac moderatorem consiliorum. Quanti etiam habuerit Vrbanus Papa IV. nostrum Bernardum, ex literis eiusdem Vrbani ad ipsum, cognoscere est; ex pluribus vnam refert eruditissimus Marcus Antonius Scipio in elog. Abbat. Casinens. in Bernardo. Inter opuscula, quæ scripsit, solum extat typis cusum Speculum Monachorum, in tres partes diuisum; Venetijs, & Coloniæ anno MDXX. in xvj. Liber super Regulam Sancti Benedicti habetur m. ss. Casini, & in Cœnobio Sancti Benedicti Mantuano: reliqua verò lucubrationes in Archiuio Casin. m. ss. reperiuntur. Obijt Bernardus Casini pridie nonas Aprilis anno MCCLXXXII. ibidemque sepultus.

Vide quæ notauimus de Cardinalatu nostri Bernardi post hanc impressã pag. 137.

CAPVT III.

IGNATIVS Florentinus, Monachus Monasterij Florentiæ, & Abbas Casinensis, nobilitate insignis, & in Diuinis, & humanis scientijs apprimè eruditus. Scripsit sermonem pulcherrimum in honorem Sanctissimi Benedicti eiusdem coram magno Monasterij, & populi

G.   cœtu

cœtu habuit, quando solemniter capta est possessio Monasterij Casinensis, sub Eusebio Mutinensi eiusdem Cœnobij Abbate, anno Domini MDV. Scripsit & carmen Saphicum in honorem, & laudem Sanctissimæ Trinitatis. Edidit quoque hymnos in honorem S. Bertharij Martyris, & Abbatis Casinensis. Claruit temporibus Leonis X. cuius dicebatur affinis. Sepultus verò est in Abbatia Ciuitatis Florentiæ, cum sedisset annos nouem in hac Casinensi Abbatia.

ANNOTATIO.

DE Ignatio filio Manfredi ex nobilissima Squarcialuporum Familia oriundo, viro doctissimo, ac diuini cultus zelantissimo, hæc scribit Michael Poccianttus in catalogo Scriptorum Florentinorum. Ignatius Squarcialupus Monachus Benedictinus eiusdem Congregationis Generalis Abb. amplissimus, vir vitæ sanctitate, & bonarum literarũ scientia clarus, atque poeta illustris, cuius ingenium omnibus iugiter admirandum extitit: elaborauit tàm metro, quàm prosa, opuscula quædam, quibus memoriam sui posteritati commendauit, e quibus ista feruntur.

De Virginitate hymnus carminibus exametris.

Epistola Diui Benedicti ad Scholasticam hetruscis versibus exarata. Orationes multis

in

in locis suæ Congregationis in solatium Patrum habitæ.

Rursus hymni nonnulli, inter quos præcipuus extat ille in honorem Sanctissimæ Trinitatis, quem Patres Casinenses suis in Ecclesijs concinunt: & quædam alia.

Mors eum ex humanis abstulit Florentiæ MDXX. cuius ossa in Abbatia Florentina conquiescunt.

*Hæc de Ignatio Pocciantius. Præter memorata, conscripsit etiam Ignatius, teste Arnoldo lib.*1. *cap.*16. *Ligni vitæ pag.*29.30. *infrascripta opuscula. De visione Illustr. Principis Ferrandi Gonsalui compendium libr.*1. Diuinam Illustris Ferrandi. *De aggregatione Monasteriorum Siciliæ ad Congregationem Casinensem sermon.*1. Superat vires moles. *Extabant his proximis annis penes Abbatem Constantinum Caietanum. Carmen Sapphicum in honorem Sanctissimæ Trinitatis, & de Sancto Berthario hymni habentur m.ss. in Biblioth Casinens. De eo agunt Arnoldus lib.*1. *cap.*15.16. *lib*.5.*cap.*8. *Couaccius lib.*6. *Petrus Recordatus dial.*4. *pag.*457. *Diplomata Leonis X. sub datum Romæ anno MDXIV. anno II. sui Pontific. Scipio in elog. Abbat. Casinens. fol.*215.

CAPVT IV.

BENEDICTVS de Sancto Seuerino Monachus Casinensis, in Philosophia & diuinis Scripturis apprimè eruditus. Fuit temporibus Caroli V. & sepultus est in Casino. *Claruit anno Dom. MDXX.*

CAPVT V.

IVSTINVS Hispanus Monachus professus Monasterij S. Iustinæ, & huius Cœnobij Abbas nonagesimus septimus, vir in philosophia, & diuinis scientijs doctissimus, ac historiæ amator. Fuit temporibus Caroli V. Imperatoris, & sepultus est in Monasterio S. Iustinæ, cum sedisset anno vno in hoc Cœnobio. *Claruit anno Domini MDXXII.*

CAPVT VI.

AVGVSTINVS Paduanus Monachus professus Monasterij S. Iustinæ, & Abbas Casinensis nonagesimus nonus, vir in philosophia, ac diuinis scientijs doctissimus. Floruit temporibus supradicti Imperatoris. Obijt Brixiæ, & sepultus est in Monasterio S. Faustini, cum sedisset in Abbatia Casinensi annis tribus.

ANNO-

ANNOTATIO.

Abbas Casinensis nonagesimus octauus, originem ducens ex familia Bonfiliorū; claruit anno MDXXX. Vide elog. Marc. Ant. Scipionis pag.225.

CAPVT VII.

INNOCENTIVS de Nouaria, professus Monachus Monasterij Florentiæ, & huius monasterij Abbas centesimus quartus, vir disertus & valdè eruditus in diuinis Scripturis: Verum in Philosophia & Mathesi versatissimus. Claruit temporibus Caroli V. & Maximiliani Imperatorum. Obijt Venetijs, & sepultus est in monasterio S.Georgij, cum sedisset in hoc monasterio annis tribus.

ANNOTATIO.

Innocentius filius Nicolai Nouariensis, vir linguis Græcis, Hebraicis, Chaldais, ac Latinis optimè versatus & in omnibus scientijs eruditus. Decessit anno MDLVII. Agunt de eo Vuion. lib.1.cap.16. lib.5. cap.8. Vlmus, atque Marcus Antonius Scipio in elog. Abbatum Casinensium.

CAPVT VIII.

ANGELVS Sangrinus Abbas & reſtaurator Cœnobij Caſinenſis ſub Vincentio Neapolitano Abbate huius monaſterij: Monachus ab adoleſcentia in Caſino factus eſt, vir reuerendus & omni bonitate, & ſanctitate redimitus, religione, & vita probatus, & in diuinis ſcripturis verſatiſſimus, Poeta inſignis & admirabilis. Scripſit innumera penè opera, inter quæ hæc tantũ breuitati cõſulens referam. Carmen heroicum de ineffabili Ieſu nomine. Meditationes ſeptem in ſeptẽ nouiſſima verba Ieſu Chriſti eodem genere carminis exaratas: ſimiliter de miſericordia, amore & bonitate Dei erga peccatores: De ſpe peccatoris in Deum: Speculum peccatoris: Paræneſes ſex in hebdomada ſancta: De nominibus Ieſu. De contemptu diuitiarum, & vanitate humanæ vitæ. Elegias duodecim de Ieſu pietate, & amore in peccatores. Triumphũ diuini amoris. Carmen ſapphicum in Natiuitate Domini, & in omnes alias eiuſdem feſtiuitates. Epicedium in mortem Domini: De Ieſu beneficijs in homines. Scripſit & librum vnum diuerſo carminum genere de laudibus B. Mariæ Virginis. Extant quoque libri duo, in quibus celeberrima nonnulla Sanctorum, & Sanctarum ſacra vario deſcribuntur metro; eorumq́. geſta, hymnidicis proferuntur modulis.

Aureas etiam, diuinasque sententias ex Dauidis Psalmis excerptas elegiaco carmine conscripsit. Insuper vitam Sanctissimi Patris Nostri Benedicti, carmine heroico conscripsit. Elegias duodecim de passione Domini: Paraphrasim vario metri genere excultam in Psalterium Dauidis Regis. De martyrio Monachi: Vitam B.Guillelmi Anacoretæ carmine sapphico: Vitam Sancti Patris Benedicti, Sanctorum Mauri, Placidi, & Ioannis Baptistæ carmine heroico. Vitam aliam Sanctissimi Benedicti carmine sapphico, & soluta oratione moralem expositionem continentem. Tractatum orationis quadraginta horarum: Et Psalterium gloriosæ Virginis Mariæ carmine sapphico: Scripsit etiam quamplura alia poetica, quæ longum esset singula enarrare. Edidit etiam dialogos, homilias, & sermones multos soluta oratione. Viuit vsque hodie & septuagesimum octauum excessit annum.

ANNOTATIO.

Ab oppido Sangri familia de Faggis ortus est Angelus, qui, (si Platonis illud verum est, nomina rebus plerunque conuenire) Angeli instar fuit, priscæ quidem virtutis, ac sanctitatis exemplar, temporis auarissimus, & diligens, horarumque peruigil distributor, poetica facultate vsque adeo pollebat, vt quidquid libuisset, facilè atque vbertim penè ex-

tem-

temporaneo carmine enunciaret. Opuscula quæ edidit, teruntur passim eruditorum manibus impressa Coloniæ Agrippinæ. Psalmos Dauid mira Paraphrasis arte colligauit imitatione Hebræorum, quos numeris decurrere auctor est Hieronymus, vt & Iobi pleraque, & Hieremiæ Threnos: extat impressa paraph. ista Venetijs MDXL. & Basileæ MDLXI. Romæ verò MDLXXXVII. in iv. excusa est vita Sancti Benedicti carmine heroico; Tractatus quadraginta horarum habetur impressus Florentiæ MDLXXXVII. in xij. & Tridenti in xvj. Obijt Casini an. MDXCIII. ætatis suæ xciij. cuius corpus anno octauo post quam terra mandatum fuerat, integrum illæsumque se vidisse in sepulchro testati sunt nonnulli.

CAPVT IX.

HONORATVS Hiserniensis, ex familia Fascitella, in Casino Monachus susceptus est sub Vincentio Neapolitano. Postea verò creatus est Episcopus de Insula in Calabria, Vir in Græcis, humanis, & diuinis literis versatissimus. Poeta insignis. Scripsit quamplurima opera, quæ temporum calamitate ad manus nostras non deuenerunt. Floruit temporibus Caroli Quinti, & Maximiliani Imperatorum.

ANNO-

ANNOTATIO.

MArci filius natus anno M D I I. laudatus à Bembo, Ioanne Casa, Flaminio, aliisque doctissimis viris; cuius etiam poemata lepidissima leguntur apud Iouium in elog. Suntque impressa quoque in delitijs Poetarum Italorum. Insigne edidit opus de factis Alphonsi Auoli Marchionis Vasti. Anno Domini M D L I. die xxx. Ian. à Iulio Papa III. ornatus Infula Episcopali; præceptor datus Innocentio Montio Card. eiusdem Pontificis Nepoti adoptiuo. Meminere Ioannuccius Gerus lib. 1. Poetarum Illustr. Italiæ, & Caramella in suo Museo Illustriorum Poetarum hoc distico.

Lacteus est vates. Cur lacteus? vndeq́. lactis
Nomen habet? versu est cādidus atq́. tener.

Interfuit Concilio Tridentino. Romæ obijt mense Martij MDLXIV. ibidemque sepultus postquam Episcopatum resignauerat anno M D L X I I.

CAPVT X.

GREGORIVS de Viterbio, Monachus Casinensis, vtriusque Iuris doctissimus. Floruit temporibus dictorum Imperatorum, & sepultus est in Casino.

ANNOTATIO.

Meminit Arnoldus lib.2. Ligni vitæ, de script. Eccles. litera G. hoc lemmate. D.Gregorius Viterbiensis I.V.D. & Monachus Congregationis Casinensis, alias S.Iustinæ de Padua, qui claruit anno Dom. MDXL. Scripsit tam piè, quàm doctè, super Euangelium Ioannis: In principio erat verbum, homilias, siue sermones tres, qui sic incipiunt. I. Dicibilis sermo de indicibili Verbo in verbis dicibilibus. II. In principio erat Verbum. III. Non licet filijs veritatis. Sunt m.s.s. apud D. Constantinum Siracusanum Monachum Catanensem. *Ita Arnoldus.*

CAPVT XI.

BENEDICTVS Canophilus Sangrinus, Monachus in Casino factus est sub Ignatio Florentino Abbate Casinensi, vir vtriusque Iuris doctissimus. Scripsit quamplurimos libros in Iure Canonico. Edidit quoque Repertorium quoddam in Iure Ciuili, & extractum de foro fori, & foro poli, qui quidem est impressus. Claruit temporibus Caroli V. & sepultus est in Casino.

ANNO-

ANNOTATIO.

BEnedictus Canophilus de Castro Sangriſecit Compendium Iuris Ciuilis, ac Canonici, & ſummam rerum. Scripſit etiam Repetitionem ſuper primum Decretaliũ de Conſtitut. fori & poli, qui tractatus excuſus eſt Venetijs anno MDXLII. in viij. quem Bernardinus Bonſius I.V.D. Lector ordinarius, ac Decanus Patauinus teſtatur à doctiſſimo Marco Mantua, alijſque clariſſimis viris in Patauina Academia examinatum, approbatum, commendatumque meritò fuiſſe. Scripſit etiam de priuilegijs Eccleſiæ, & eccleſiaſticarum perſonarum. De criminibus in Deum, & proximum. & pœnis eorum. Floruit anno Domini MDL.

CAPVT XII.

CHRYSOSTOMVS de S.Gemiliano Calaber, Monachus Caſinenſis factus ſub Chryſoſtomo Neapolitano Abbate, poſtea Archiepiſcopus Raguſinus creatus eſt; vir ſanctitate inſignis, reformator Monaſteriorum Inſulæ Melitæ propè Raguſium, in ſcientijs doctiſſimus: ſed & in græca lingua valdè eruditus. Tranſtulit diuerſos tractatus à græco in latinũ ſermonem. Claruit temporibus ſupradicti Imperatoris. Obijt Raguſij temporibus noſtris, & ſepultus eſt in ſuo Archiepiſcopatu.

ANNO-

ANNOTATIO.

CHrysostomus fuit electus Archiepiscopus, cedente Ludouico Beccatello Bononiensi die xxj. Octobris MDLXIV. vt ex actis Consistor.

CAPVT XIII.

FLAVIVS de Ferraria Monachus Casinensis,& postea Episcopus Rauellensis, græca & latina lingua valdè instructus, à Papa Iulio III. plurimum dilectus, atque ob hoc ab eodem Episcopus creatus est. Floruit temporibus Maximiliani Imperatoris.

ANNOTATIO.

HVnc non bene Flauium vocat noster Placidus, vti etiam Arnoldus Vuion lib. 2. Ligni vit. cum Hercules Tombesius in catalogo Rauellensium Episcoporum nominetur. Episcopali dignitate insignitus legitur anno Dom. MDLV. die xviij. Septembris. Ferrariæ obijt anno MDLXX. ibique sepultus in Ecclesia Sancti Francisci. Testatur Marcus Antonius Guarinus in Compend. histor. Ecclesiarum Ferrarien. lib. 4. pag. 247. & Vir Clar. Vghellus in Episcopis Rauellensibus se legisse meminit insculpta in eius tumulo hæc pauca

verba

verba vernacula lingua. Hercole Tambusi Vescouo MDLXX.

CAPVT XIV.

SEVERVS Auersanus, in Casino Monachus sub Chrysostomo Abbate susceptus, vir in Philosophia versatissimus, & in diuinis scripturis studiosissimus. Floruit temporibus supradicti Imperatoris, & sepultus est in Casino in Cœmeterio S. Annæ. *Claruit anno Domini M. D L X X.*

CAPVT XV.

LVCAS Fratensis Monachus in Casino sub Chrysostomo Abbate factus est. Vir acer ingenio, & in diuinis scripturis, & in Philosophia doctissimus. Claruit temporibus Maximiliani Imperatoris, & sepultus est in Monasterio S. Benedicti Mantuanæ Diœcesis, in quo Philosophiam publicè docuit. *Floruit anno M D L X X.*

CAPVT XVI.

HIERONYMVS patria Neapolitanus, ex nobili & Illustri Caracciolorum familia oriundus, Monachus ab adolescentia factus est sub Hieronymo de Monte Rubeo. Vir humilitate summus, castitate pudicus, prudentia,

animi magnitud ne, morum grauitate, ac religionis conuersatione insignis: nobilis carne, sed nobilior spiritu, humanis & diuinis literis sufficienter instructus. Floruit temporibus nostris, & adhuc viuit, Abbasque titularis existit. *Anno MDLXX. clarescebat.*

CAPVT XVII.

PAVLVS de Alta-Villa, Monachus in Casino susceptus sub Hieronymo de Placentia Abbate: vir in Græcis, Hebraicis, & Latinis literis doctissimus, memoria tenax, ingenio viuax. Fuit temporibus nostris, & sepultus est in Casino, in Cœmeterio Sanctæ Annæ. *Claruit anno MDLXXX.*

CAPVT XVIII.

MATTHIAS de Bergamo, Casinensis Monachus, vir in diuinis literis versatus, & memoria adeò pollebat, vt plures noui, & veteris testamenti libros memoriter recitaret. Obijt temporibus nostris, & sepultus est in Casino, in Cœmeterio S. Annæ. *Claruit anno MDLXXVII.*

CAPVT XIX.

BENEDICTVS de Sancto Germano, in Casino sub Hieronymo de Placentia Abba-

Abbate, Monachus factus est. Vir egregius, & ingenio magnus: in Latinis, Græcis, & Hebraicis literis valdè eruditus, in Philosophia autem & Theologia doctissimus: adeo vt suis temporibus in nostra Congregatione nemini fuerit secundus. Scripsit Commentaria in Psalterium Hebraicum, in epistolam Pauli ad Romanos. Tractatum de vsuris: edidit quoque expositiones super Psalmos. Scripsit prętere a super libros Perhiermenias, Priorum & Posteriorum Aristotelis, super libros de anima eiusdem: Est quoque in lucem editus, & impressioni traditus ipsius tractatus de imitatione Ciceronis. Extant disputationes in libros Prædicamentorum Aristotelis, & pulcherrimum illud opus, quod inscribitur Prouerbia animalium. Scripsit etiam Apologiam contra calumniantes eius opera. Claruit nostris temporibus, & adhuc viuit. *Anno Domini M D L X X.*

CAPVT XX.

BERNARDVS de Ianua, Monachus Casinensis factus est sub Hieronymo de Placentia huius Monasterij Abbate: Vir disertus & eruditus in Philosophia, & diuinis scripturis. Fuit temporibus Maximiliani Imperatoris, & sepultus in Casino. *Claruit anno Domini M D L X X.*

CAPVT XXI.

ANTONIVS Frachensis Monachus in Casino, sub Lauro de Mantua huius Cœnobij Abbate susceptus est. Vir acri, & magno ingenio, in Græcis & humanis literis versatissimus, in Iure etiam Pontificio valde instructus. Scripsit quoddam Repertorium Polyanthea dictum, alphabeti ordine distinctum pro Archiuio Casinensi: in quo quidem opusculo & iurisdictiones, & dignitates, & quæcunque bona fuerint vel sint monasterij Casinensis, facile est inuenire. Edidit quoque librum quendam confinium bonorum Casinensis Cœnobij, sed morte præuentus, imperfectum reliquit: qui postea à me Placido Romano Monacho Casinensi repurgatus, & perfectus fuit. Floruit temporibus Maximiliani Imperatoris, & sepultus est in Monasterio Sancti Liberatoris de Maiella. *Floruit anno Domini M D L X X V.*

CAPVT XXII.

LVCAS ANTONIVS de Firmo, in Casino sub Hieronymo de Placentia Abbate Monachus factus est, vir in Philosophia, & Medicina doctissimus. Floruit temporibus supradicti Imperatoris. Obijt Caietæ temporibus nostris, & sepultus est in Monasterio Sancti Angeli. *Anno M D L X X.*

CA-

CAPVT XXIII.

PIVS Patria Neapolitanus, ex nobili, & antiqua Familia Lottheriorum Ciuitatis Florentiæ ducens originem, Monachus in Casino factus est, sub Innocentio de Nouario huius Cœnobij Abbate. Vir religione,& bonitate perspicuus,in diuinis scripturis doctus, & notitia Iuris Ciuilis, & Ecclesiasticorum dogmatum sufficienter instructus: Qui cum xxv. annis religiosè, & laudabiliter vixisset, in nostra Congregatione Casinensi existens, Prior Sancti Seuerini in Ciuitate Neapolis à Papa Gregorio XIII. Episcopus Fundanus creatus est, de quo quia adhuc viuit, meum iudicium subtraham,ne in alterutram partem aut adulatio in me reprehendatur, aut veritas.

ANNOTATIO.

Creatus Episcopus anno MDLXXVI. xxx. Ianuarij. Vir religione & bonitate perspicuus, acerrimus Ecclesiasticæ libertatis defensor. Decessit Casini MDXCII. ibique tumulatus quiescit.

CAPVT XXIV.

THEOPHILVS Senensis in Casino sub Angelo Sangrino Abbate Monachus factus

factus est, vir ingenio perspicax, in scientijs valde eruditus, verùm in Philosophia, Mathematica, & Theologia doctissimus, adeo vt suis temporibus in Congregatione nostra Casinensi admirabilis haberetur. Floruit temporibus nostris, & adhuc viuit. Hic bis vocatus à Romano Pontifice fuit, vt eius opera in quibusdam Ecclesiasticis negotijs vteretur. Edidit tractatum de noua restitutione Kalendarij.

ANNOTATIO.

THeophili Martij nobilis Senensis meminit Petrus Recordatus histor. Monastica. Romæ in Basilica Sancti Pauli Pœnitentiæ ministris Pontificijs à Gregorio XIII. adscriptus legitur. De eius laudibus scripsit Fr. Isidorus Vgurgierius Azolinus Ord. Præd. lib. cui nomen præfixit. Pompe Sanese tit. xxj. pag. 667. Extat apud nos tractatus m. s. de Reformatione Kalendarij, incipit. Magna quidem aggredi laudabile est. *Obijt Casini anno MDLXXXVI.*

CAPVT XXV.

BENEDICTVS Capuanus in Casino sub Angelo Sangrino Abbate Monachus susceptus est, vir discretus, & valde eruditus in diuinis & humanis literis. Verum in scribendis carminibus materna lingua Poeta insignis,

&

& noſtris temporibus admirabilis. Edidit librum vnum carminum materna lingua, in quo martyrium D. Agnetis, Agathæ, Luciæ, Iuſtinæ & Catherinæ decantat. Scripſit quoque eadem lingua & metro tractatum de cogitatione mortis: Triumphum Martyrum, Confeſſorum & Virginum: Librum vnum piorum carminum diuerſo metri genere. Extat etiam eiuſdem Tragœdia Iephtæ Ducis Iſraelitici populi. Scripſit & Commentaria in Dantem Poetam. Edidit quoque librum vnum epiſtolarum materna lingua. Floruit temporibus noſtris, & adhuc viuit.

ANNOTATIO.

CLaruit Benedictus anno Dom. MDLXX. Originem ducens ex nobili familia de Vua. Paſſiones Sanctarum Agnetis, Agathæ, Iuſtinæ, & Catharinæ typis cuſæ ſunt Florentiæ anno MDLXXXVII. in iv. ſicuti Iephte Tragœdia.

CAPVT XXVI.

IOANNES Euangeliſta patria Neapolitanus, ex nobili Mormiliorum familia oriundus, Monachus in Caſino ab Ignatio Neapolitauo ſuſceptus eſt. Vir ingenio perſpicax, & diuina, & humana eruditione valde inſtructus. Verum in verſificandi ſcientia antiquis

tiquis per omnia comparandus. Scripsit quãplurimos tractatus. Librum scilicet, in quo continentur præcipuæ Domini festiuitates, vario metri genere illustratæ. Librum de laude gloriosæ Virginis Mariæ, in cuius calce eius Psalterium elegiaco carmine concinitur. Librum, qui nonnullorum Sanctorum vitas, hymnosque vario carminum genere continet. Extat, & alius eiusdem liber carminum, in quo illa præsertim opuscula cõtinentur; De insigni Christianorum victoria contra Turcas temporibus Maximiliani Imperatoris, & Pij V. Pontif. Max. De laudibus Casinensis Iuuentutis: Ibidemque liber odarum appenditur, & in fine continetur liber Tristium, vbi suas, & amicorum ærumnas elegiacè decantat: sunt & quatuor eiusdem Eclogæ. Scripsit præterea innumera Epigrammata. Edidit quoque declamationes & sermones aliquot, homilias duas prosa oratione. Item expositionem in epistolam D. Pauli ad Romanos: & in librum Perihermenias Aristotelis. Materna autem lingua quamplurima pia carmina de laudibus gloriosæ Virginis Mariæ, & vsque in præsentem diem scribit.

ANNOTATIO.

SCripsit etiam de Sancta Febronia Virg. & Martyr. versus, qui habentur impressi Romæ MDLXXXIX. vnà cum operibus Pro-

speri Martinengi. Memorata opuscula m. ss. uti etiam multa alia, se legisse testatur lib. 2. Lig. vit. pag 430. Arnoldus Vuion, dum Casini morabatur. Meminit & Possevinus in suo Apparatu. Clarescebat anno MDXC.

CAPVT XXVII.

THOMAS ab Ebulo, Casinensis Monachus, sub Angelo Sangrino Abbate factus est. Vir prudentia & ingenio insignis: In philosophia, & diuinis scripturis doctissimus. Scripsit librum Synodalium: Librum examinis Confessorum, & promouendorum ad sacros ordines, & eorum, qui mittendi sunt ad parochiales Ecclesias. Edidit quoque materna lingua Conciones quinquaginta. Floruit temporibus nostris, & adhuc viuit, & Vicarius generalis in tota Dioecesi Casinẽsi existit. *Obijt post annum MDLXXIV. Casini.*

CAPVT XXVIII.

HIERONYMVS ex nobili Sersalium familia Ciuitatis Cosentiæ originem ducens, in Casino sub Hieronymo de Placentia huius sacri Cœnobij Abbate Monachus effectus est. Vir callido quidem, & subtili ingenio, in humanis & diuinis literis mediocriter eruditus; verum in rerum humanarum experientia, & in peragendis negotijs insignis, &

admirabilis. Floruit temporibus nostris, & huius Casinensis Cœnobij Abbas extitit. Sepultus verò est Parmæ in Monasterio S.Ioannis Euangelistæ, vbi Capitulum generale nostræ Congregationis celebratur. In anno Domini MDLXXVII.

CAPVT XXIX.

APOLLINARIS à Bauco ab adolescentia sub Lauro de Mantua Abbate in Casino Monachalem vestem induit, vbi per triginta fermè annos angelicam potius, quam humanam vitam duxit. Hic vir vitæ integerrimæ, humanis & diuinis literis satis instructus, adeò in scripturis sacris deditus erat, vt exercitationis causa, atque ne otio torpesceret, ex veteri, & nouo testamento, atque ex diuersis Catholicis, Ortodoxisq́. Patribus innumeras aureas sententias excerpserit & scripserit. Decanus præterea in hoc Casinensi Monasterio existens, nouitiorũ curam inuitus, ac renitens suscepit. Tali igitur fungens officio, me licet indignum, Casinensium Monachorum cœtui adscripsit, sub Dño Matthia de Lignano, huius Cœnobij Abbate, cum viginti essem annorum, in anno Domini MDLXX. De hoc magistro meo illud silentio non prætereundum esse iudicaui, quod ad vitæ integritatem & puritatem pertinet. Nam talis eius vita fuit, vt mortis suæ tempore, in vigilia scilicet Natiuitatis S.Ioannis Baptistæ, cum in Missa, Gloria in

excel-

excelsis Deo cantaretur in Ecclesia, eius anima ab ergastulo corporis egrediens in Cœlum ab Angelis deferri cerneretur. Sepultus verò est in Cœmeterio Sanctæ Annæ. Anno Domini MDLXXXI.

CAPVT XXX.

ANDREAS à Suessa, Iuuenis præclaræ indolis, & viuacis ingenij, de ciuitate Neapolitana, vbi à parentibus studijs literarum erudiendus traditus fuerat, egrediens, Casinum aduenit, atque ab Isidoro de Placentia huius sacri Cœnobij Abbate, Monachus factus est. Hic exiguus quidem corpore, sed ingenio magnus, ab ipso ferè suæ conuersationis initio, ob sui ingenij viuacitatem, & rerum mundanarum experientiam, cum singulari quadam prudentia, ac solertia coniunctam, multis annis huius nostri Monasterij negotijs operam dedit. Inter multa præclara ingenij sui monumenta, existens in regimine Terræ nostræ Citrarij scripsit Regesta duo omnium Iurium, & bonorum, quæ in præsentiarum in eadem Terra à nostro monasterio possidentur. Humanis insuper, & diuinis literis apprimè eruditus, magnam suam apud omnes adhuc viuens expectationem concitauit. Viuit etiam & temporibus nostris huius Casinensis monasterij Præpositus existit. *Floruit anno Domini MDLXXVIII.*

CAPVT XXXI.

GREGORIVS Cortesius Mutinensis, Abbas primum Sancti Petri de Perusio, deinde Sancti Benedicti de Mantua, & S.R.E. Cardinalis à Papa Paulo Tertio creatus, anno Dom. MDXLII. Vir vtriusque Iuris doctor, & in diuinis scripturis valde instructus. Scripsit quamplurima carmina in laudem Diui Petri, quæ impressa reperiuntur. Obijt Romæ, & sepultus est in Ecclesia Sanctorum Apostolorum anno Domini MDLXXXIV.

Explicit Supplementum Domni Placidi Romani, & Diaconi, de viris Illustribus Cœnobij Casinensis.

ANNOTATIO.

NObilissima Familia Cortesiorum ortum suum habuit à quodam Imperiali Vicario nomine Ludouicus Cortes, inter Gallos nobilissimus; qui cum esset à consilijs Pipini Regis Italiæ, Caroli filij, Ciuitatem Mutinam inhabitauerat. Ex ea Gregorius noster natus est; vir quidem græcis, latinisque literis instructissimus. Seuerum Varinum Placentinum Monachum Cisterciensem, raræ & exquisitæ eruditionis virum, præceptorem habuit. Ab ineunte ætate Ciuili, Canonicoq. Iuri operam

uam dedit, & apud Ioannem Medicem Cardinalem, postea Leonem Papam Decimum audiendarum Causarum munus exercuit. Demum cum Romanæ aulæ pertæsus ad sua pristina studia rediijsset, ex diuino etiam instinctu, Casinensibus Monachis nomen dedit. Eius postea virtutis, probitatis, ac scientiæ fama inductus Paulus Papa Tertius, in Collegium Cardinalium adsciuit, incredibili totius Senatus consensu, anno Domini MDXLII. die xj. Iunij tit. Sancti Cyriaci in Thermis, & Vrbinatensium Præsul est etiam dictus: priuilegio insuper concesso, vt purpureo cultu sibi vti liceret, tametsi Monachus Benedictinus esset, quod etiam concesserat Card. Philippo à Camera Gallo pariter Benedictino. Plurima huius viri clarissimi monumenta relicta sunt, videlicet.

Quod Sanctus Petrus Romæ fuerit, ad Hadrianum Sextum lib. I.

Epistolarum Familiarum lib. I.

Hi duo impressi sunt Venetijs apud Franciscum Franciscium Senensem anno Domini M.DLXXIII. in iv.

De Theologica Institutione lib.

Hymnorum diuerso metro lib. I.

Carmen sapphicum de vita Sancti Honorati Archiepiscopi Arelatensis.

Hymnus in Deiparam Virginem.

In Diuum Honoratum Carmen.

In Lerinam Insulam Carmen.

De potestate Ecclesiastica tract.

De peccato originali.

De direptione vrbis Genuensis.

De Theologia & Philosophia multa.

Lerinensis Insulæ, & Cœnobij laudes.

Poemata quædam ad imitationem Catulli. *Prodierunt ex Aldi officina cum Sanazari de partu Virginis lib.*

Sancti Basilij de Virginitate liber è græco in latinum idioma, eius opera perlegitur.

De Viris Illustribus Ordinis Monastici lib. 1 qui furto sublatus ideò non habetur, refert Arnoldus Vuion lib. 2. Lig. vit. pag. 216. Et alia multa scripsisse fertur, quæ temporum iniuria, hominumque negligentia perierunt.

Libri quatuor in sententias Petri Lombardi perperam à Nomenclatore Card. à Torrigio lib. de Script. S. R. E. Card. & ab alijs attribuuntur nostro Gregorio, cum suum agnoscant auctorem Paulum Cortesium Protbonotarium Apostolicum.

Extant diuersæ epistolæ Dionysij Fauberij Monachi Lerin. in laudem nostri Gregorij in Chronolog. Lerin. Quanti autem integritatem eius, doctrinam, ac prudentiam incomparabilem supradictus Paulus Pontifex fecerit, ex miris laudibus, quibus eum cohonestauit, quando in cœtum Cardinalium adlegit, agnosces: audi ipsum cum eo loquentem.

Hodie in his sacris ieiunijs, atque in Consistorio nostro secreto, inducti singulari tua

pro-

probitate, religione, integritate, ac doctrina, te S.R.E. Cardinalem, cum Dei nomine, de Venerabilium Fratrum nostrorũ eiusdem S.R.E. Cardinalium consilio, creauimus, &c. *Meminere Cortesij Sadoletus, & Bembus; quorum alter doctissimum, alter excellentis doctrinæ virum appellat, ingenijque propè diuini. Vide etiam quæ notauit eruditissimus d'Auberì in histor. generali Cardinalium Gallico idiomate conscripta par. 4. edita Parisijs 1647. Obijt Romæ anno Domini MDXLVIII. xj. Kalendas Octobris, sepultusque est apud Ecclesiam Sanctorum Apostolorum ante altare Sanctæ Eugeniæ.*

ADDEN-

ADDENDA ANNOTATIONI Cap. 2. de Cardinali Ayglerio pag. 111.

NVM verò notandum est, quod noster Bernardus Ayglerius fuit à Ciacono, & Panuino in Elencho Cardinalium prætermissus, nec inter purpuratos nominatus, eo quod, ipsi putauerint Clementem Papam IV. nullum creauisse Cardinalem, vt asserit eruditissimus Petrus Coretinus in Chronologia Episcoporum Viterbiensium, ideoque in Sede vacante Clementis IV. Ciaconus decem & septem Cardinales numerauit, ac proprijs nominibus expressit non recensito nostro Ayglerio, cum re vera decem & octo fuerint, quod colligit idem Coretinus ex quodam diplomate asseruato in Archiuio Ciuitatis Viterbiensis, quod tibi damus ex originali transcriptum singulari humanitate Vir. Clar. Dominici Magri Melitensis Canonici Viterbiensis Cathedralis, in quo Henrico Cardinali Ostiensi (qui summam in Iure Canonico edidit, quamque vulgo ob excellentiam Ostiensem vocamus) conceditur facultas exeundi è Conclaui à cæteris Collegis, qui præter dictum Henricum sunt decem & septem, vt clarè habetur ex decem & septem sigillis ex cera rubra pendentibus cum Sancto-

rum

rum imaginibus temporum iniuria consumptis in infrascripto diplomate. Ex his infert dictus Coretinus omnes in Conclaui fuisse decem & octo, inter quos erat noster Bernardus creatus vnica promotione à Clemente Quarto cum sigillum Henrici non extitisse credendum sit, qui facultatem exeundi è Conclaui petebat; assensum verò non præstabat, pro cuius signo sigillum in diplomate apponebatur. Ex tunc enim Conclauis vsus inualuit, qui vsque ad hac nostra tempora perseuerat; nam antea Cardinales conueniebant summo mane in Cathedrali Ecclesia, ibique suffragia pro eligendo Summo Pontifice ferebant, quibus peractis ad eorum domicilia reuertebantur. Viterbienses autem hortatu Sancti Bonauenturæ, qui tunc ibi degebat, Duce Raynerio Gatto Ciuitatis portis obseratis, & Cardinalibus ipsis in Episcopale Palatium propè Cathedralem constructum, adductis, omnes ibidem die Pentecostes incluserunt: sicque Conclauis originem traxit, vt Panuinus etiam cum Ciacono affirmat. Sed quia peruicaces ac obstinati nihilominus ad electionem se demonstrabant, Raynerius Gattus tunc Ciuitatis Viterbiensis Capitaneus, ac Conclauis custos, quique alimenta necessaria Patribus quotidie subministrabat, discooperta aula Palatij, vt legitur in præinserto diplomate his verbis. Datum Viterbij in Palatio discooperto, *Cardinales ad Põtificis electionem iniendam aeris iniuria rerumque*

penu-

penuria compulit, edoctus à Card. Ioanne Anglo cognomento de Toleto Monacho Ordin. Cisterc. Episcopo Portuensi, quem aliqui perperam de Franciogia nuncupant, qui ad Sociorum discordiam exprobrandam Palatium supradictum, in quo electio fieri debebat, tecto & lateribus nudandum, quibusdam salibus facetis iactis, prædicabat; vt Papirius Massonius, Panuinus, Vghellus tom. 1. Ital. sacr. in elencho Episcoporum Portuensium in Ioanne fol. 162. Odoricus Raynaldus ad annum Domini MCCLXXI. nu. 12. referunt, adeo vt perrupta animorum duritie præuio compromisso inter eos inito Thealdum de Vicecomitibus Placentinum Archidiaconum Leodiensem extra eorumdem Patrum numerum, & tunc in Syria pro Christi fide commorantem die prima Septembris MCCLXXI. Pontificem creauerint sub nomine Gregorij Decimi post longam duorum annorum, nouem mensium, ac vnius diei, Sedis vacationem.

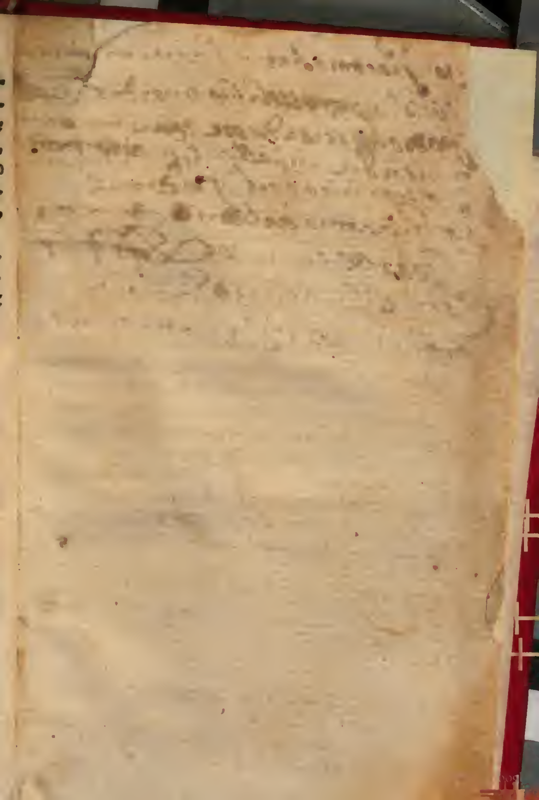
Exemplum præfati diplomatis est huiusmodi.

NOS miseratione diuina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. Infirmitati Venerabilis Fratris nostri H. Ostiensis, & Velletren Episcopi Fraterno compatientes affectu, vobis Alberto de Monte Bono Potestati, & Raynerio Gatto, qui

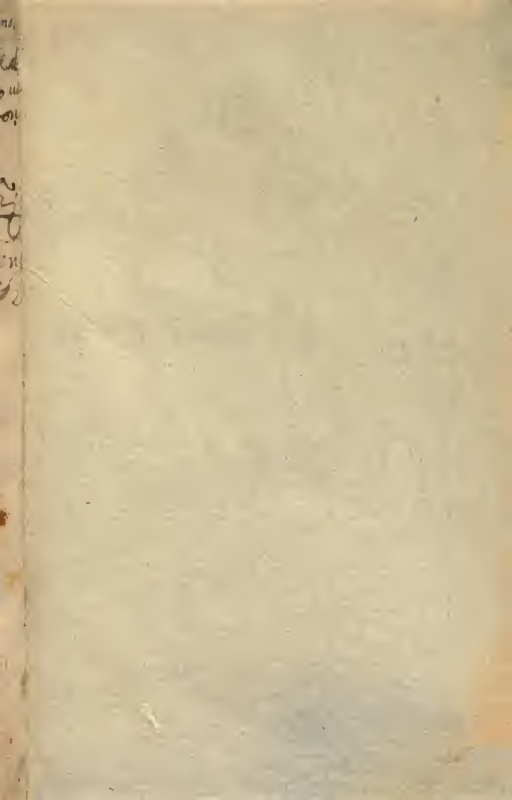
qui pro Capitaneo Viterbieñ te geris, & Cõmuni Viterbieñ tenore præsentium sub debito fidelitatis, quo nobis, & Ecclesiæ Romanæ tenemini districtè præcipiendo mandamus, quatenus cum idem Episcopus iuri, & voto sibi competentibus in electione Romani Pontificis renunciauerit coram nobis quantum ad præsentem vacationem duntaxat, volens, vt non obstante eius absentia, sine ipso hac vice liberè procedamus ad prouidendum Romanæ Ecclesiæ de Pastore ratam habiturus, & gratam electionem, seu prouisionem, quam de Romano Pontifice absque ipso, & eius requisitione duxerimus faciendam, ac instanter petierit vobis mandari, vt de Palatio, in quo sumus inclusi, ipsum permitteretis exire, eumdem Episcopum de ipso Palatio statim egredi liberè permittatis, nec ipsum de cætero aliquatenus detineatis inuitum. Datum Viterbij in Palatio discooperto Episcopatus Viterbieñ vj. Idus Iunij anno Domini MCCLXX. Apostolica Sede Vacante.

Loco † † † † † † † † † † † † † † † † † sigillorum pendentium ex cera rubra numero decem & septem.

LAVS DEO.

Io Giacomo Antonio Grria in anosu
di
i 1619 se questo libro si perdessi all
padrone si rendessi el faremo un
merenda con galline e [illegible]
questo libro e del padrone
Io Giacomo antonio Gr a ia
[illegible]
Esame sentimento suo animi[illegible]
Confessione e Comunione [illegible]

admirabilis. Floruit temporibus nostris, & huius Casinensis Cœnobij Abbas extitit. Sepultus verò est Parmæ in Monasterio S. Ioannis Euangelistæ, vbi Capitulum generale nostræ Congregationis celebratur. In anno Domini MDLXXVII.

CAPVT XXIX.

APOLLINARIS à Bauco ab adolescentia sub Lauro de Mantua Abbate in Casino Monachalem vestem induit, vbi per triginta fermè annos angelicam potius, quam humanam vitam duxit. Hic vir vitæ integerrimæ, humanis & diuinis literis satis instructus, adeò in scripturis sacris deditus erat, vt exercitationis causa, atque ne otio torpesceret, ex veteri, & nouo testamento, atque ex diuersis Catholicis, Ortodoxisq. Patribus innumeras aureas sententias excerpserit & scripserit. Decanus preterea in hoc Casinensi Monasterio existens, nouitiorũ curam inuitus, ac renitens suscepit. Tali igitur fungens officio, me licet indignum, Casinensium Monachorum cœtui adscripsit, sub Dño Matthia de Lignano, huius Cœnobij Abbate, cum viginti essem annorum, in anno Domini MDLXX. De hoc magistro meo illud silentio non pretereundum esse iudicaui, quod ad vitæ integritatem & puritatem pertinet. Nam talis eius vita fuit, vt mortis suæ tempore, in vigilia scilicet Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ, cum in Missa, Gloria in

excel-

excelsis Deo cantaretur in Ecclesia, eius anima ab ergastulo corporis egrediens in Cœlum ab Angelis deferri cerneretur. Sepultus verò est in Cœmeterio Sanctæ Annæ. Anno Domini MDLXXXI.

CAPVT XXX.

ANDREAS à Suessa, Iuuenis præclaræ indolis, & viuacis ingenij, de ciuitate Neapolitana, vbi à parentibus studijs literarum erudiendus traditus fuerat, egrediens, Casinum aduenit, atque ab Isidoro de Placentia huius sacri Cœnobij Abbate, Monachus factus est. Hic exiguus quidem corpore, sed ingenio magnus, ab ipso ferè suæ conuersationis initio, ob sui ingenij viuacitatem, & rerum mundanarum experientiam, cum singulari quadam prudentia, ac solertia coniunctam, multis annis huius nostri Monasterij negotijs operam dedit. Inter multa præclara ingenij sui monumenta, existens in regimine Terræ nostræ Citrarij scripsit Regesta duo omnium Iurium, & bonorum, quæ in præsentiarum in eadem Terra à nostro monasterio possidentur. Humanis insuper, & diuinis literis apprimè eruditus, magnam suam apud omnes adhuc viuens expectationem concitauit. Viuit etiam & temporibus nostris huius Casinensis monasterij Præpositus existit. *Floruit anno Domini MDLXXVIII.*

CAPVT XXXI.

GREGORIVS Cortesius Mutinensis, Abbas primum Sancti Petri de Perusio, deinde Sancti Benedicti de Mantua, & S.R.E. Cardinalis à Papa Paulo Tertio creatus, anno Dom. MDXLII. Vir vtriusque Iuris doctor, & in diuinis scripturis valde instructus. Scripsit quamplurima carmina in laudem Diui Petri, quæ impressa reperiuntur. Obijt Romæ, & sepultus est in Ecclesia Sanctorum Apostolorum anno Domini MDLXXXIV.

Explicit Supplementum Domni Placidi Romani, & Diaconi, de viris Illustribus Cœnobij Casinensis.

ANNOTATIO.

NObilissima Familia Cortesiorum ortum suum habuit à quodam Imperiali Vicario nomine Ludouicus Cortes, inter Gallos nobilissimus; qui cum esset à consilijs Pipini Regis Italiæ, Caroli filij, Ciuitatem Mutinam inhabitauerat. Ex ea Gregorius noster natus est; vir quidem græcis, latinisque literis instructissimus. Seuerum Varinum Placentinum Monachum Cisterciensem, raræ & exquisitæ eruditionis virum, præceptorem habuit. Ab ineunte ætate Ciuili, Canonicoq. Iuri operam

ram dedit, & apud Ioannem Medicem Cardinalem, postea Leonem Papam Decimum audiendarum Causarum munus exercuit. Demum cum Romana aulæ pertæsus ad sua pristina studia rediisset, ex diuino etiam instinctu, Casinensibus Monachis nomen dedit. Eius postea virtutis, probitatis, ac scientiæ fama inductus Paulus Papa Tertius, in Collegium Cardinalium adsciuit, incredibili totius Senatus consensu, anno Domini MDXLII. die xj. Iunij tit. Sancti Cyriaci in Thermis, & Vrbinatensium Præsul est etiam dictus: priuilegio insuper concesso, vt purpureo cultu sibi vti liceret, tametsi Monachus Benedictinus esset, quod etiam concesserat Card. Philippo à Camera Gallo pariter Benedictino. Plurima huius viri clarissimi monumenta relicta sunt, videlicet.

Quod Sanctus Petrus Romæ fuerit, ad Hadrianum Sextum lib. 1.

Epistolarum Familiarum lib. 1.

Hi duo impressi sunt Venetijs apud Franciscum Franciscium Senensem anno Domini MDLXXIII. in iv.

De Theologica Institutione lib.

Hymnorum diuerso metro lib. 1.

Carmen sapphicum de vita Sancti Honorati Archiepiscopi Arelatensis.

Hymnus in Deiparam Virginem.

In Diuum Honoratum Carmen.

In Lerinam Insulam Carmen.

De potestate Ecclesiastica tract.

De peccato originali.

De direptione vrbis Genuensis.

De Theologia & Philosophia multa.

Lerinensis Insulæ, & Cœnobij laudes.

Poemata quædam ad imitationem Catulli. *Prodierunt ex Aldi officina cum Sanazari de partu Virginis lib.*

Sancti Basilij de Virginitate liber è græco in latinum idioma, eius opera perlegitur.

De Viris Illustribus Ordinis Monastici lib. 1 qui furto sublatus ideò non habetur, refert Arnoldus Vuion lib. 2. Lig. vit. pag. 216. Et alia multa scripsisse fertur, quæ temporum iniuria, hominumque negligentia perierunt.

Libri quatuor in sententias Petri Lombardi perperam à Nomenclatore Card. à Torrigio lib. de Script. S. R. E. Card. & ab alijs attribuuntur nostro Gregorio, cum suum agnoscant auctorem Paulum Cortesium Prothonotarium Apostolicum.

Extant diuersæ epistolæ Dionysij Faucherij Monachi Lerin. in laudem nostri Gregorij in Chronolog. Lerin. Quanti autem integritatem eius, doctrinam, ac prudentiam incomparabilem supradictus Paulus Pontifex fecerit, ex miris laudibus, quibus eum cohonestauit, quando in cœtum Cardinalium adlegit, agnosces: audi ipsum cum eo loquentem.

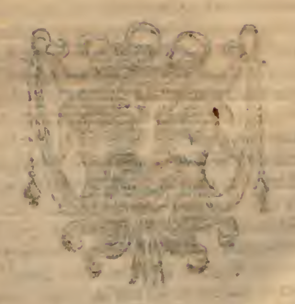
Hodie in his sacris ieiunijs, atque in Consistorio nostro secreto, inducti singulari tua

pro-

probitate, religione, integritate, ac doctrina, te S.R.E. Cardinalem, cum Dei nomine, de Venerabilium Fratrum nostrorũ eiusdem S.R.E. Cardinalium consilio, creauimus, &c. *Meminere Cortesij Sadoletus, & Bembus; quorum alter doctissimum, alter excellentis doctrinæ virum appellat, ingenijque propè diuini. Vide etiam quæ notauit eruditissimus d'Auberì in histor. generali Cardinalium Gallico idiomate conscripta par.4. edita Parisijs 1647. Obijt Romæ anno Domini MDXLVIII. xj. Kalendas Octobris, sepultusque est apud Ecclesiam Sanctorum Apostolorum ante altare Sanctæ Eugeniæ.*

ADDEN-

ADDENDA ANNOTATIONI Cap. 2. de Cardinali Ayglerio pag. 111.

NVM verò notandum est, quod noster Bernardus Ayglerius fuit à Ciacono, & Panuino in Elencho Cardinalium prætermissus, nec inter purpuratos nominatus, eo quod, ipsi putauerint Clementem Papam IV. nullum creauisse Cardinalem, vt asserit eruditissimus Petrus Coretinus in Chronologia Episcoporum Viterbiensium, ideoque in Sede vacante Clementis IV. Ciaconus decem & septem Cardinales numerauit, ac proprijs nominibus expressit non recensito nostro Ayglerio, cum re vera decem & octo fuerint, quod colligit idem Coretinus ex quodam diplomate asseruato in Archiuio Ciuitatis Viterbiensis, quod tibi damus ex originali transcriptum singulari humanitate Vir. Clar. Dominici Magri Melitensis Canonici Viterbiensis Cathedralis, in quo Henrico Cardinali Ostiensi (qui summam in Iure Canonico edidit, quamque vulgo ob excellentiam Ostiensem vocamus) conceditur facultas exeundi è Conclaui à cæteris Collegis, qui præter dictum Henricum sunt decem & septem, vt clarè habetur ex decem & septem sigillis ex cera rubra pendentibus cum Sancto-

rum

rum imaginibus temporum iniuria consumptis in infrascripto diplomate. Ex his infert dictus Coretinus omnes in Conclaui fuisse decem & octo, inter quos erat noster Bernardus creatus vnica promotione à Clemente Quarto cum sigillum Henrici non extitisse credendum sit, qui facultatem exeundi è Conclaui petebat, assensum verò non præstabat, pro cuius signo sigillum in diplomate apponebatur. Ex tunc enim Conclauis vsus inualuit, qui vsque ad hac nostra tempora perseuerat; nam antea Cardinales conueniebant summo mane in Cathedrali Ecclesia, ibique suffragia pro eligendo Summo Pontifice ferebant, quibus peractis ad eorum domicilia reuertebantur. Viterbienses autem hortatu Sancti Bonauenturæ, qui tunc ibi degebat, Duce Raynerio Gatto Ciuitatis portis obseratis, & Cardinalibus ipsis in Episcopale Palatium propè Cathedralem constructum, adductis, omnes ibidem die Pentecostes incluserunt: sicque Conclauis originem traxit, vt Panuinus etiam cum Ciacono affirmat. Sed quia peruicaces ac obstinati nihilominus ad electionem se demonstrabant, Raynerius Gattus tunc Ciuitatis Viterbiensis Capitaneus, ac Conclauis custos, quique alimenta necessaria Patribus quotidie subministrabat, discooperta aula Palatij, vt legitur in præinserto diplomate his verbis. Datum Viterbij in Palatio discooperto, *Cardinales ad Põtificis electionem iniendam aeris iniuria rerumque*

penu-

penuria compulit, edoctus à Card. Ioanne Anglo cognomento de Toleto Monacho Ordin. Cisterc. Episcopo Portuensi, quem aliqui perperam de Franciogia nuncupant, qui ad Sociorum discordiam exprobrandam Palatium supradictum, in quo electio fieri debebat, tecto & lateribus nudandum, quibusdam salibus facetis iactis, prædicabat; vt Papirius Massonius, Panuinus, Vghellus tom.1. Ital. sacr. in elencho Episcoporum Portuensium in Ioanne fol.162. Odoricus Raynaldus ad annum Domini MCCLXXI. nu.12. referunt, adeo vt perrupta animorum duritie præuio compromisso inter eos inito Thealdum de Viceeomitibus Placentinum Archidiaconum Leodiensem extra eorumdem Patrum numerum, & tunc in Syria pro Christi fide commorantem die prima Septembris MCCLXXI. Pontificem creauerint sub nomine Gregorij Decimi post longam duorum annorum, nouem mensium, ac vnius diei, Sedis vacationem.

Exemplum præfati diplomatis est huiusmodi.

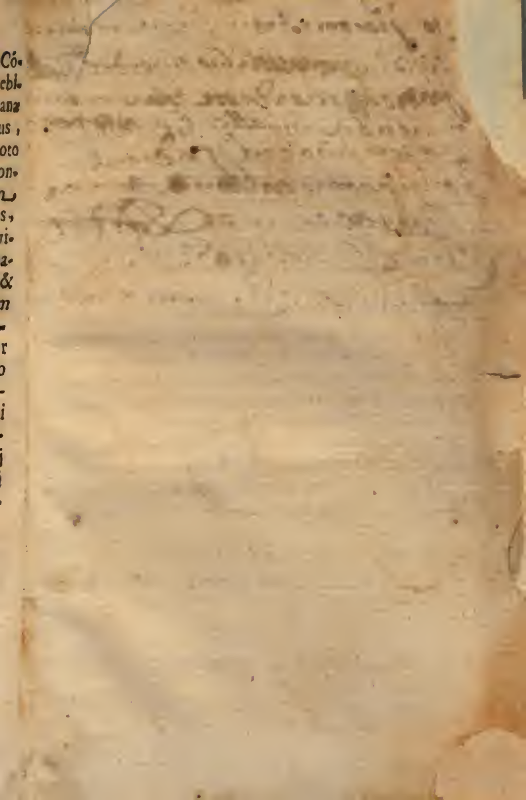
NOS miseratione diuina Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. Infirmitati Venerabilis Fratris nostri H. Ostiensis, & Velletreñ Episcopi Fraterno compatientes affectu, vobis Alberto de Monte Bono Potestati, & Raynerio Gatto,

qui

qui pro Capitaneo Viterbień te geris, & Cōmuni Viterbień tenore præsentium sub debito fidelitatis, quo nobis, & Ecclesiæ Romanæ tenemini districtè præcipiendo mandamus, quatenus cum idem Episcopus iuri, & voto sibi competentibus in electione Romani Pontificis renunciauerit coram nobis quantum ad præsentem vacationem duntaxat, volens, vt non obstante eius absentia, sine ipso hac vice liberè procedamus ad prouidendum Romanæ Ecclesiæ de Pastore ratam habiturus, & gratam electionem, seu prouisionem, quam de Romano Pontifice absque ipso, & eius requisitione duxerimus faciendam, ac instanter petierit vobis mandari, vt de Palatio, in quo sumus inclusi, ipsum permitteretis exire, eumdem Episcopum de ipso Palatio statim egredi liberè permittatis, nec ipsum de cætero aliquatenus detineatis inuitum. Datum Viterbij in Palatio discooperto Episcopatus Viterbień vj. Idus Iunij anno Domini MCCLXX. Apostolica Sede Vacante.

Loco † † † † † † † † † † † † † † † † † sigillorum pendentium ex cera rubra numero decem & septem.

LAVS DEO.

Io Giacomo Antonio [illegible] in anno
1619 se questo libro si perdesse all
padrone si renda e si [illegible] o una
merenda con galline [illegible]
questo libro è di padrone
Io Giacomo antonio [illegible]
[illegible]
Esame sentimento [illegible]
Confessione [illegible]

